

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

VATANDAŞLIK

video
akademi
.com

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

DİN KURALLARI

YAPTIRIM : GÜNAHKAR OLMA

GÖRGÜ KURALLARI

YAPTIRIM : ALAYA ALINMA GÖRGÜSÜZLÜK

AHLAK KURALLARI

YAPTIRIM : AYIPLANMA KÜÇÜK GÖRME

ÖRF ADET

YAPTIRIM : ?

HUKUK KURALLARI

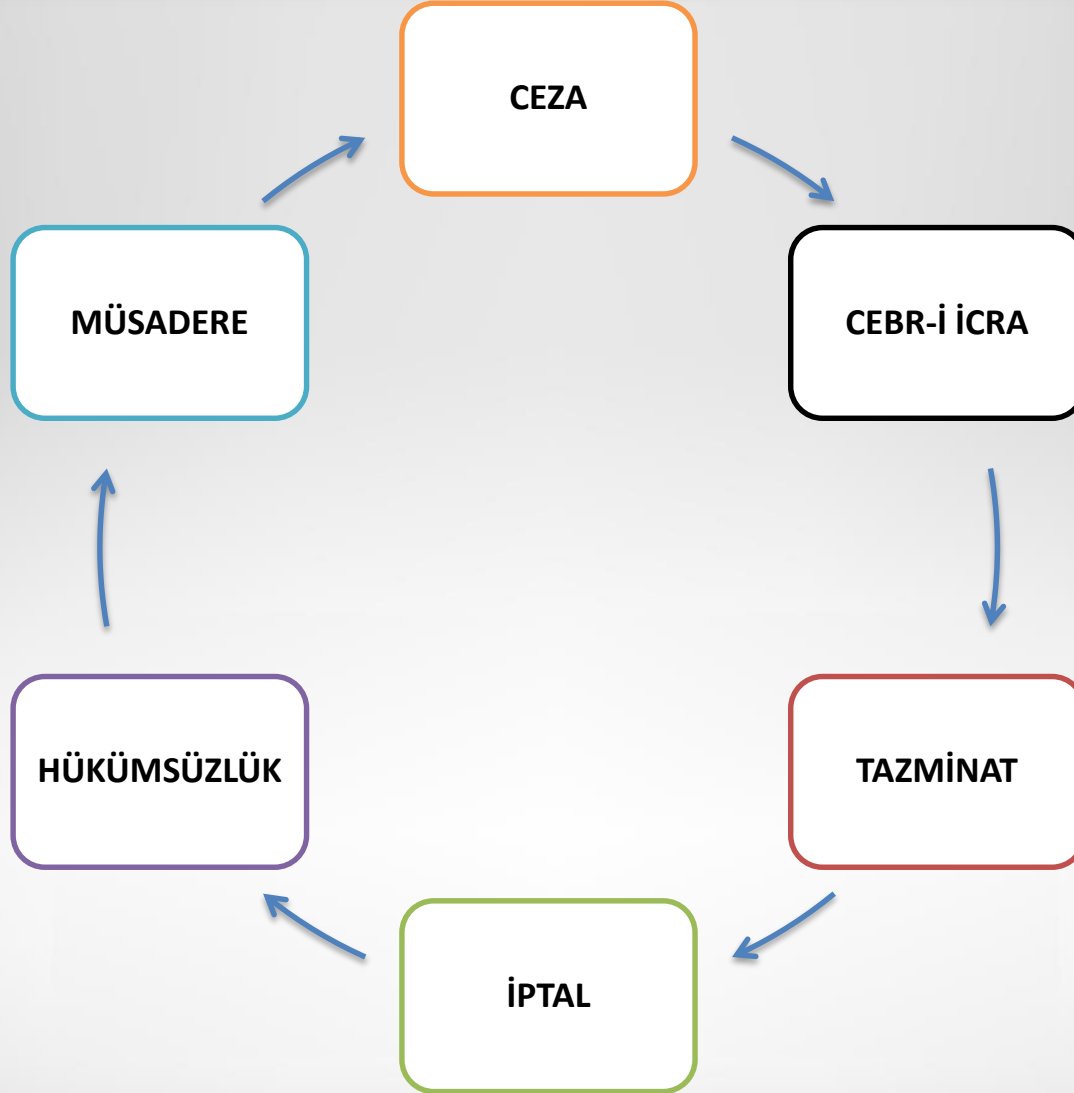
YAPTIRIM : CEZA , CEBR-İ İCRA

KURAL TÜRÜ	YAPTIRIM
DİN	MANEVİ
ÖRF ADET	MANEVİ
GÖRGÜ	MANEVİ
AHLAK	MANEVİ
HUKUK	MADDİ

Hukuk kurallarını diğer sosyal düzen kurallarından ayıran en önemli fark yaptırımının **devlet gücü** tarafından uygulanmasıdır.

HUKUK KURALLARININ YAPTIRIMLARI

TANIM : Kanunun **suç** işleyen kişilere uygulanmasını emrettiği yaptırım.

! KANUNUN SUÇ OLARAK SAYMADIĞI HİÇBİR EYLEMİN CEZASI YOKTUR.

SUÇTA VE CEZADA KANUNİLİK İLKESİ

ÖRNEK : HAPİS CEZASI , DİSİPLİN CEZASI , PARA CEZASI

KAST :İSTEYEREK BİLEREK

TAKSİR : İSTEMEDEN , BİLİNÇSİZCE

TANIM : Kişinin yerine getirmekle yükümlü olduğu ödev ya da sorumluluğunu yerine getirmemesi durumunda **devlet eliyle , zorla** yerine getirilmesi .

Örnek : Yerine getirmekle yükümlü olduğu halde , altsoy ve üst soyuna yardım etmeyen kimse aleyhine , devletin yargı ve icra organları harekete geçirilerek yardımın yerine getirilmesi sağlanır.

TAZMİNAT

TANIM : Bir kimsenin bir hukuk kuralına veya yaptığı sözleşmeye aykırı davranması sonucunda ortaya çıkan zararı ödeme yükümlülüğüdür. Ortaya çıkan mal varlığında bir azalışa sebebiyet vermişse ‘ **maddi tazminat** ’ zarar kişinin kişilik değerlerinde bir eksilmeye (üzüntü , keder , toplum içerisinde yerinin sarsılması) sebebiyet vermişse ‘ **manevi tazminat** ’ talep edilebilir.

! Tazminat cezasının yaptırımını yalnızca **para** ile ödenebilir.

TANIM : Hukuk kurallarına aykırı olarak yapılmış idari işlemin yargı organları tarafından ortadan kaldırılması .

Örnek : Kopya çektiği iddiasıyla sınavı iptal edilen öğrencinin idari yargıda açacağı dava ile kararın iptal edilmesi.

MÜSADERE

TANIM : Suçun işlenmesi yardım ve yataklık eden alete devletin **zorla el koyması**

Örnek : Sahte para basan çetenin yakalanması sonrasında devletin para basma makinesine el koyması

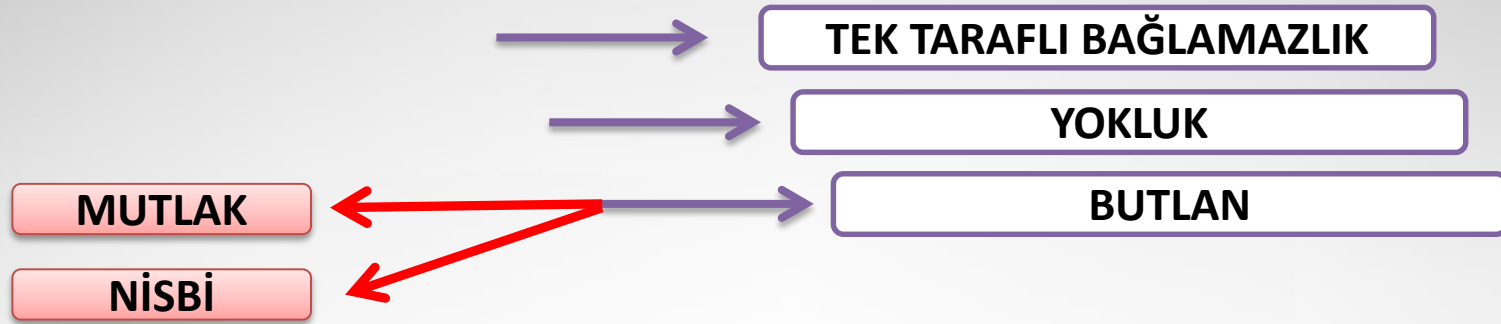
! Ülkemizde müsadere uygulanmaktadır fakat **genel müsadere uygulanmamaktadır.**

HÜKÜMSÜZLÜK

TANIM : (GEÇERSİZLİK) Bir hukuki işlemin kanunun öngördüğü şekilde yapılmaması veya kanuna aykırı olarak yapılması halinde hukuki sonuç doğurmamasıdır.

Geçersizlik bir üst kavramdır.

Hükümsüzlük 3 'e ayrılır.

TANIM : Bir hukuki işlemin geçerliliğine etkili olan kurucu unsurlarında eksiklik bulunması şeklindeki hükümsüzlük halidir.

Örnek : Evlenme töreninin resmi evlendirme memurunun önünde yapılmayıp , imam huzurunda yapılması ya da Danıştay incelemesinden geçmeyen tüzükler yok hükmündedir.

TANIM : Bir işlemin kanunun öngördüğü kurucu unsurlara sahip olmakla beraber kanunun emrettiği şekil şartları yerine getirilmeden yapılması sonucunda ortaya çıkan durumdur.

BUTLAN

```
graph TD; BUTLAN --> MUTLAK; BUTLAN --> NISBI;
```

MUTLAK

Bir sözleşmenin mutlak butlanla sakat olabilmesi için sözleşmenin kanuna , ahlaka aykırı olması veya sözleşmenin konusunun imkansız olması gerekir.

ÖRNEK : Kişinin sonradan teyzesi olduğunu öğrendiği kişi ile yaptığı evlilik.

NİSBI

Bu durumda ise ; sözleşmenin içerdiği bölümlerden birisi için sakatlık söz konusudur.

ÖRNEK : .Uyuşturucu madde etkisi altında yada alkollüken imzalanan sözleşme

! İSPAT

TEK TARAFLI BAĞLAMAZLIK

TANIM : Bir hukuki işlemin yapılmasıyla birlikte taraflardan birinin o sözleşmeyle bağlı olmasına rağmen diğer tarafın bağlı olmaması şeklindeki hükümsüzlüktür.

ÖRNEK : 14 yaşındaki bir kişi ile fiil ehliyetine sahip bir kişi arasında yapılan sözleşme küçüğü bağlamazken fiil ehliyeti sahibi olan kişiyi bağlar .

Küçüğün yasal temsilcisi sözleşmeye onay verirse sözleşme geçerli olacaktır, aksi halde sözleşme geçersiz sayılacaktır.

HUKUK TERİMİNİN ÇEŞİTLİ ANLAMLARI

BİR ÜLKEDE BELİ BİR DÖNEMDE YÜRÜRLÜKTE OLAN ,

POZİTİF HUKUK : **YAZILI** (anayasa , kanun , khk meclis iç tüzüğü vb) **YAZISIZ**
Hukuk kurallarının tümüne denir.

MEVZU HUKUK : **YAZILI** hukuk kurallarını tümüne . (yetkili merci tarafından konan)

TARİHİ HUKUK : **Yürürlükten kaldırılan** (1921 , 1924 , 1961)

DOĞAL (İDEAL) HUKUK : **Var olması gereken , ulaşılmak istenilen**

HUKUK KURALLARININ ÇEŞİTLERİ

EMREDİCİ HUKUK KURALLARI

Bir hukuk kuralı bir düzenlemeyi açıkça yasaklamış yada açıkça işlemin nasıl yerine getirilmesi gerektiğini kural olarak ortaya koymuş ise

Örnek : Kapalı alanlarda sigara içmek yasaktır, 18 yaşından küçüklere alkol satışı yasaktır.

AKSİ KARARLAŞTIRILAMAZ

YARDIMCI HUKUK KURALLARI

- ✓ TAMAMLAYICI HUKUK KURALLARI
- ✓ TANIMLAYICI HUKUK KURALLARI
- ✓ YORUMLAYICI HUKUK KURALLARI
- ✓ YETKİ VERİCİ HUKUK KURALLARI

AKSİ KARARLAŞTIRILABİLİR

TANIMLAYICI : Bir hukuk kuralı içerisinde geçen kavramların ardından o kavramın ne anlama geldiğini açıklayan

Örnek : Medeni kanun 10. md. : "Ayırt etme gücüne sahip ve kısıtlı olmayan her ergin kişinin fiil ehliyeti vardır." Madde 11 : "Ergenlik 18 yaşını doldurmayla başlar. Evlilik kişiyi ergin kılar." 11. Madde ergin olmanın tanımını yapmaktadır.

TAMAMLAYICI : Aksi kararlaştırabilen ve taraflarca aksi kararlaştırılmadığında uygulanan hukuk kurallarıdır.

Örnek : Taraflar bir sözleşme yaparken faiz oranını belirlememişse kanuni faiz oranları uygulanır.

YORUMLAYICI : Taraflarca düzenlenmiş ancak yeteri kadar açıklık taşımayan durum ve davranışların açıklığa kavuşturulmasında kullanılan hukuk kurallarıdır.

Örnek : "Ay başı" kelimesinde ödenecek borç için, ay başı ayın biri kabul edilir.

YETKİ VERİCİ : İlgili kişiye belli bir davranışta bulunma özgürlüğü veren kurallardır.

Örnek : "Mirasçı mirası red edebilir.

HUKUKUN KAYNAKLARI

YAZILI (ASLİ) KAYNAKLAR	YAZISIZ (TALİ) KAYNAKLAR	YARDIMCI KAYNAKLAR
❖ Anayasa ❖ Kanun ❖ KHK ❖ Tüzük ❖ Yönetmelik ❖ Genelge	❖ Örf ve Adet Hukuku	❖ İçtihat ❖ Doktrin

ANAYASA

KANUN

KANUNA EŐ DEĞER
KHK – U.A. ANT.

TÜZÜK

YÖNETMELİK

GENELGE

video
akademi
.com

ANAYASA

- ✓ Devletin temel yapısını , yönetim biçimini ,devlet organlarının birbirleriyle olan ilişkilerini , kişilerin temel hak ve hürriyetlerini düzenleyen temel metindir.
- ✓ Anayasa bir ülkede hukuk sisteminin en tepesinde yer alan temel yasadır.

KANUN

- ✓ TBMM'ce (yasama organı) yazılı biçimde ve sürekli olarak uygulanmak üzere çıkarılan ve soyut nitelikte olan hukuk kurallarına denir.
- ✓ Kanunlar kural olarak yürürlüğe girdikten sonraki olaylara uygulanır. Yani kural olarak geçmişe dönük uygulanmalar
- ✓ Kanunların sürekli olması demek , yürürlüğe girdikleri tarihten itibaren kapsamına giren kişi ve olaylara her zaman uygulanmasıdır.
- ✓ Kanunların genel olması ise , kanunun belli bir kişi veya olayı değil aynı konumda bulunan herkesi kapsamasıdır.

KHK

- ✓ İlk kez 1961 Anayasasında yapılan 1971 Anayasa değişikliğiyle anayasaya girmiştir.
- ✓ TBMM tarafından verilen bir yetki kanunu ile **Bakanlar Kurulu** tarafından çıkarılır.
- ✓ Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girer.

TÜZÜK

- ✓ **Bakanlar Kurulu** tarafından kanunların uygulanmasını ve emrettiği işleri belirtmek amacıyla çıkarılır.
- ✓ Tüzükler **Danıştay** incelemesinden geçmek zorundadır.
- ✓ Cumhurbaşkanı tarafından imzalanır.
- ✓ Resmi Gazete’de yayımlanır.

YÖNETMELİK

- ✓ Başbakanlık , Bakanlıklar , Bakanlar Kurulu ve Kamu Tüzel kişilerinin kendi görev alanlarını ilgilendiren kanunların ve tüzüklerin uygulanmasını sağlamak amacıyla çıkarılan hukuk kurallarıdır.

YAZISIZ KURALLAR

ÖRF VE ADET KURALLARI

Yetkili makamlar tarafından konulmayan , toplumun uzun yıllar boyunca uygulana gelen ve herkesçe kabul gören , kendiliğinden oluşan kurallara denir.

Örf adet kuralları ile Örf adet hukuku aynı şey değildir. Bir örf adet kuralının hukuk kuralı sayılabilmesi için **3 unsur** bünyesinde barındırıyor olması gereklidir.

MADDİ UNSUR	MANEVİ UNSUR	HUKUKİ UNSUR
SÜREKLİLİK VE TEKRARLANMA	GENEL İNANÇ	MADDİ YAPTIRIM
Söz konusu adetin ilk defa kim tarafından uygulanmış olduğunun bilinmemesi ve uzun süreden beri uygulanması	Söz konusu adetin toplumun genelinde öyle davranılması gerektiğine dair inanç oluşturmastır.	Uzun zamandan beri tekrarlanan ve toplumun kendisini uymaya mecbur hissettiği adaletin devlet gücüyle desteklenmesidir.

YARDIMCI KAYNAKLAR

YARGI İÇTİHATLARI (MAHKEME KARARLARI)

- ✓ İctihatlar , yargı organı olan mahkeme tarafından anlaşmazlıkların çözümü için verilen kararlardır.
- ✓ Bu kararların hakimleri **bağlayıcı etkileri yoktur.**

Yargısal kararların bağlayıcılığı yokken ‘ıctihadı Birleştirme Kararları’ hakimleri bağlayıcı niteliktedir ve hukukun yazılı kaynakları arasında yer alır.

İÇTİHADİ BİRLEŐTİRME KARARLARI

Bir yargı kolundaki mahkeme kararlarının aynı konuda çelişkili hükümler arz etmesi nedeniyle ve farklı ıctihatların önüne geçilmesi amacıyla o yargı kolundaki görevli en yüksek mahkemenin verdiği bağlayıcı kararlardır.

DOKTRİN (BİLİMSEL GÖRÜŞ)

Genellikle tartışmalı olan hukuki konularda hukuk bilginlerinin ileri sürmüş oldukları Görüş , düşünce ve kanaatlerdir.

- ❖ Makaleler
- ❖ Tezler
- ❖ Manografiler

VATANDAŞLIK 2

video
akademi
.com

BOŞLUK TÜRLERİ

KANUN BOŞLUĞU

Somut olaya uygulanacak yazılı hiçbir hüküm yok ise veya mevcut olan bir kanunun olayın çözümünde eksik ya da yetersiz kalması .

Diğer bir tabirle yetkili organlarca konulan ve mevzu hukukta oluşan boşluktur

HUKUK BOŞLUĞU

Somut olaya uygulanacak **yazılı ve yazısız** hiçbir hükmün bulunmamasına denir.

Hakim bu durumda hukuk yaratır.

Hakimin yarattığı hukuk yalnızca olayın taraflarını bağlar. Bir bağlayıcılığı yoktur.

HUKUKUN DALLARI

Kamu Hukuku

- ✿ Anayasa Hukuku
- ✿ İdare Hukuku
- ✿ Ceza Hukuku
- ✿ Vergi Hukuku
- ✿ Devletler Genel Hukuku
- ✿ Yargılama Hukuku (Usul Hukuku)
- ✿ İcra ve İflas Hukuku
- ✿ İcra ve İflas Hukuklu
- ✿ Yargılama Hukuklu (Usul Hukuklu)

Özel Hukuk

- ✿ Medeni Hukuk
- ✿ Borçlar Hukuku
- ✿ Ticaret Hukuku
- ✿ Devletler Özel Hukuku

DEVLETLER ÖZEL HUKUKU

Karma Hukuk

- ✿ İş Hukuku
- ✿ Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku
- ✿ Hava Hukuku
- ✿ Bankacılık Hukuku
- ✿ Toprak Hukuku
- ✿ Çevre Hukuku

ÇEVRE HUKUKU

TOPRAK HUKUKU

ANAYASA HUKUKU

- Kişi temel hak ve hürriyetleri ile bunların güvence altına alınmasını ; devletin şekil ve teşkilatlanmasını ;devletin yasama , yürütme , yargı organlarının işleyişlerini düzenleyen hukuk kurallarının bütünüdür.

İDARE HUKUKU

- Bakanlar kurulundan en uctaki bucak y6netimine kadar devlet idaresinin 6rg6tlenmesini , işleyişini , bireylerin idare ile olan ilişkilerini d6zenleyen hukuk kurallarının b6t6n6d6r.

CEZA HUKUKU

Ceza hukuku, devlet tarafından tanımlanmış ve suç olarak nitelendirilmiş olan hukuka aykırı insan davranışlarıyla bu davranışları gerçekleştirenlere karşı uygulanacak cezai nitelikteki yaptırımları inceleyen hukuk dalıdır.

Ceza Hukukuna Hâkim Olan İlkeler

Kanunilik İlkesi

- Belirlilik
- Aleyhe çıkarılan yasa geçmişe yürümez.
- Kıyas yapılamaz.
- İdarenin düzenleyici işlemleri ile suç oluşturulamaz ve ceza verilemez.
- Örf ve âdete dayanarak suç oluşturulamaz ve ceza verilemez.

Kusursuz Ceza Olmaz İlkesi

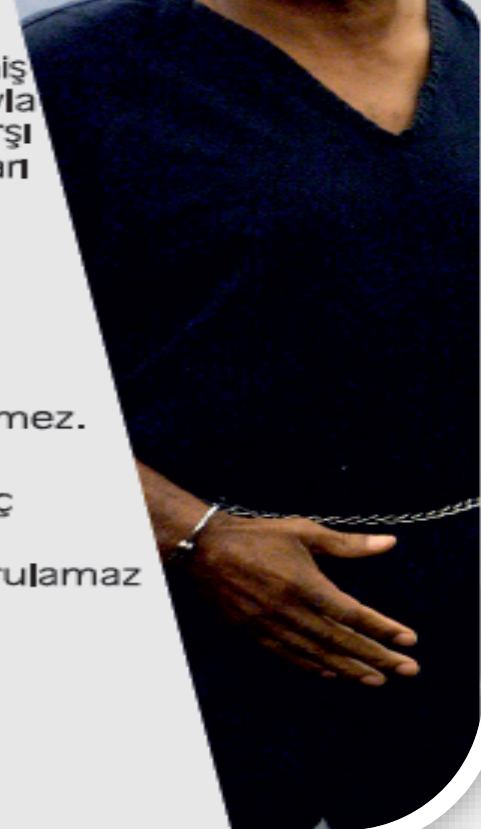
Cezaların Şahsiliği (Kişiselliği) İlkesi

Ümanizm İlkesi

Cezalandırmada Adalet ve Eşitlik İlkesi

SUÇUN UNSURLARI

KANUNİ UNSUR

(TİPİKLİK)

İşlenmiş olan fiilin ceza
Kanununda düzenlenen
Suç tanımına birebir
Uyması
Cinayet ,hırsızlık gibi

MADDİ UNSUR

İnsanın kendi iradesiyle dış dünyada
dış dünyada değişikliğe neden olan
bir eylemde bulunmasıdır.

İCRA

İHMAL

MANEVİ UNSUR

Suçu oluşturan eylemin
Yapılması sırasında kişinin
İradesinin hangi yönde
olduğudur.

KAST

TAKSİR

CEZA HUKUKUNDA YER ALAN YAPTIRIMLAR

- AĞIRLAŞTIRILMIŞ MÜEBBET HAPİS CEZASI
- MÜEBBET HAPİS CEZASI
- SÜREKLİ HAPİS CEZASI
- ADLİ PARA CEZASI

VERGİ HUKUKU

Devlet ile kişiler arasındaki vergi hak ve ödevlerini, vergi tahsilini, vergiye konu olan olayları düzenleyen hukuk kurallarıdır.

Vergi Hukukunun Üç Temel İlkesi

- Vergide Adalet İlkesi
- Vergide Genellik İlkesi
- Verginin Kanuniliği İlkesi

DEVLETLER GENEL HUKUKU

YARGILAMA HUKUKU

İCRA VE İFLAS HUKUKU

MEDENİ HUKUK

- Doğumundan itibaren gerçek ve tüzel kişilerle ilgili hükümleri içeren

KİŞİLER HUKUKU

- Evlenme / boşanma, evlilikte mal edinimleri , mal ayrılığı , evlat edinme koşullarını içeren

AİLE HUKUKU

- Vasiyet, miras hükümleri , mirasın nasıl dağılacağı koşullarını içeren

MİRAS HUKUKU

- Mülkiyet hakkı , tapu sicili koşullarını içeren

EŞYA HUKUKU

BORÇLAR HUKUKU

- Borç ilişkisini meydana getiren 3 unsur vardır.

I. ALACAKLI

II. BORÇLU

III. EDİM

BORCUN DOĞUMU (KAYNAKLARI) 3 TANEDİR

1. AKİTLER

2. HAKSIZ FİİL

a) Hukuka aykırı bir fiil

b) Kusur

c) Zarar

d) İlliyet bağı

3. HAKSIZ İKTİSAP (SEBEBSİZ ZENGİNLEŞME)

TİCARET HUKUKU

- Ticaret hukuku kuralları medeni hukuka ve borçlar hukukuna oranla sadece daha özel bir nitelik taşır.
- Türk Ticaret Kanunun 1. Mad. ‘ Bu kanunun , Medeni Kanunun ayrılmaz bir parçası (cüz’ü) olduğu belirtilmiştir.
- Türk Ticaret Kanunu ;
 - I. Şirketler hukuku
 - II. Kıymetli evrak hukuku
 - III. Deniz ticaret hukuku
 - IV. Sigorta hukuku bölümlerinden oluşur.

DEVLETLER ÖZEL HUKUKU

KARMA HUKUK

- İş Hukuku
- Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku
- Hava Hukuku
- Bankacılık Hukuku
- Toprak Hukuku
- Çevre Hukuku

KİŞİLİK

- Hukukta kişilik haklara ve borçlara sahip olabilen ,yani hakları ve borçları bulunabilen varlıkları ifade eder eder.
- ❖ Gerçek kişiler
- ❖ Tüzel kişiler

GERÇEK KİŞİLER

Gerçek kişiler insanlardır.

GERÇEK KİŞİLİĞİN BAŞLANGICI

Medeni kanuna göre kişilik TAM ve SAĞ doğumla başlar.

a) TAM DOĞUM

- ❖ Çocuğun ana rahminden tamamen ayrılmış olmasıdır.
- ❖ Sadece bazı organların ana rahminden ayrılmış olması durumunda tam doğumdan söz edilemez
- ❖ Bir çocuğun tam doğumunun kabulü için , onun bir insanda zorunlu bulunması gereken organlara sahip olması gerekir.(fakat kolunun olmaması , kör olması ikiden fazla bacağıının olması tam doğuma engel değildir.)

b) SAĞ DOĞUM

Çocuk bir an dahi yaşamış olması yeterlidir.

KİŞİLİĞİN SONA ERMESİ

ÖLÜM

ÖLÜM
KARİNESİ

BİRLİKTE
ÖLÜM
KARİNESİ

GAİBLİK

HAK EHLİYETİ

- Tüm kişilere tanınan bir ehliyettir.
- Kişinin yaşı , fikri ve bedeni gelişmesi dikkate alınmaz
- Hak ehliyeti , mirasçı olma ehliyetini , davaya taraf olma ehliyetini evlenme ehliyetini içinde toplayan üst bir ehliyettir.
- Kişinin hak ehliyetinden kısmen ya da tamamen vazgeçmesi mümkün değildir.

FİİL EHLİYETİ

- Kişinin kendi başına hak kazanabilmesi ve borç altına girebilmesidir.
- ŞARTLARI
 - ❖ Mümeyyiz olmak (AYIRT ETME GÜCÜ)
 - ❖ ERGİNLİK
 - ✓ KİŞİYİ ERGİN KILAN DURUMLAR
 - a) 18 yaşını doldurmak
 - b) Evlilik
 - c) mahkeme kararıyla ergin kılınma
 - ❖ KISITLI OLMAMAK

FİİL EHLİYETİ BAKIMINDAN EHLİYET TÜRLERİ

TAM EHLİYETLİLER

REŞİT
MÜMEYYİZ
KISITLI
OLMAYAN

SINIRLI EHLİYETLİLER

AYIRT ETME
GÜCÜNE SAHİP
ERGİN
BELLİ
KONULARDA
KISITLI

Kısıtlı olduğu
konularda
kendisine yasal
danışman
atanan

SINIRLI EHLİYETSİZLER

Temyiz kudretine
sahip olmasına
rağmen 18 yaşına
girmeyenler ya
da 18 yaşına
girmesine
rağmen
mahkeme
tarafından
kısıtlananlar

TAM EHLİYETSİZLER

Ayirt etme
gücüne sahip
olmayanlar

SINIRLI EHLİYETSİZLERİN İŞLEMLERİ

TEK BAŞINA YAPABİLİRLER	İZİN YA DA İCAZETLE YAPABİLİRLER	ASLA YAPAMAZLAR
- İdaresi kendilerine bırakılmış mallar üzerinde tasarruf - Kendi kazançlarını diledikleri harcama - Bağış alabilirler, kefil alabilirler - Kişiye sıkı sıkıya bağlı haklarını kullanabilirler	- Kira sözleşmesi - Satım sözleşmesi - Hizmet sözleşmesi İşlemden izin/onay alınmazsa TEK TARAFLI BAĞLAMAZLIK	- Vakıf kuramazlar - Bağış yapamazlar - Kefil olamazlar Bu işlemler yapılırsa MUTLAK BUTLANLA SAKATTIR.

ÇEŞİTLİ EHLİYET TÜRLERİ

HUKUKİ İŞLEM EHLİYETİ	DAVA EHLİYETİ	TARAF EHLİYETİ	HAKSIZ FİİLDEN SORUMLU OLMA EHLİYETİ
Bir kimsenin hukuki işlem yapabilme hukuki işlemlerde kendi lehine haklar ve borçlar yaratabilmesidir.	Kişinin mahkemelerde davalı ya da davacı sıfatı ile yemin ,ikrar,feregat gibi yargılama hukukuna ait işlemleri yapabilmesidir.	Medeni haklardan yararlanan herkesin davada davacı ya da davalı olabilme ehliyetidir.	Kişinin hukuka aykırı fiilleri ile başkalarına vermiş olduğu zararlı kendisinin ödemekle yükümlü tutabilme ehliyetidir. Bütün kişiler bu ehliyete sahiptir.

TÜZEL KİŞİLİK

- TÜZEL KİŞİLİĞİN BAŞLANGICI

- İZİN SİSTEMİ : Devletin bu hususta yetkili kıldığı merciinin izniyle kazanılır.

ÖRNEK : Kamuya yararlı dernekler , yabancı dernekler

- SERBEST KURULUŞ SİSTEMİ : Kişi toplulukları tüzel kişi olma iradelerini serbestçe açıkladıkları anda kurulmuş olurlar.

ÖRNEK : Dernekler

- BİLDİRİM SİSTEMİ : Hazırlanmış olan kuruluş bildiriminin mahalli idarenin en büyük amirine teslimi bildirimi ile

- TESCİL SİSTEMİ : Kuruluş belgelerinin yetkili makama tescil edilmesi gerekir

ÖRNEK : Vakıflar , Şirketler

VATANDAŞLIK 3

HAK KAVRAMI

1. KAMU HAKLARI

a. KİŞİSEL KAMU HAKLARI

- ❖ Bu haklara koruyucu haklarda denir.
- ❖ Kişinin serbestçe gelişmesini amacını güden devletin karışmasını amaçlayan haklardır. Bu nedenle **Negatif statü hakları** da denir.

ÖRNEK : Kişi Dokunulmazlığı, özel hayatın gizliliği, din ve vicdan hürriyeti vb.

b. SOSYAL VE EKONOMİK HAKLAR

- ❖ Kişinin toplumsal hayatı içindeki sosyal ve ekonomik faaliyetleri ile ilgili kamu haklarıdır.
- ❖ Bu haklara isteme hakkı, **Pozitif Statü Hakları** da denir.

ÖRNEK : Eğitim ve öğrenim hakkı, çalışma ve sözleşme hürriyeti, konut hakkı vb.

c. SİYASİ KAMU HAKLARI

- ❖ Devlet yönetimine ve siyasi kuruluşlara katılmaya yönelik haklardır.
- ❖ Bu haklara katılma hakkı, **Aktif Statü Hakkı** da denir.

ÖRNEK : Seçme ve seçilme hakkı, dilekçe hakkı, vatandaşlık hakkı vb.

1982 Anayasası'nda Yer Alan Temel Haklar ve Ödevler

Kişinin Hakları ve Ödevleri (Negatif Statü Hakları)

- Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı
- Zorla çalıştırma yasağı
- Kişi hürriyeti ve güvenliği
- Özel hayatın gizliliği
- Konut dokunulmazlığı
- Haberleşme hürriyeti
- Yerleşme ve seyahat hürriyeti
- Din ve vicdan hürriyeti
- Düşünce ve kanaat hürriyeti
- Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti
- Bilim ve sanat hürriyeti
- Basın hürriyeti
- Süreli ve süresiz yayın hakkı
- Basın araçlarının korunması
- Düzeltme ve cevap hakkı
- Kamu tüzel kişilerinin elindeki kitle haberleşme araçlarından yararlanma hakkı
- Dernek kurma hürriyeti
- Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı
- Mülkiyet hakkı
- Miras hakkı
- Hak arama hürriyeti
- İspat hakkı

Sosyal ve Ekonomik Haklar ve Ödevler (Pozitif Statü Hakları)

- Ailenin korunması ve çocuk hakları
- Dinlenme hakkı
- Sosyal güvenlik hakkı
- Çalışma, sözleşme ve özel teşebbüs kurma hürriyeti
- Çalışma hakkı ve ödevi
- Sendika kurma hakkı
- Toplu iş sözleşmesi ve toplu sözleşme hakkı
- Grev hakkı ve lokavt
- Konut hakkı
- Sağlık hakkı
- Eğitim ve öğrenim hakkı ve ödevi
- Çevre hakkı
- Kıyılardan yararlanma
- Toprak mülkiyeti
- Tarım, hayvancılık ve bu üretim dallarında çalışanların korunması
- Kamulaştırma
- Devletleştirme ve özelleştirme
- Sporun korunması
- Gençliğin korunması
- Tarih, kültür ve tabiat varlıklarının korunması
- Sosyal güvenlik bakımından özel olarak korunması gerekenler

Siyasi Haklar ve Ödevler (Aktif Statü Hakları)

- Türk vatandaşlığı
- Seçme, seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakkı
- Kamu hizmetlerine girme hakkı
- Mal bildirim
- Vatan hizmeti
- Vergi ödevi
- Dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı

Zorla alıştırma yasağı, kişinin hak ve ödevleri arasında yer alırken çalışma hakkı ve ödevi, sosyal ve ekonomik haklar ve ödevler içinde yer alır.

Konut dokunulmazlığı, kişinin hak ve ödevleri içinde yer alırken konut hakkı, sosyal ve ekonomik haklar ve ödevler içinde yer alır.

Mülkiyet hakkı, kişinin hak ve ödevleri içinde yer alırken toprak mülkiyeti, sosyal ve ekonomik haklar ve ödevler içinde yer alır.

Dernek kurma hürriyeti, kişinin hak ve ödevleri içinde yer alırken sendika kurma hakkı, sosyal ve ekonomik hak ve ödevler içinde yer alır.

ÖZEL HAKLAR

Özel haklar , özel hukuktan doğan ve kişilerin birbirlerine karşı sahip oldukları haklardır. Kamu haklarından farklı olarak özel haklardan herkes yararlanır.

Özel haklardan yararlanmada yabancılarla vatandaşlar arasında esas olarak ayırım yoktur. Oysa kamu haklarından yararlanabilmek için bir takım koşullara sahip olmak gerekir. Örneğin memur olabilmek için Türk vatandaşı olmak gerekir.

Nitelikleri Bakımından Özel Haklar

✓ Mutlak Haklar

- ❖ Sahibine maddi ve maddi olmayan mallar ile kişiler üzerinde geniş yetkiler veren ve herkese karşı ileri sürülebilen haklardır. Mülkiyet hakkı, telif hakkı, ayni haklar, velayet ve vesayet hakları mutlak haklara örnektir.

✓ Nispi Haklar

- ❖ Sadece belirli kişilere karşı ileri sürülebilen haklardır. Örneğin alacak hakkı, alacaklının yalnızca borçluya karşı ileri sürebileceği bir haktır.

Konuları Bakımından Özel Haklar

- ✓ **Mal Varlığı Hakları:**
 - ❖ Kişinin para ile ölçülebilen yani mal varlığı içinde yer alan haklardır.
- ✓ **Kişilik Hakları:**
 - ❖ Kişilerin manevi menfaatlerini koruyan haklardır.

Devredilebilmeleri Bakımından Özel Haklar

✓ Devredilebilen Haklar:

- ❖ Sahibi tarafından başkalarına devredilebilen, miras yoluyla da mirasçılara geçen haklardır. Özel hakların büyük bir bölümü devredilebilen haklardan oluşur.

✓ Devredilemeyen Haklar (Kisiye bağlı haklar):

- ❖ Kural olarak kişiye bağlı haklar, özellikle kişiye sıkı sıkıya bağlı haklardır ve bunlar miras yoluyla da mirasçılara geçemez. Ergin kılınmayı talep hakkı, nişanı bozma hakkı, boşanma davası açma hakkı, soy bağının reddi hakkı gibi haklar kişiye bağlı haklara örnektir.

Hukuki Etkileri Bakımından Özel Haklar

✓ Yenilik Doğuran Haklar (insai Haklar):

- ❖ Sahibine tek taraflı irade açıklaması ile yeni bir hukuki durum ortaya çıkarma veya var olan hukuki durumu değiştirme ya da sona erdirme yetkisi veren haklardır. Üçe ayrılır.

- 1. Kurucu Yenilik Doğuran Haklar:** Sahibi tarafından kullanılmakla yeni bir hukuki ilişkinin doğmasına yol açan haklardır. Alım, ön alım, geri alım hakları bu tür haklara örnektir.
- 2. Değiştirici Yenilik Doğuran Haklar:** Var olan bir hukuki durumun tek taraflı irade açıklaması ile değiştirilmesini sağlayan haklardır. Satılan ayıplı malın değiştirilmesi, bu tür haklara örnektir.

Hukuki Etkileri Bakımından Özel Haklar

✓ Yenilik Doğuran Haklar (insai Haklar):

3. **Bozucu Yenilik Doğuran Haklar:** Sahibinin kullanmasıyla mevcut bir hukuki durumu ortadan kaldıran haklardır. Sözleşmeyi feshetme hakkı bu tür haklara örnektir.

✓ **Alelade Haklar:** Bu hakların kullanılmasıyla mevcut hukuki durumda hiçbir değişiklik olmaz. Velayet hakkı, vesayet hakkı gibi.

Hakkın Kazanılması

- ❑ Hakkın kazanılması, bir hakkın kişiye bağlanması demektir. Hakkın kazanılmasında **iyi niyet kuralı** geçerlidir. Bir hakkın kazanılmasında, bu hakkın kazanılmasına engeli bilmemek **iyi niyet** olarak tanımlanır. Bir hakkın kişiye bağlanması üç sebepten olabilmektedir. Bunlar; hukuki olay, hukuki fiil ve hukuki işlemdir.

Hakkın Kazanılması

❖ Hukuki Olay

- ❑ Kişinin iradesi ile gerçekleşip gerçekleşmediğine bakılmaksızın kendisine hukuki sonuç bağlanmış olaylardır. Doğum ve ölüm hukuki olaya örnektir. Doğumla birlikte kişi bir takım haklara sahip olur.

❖ Hukuki Fiil

- ❑ Kişinin iradesi ile gerçekleşen ve hukukun sonuç bağladığı insan davranışıdır. Kişinin odundan kendisine sandık yapması (Kişi sandık üzerinde mülkiyet hakkına sahip olur).

❖ Hukuki İşlem

- ❑ Bir kişinin veya aynı amaca yönelik olarak birden fazla kişinin irade beyanında bulunarak hukuki bir sonuç yaratmasıdır. Vasiyetname düzenlenmesi veya iki kişinin arasında sözleşme yapılması hukuki işleme örnektir.

Hakların Kazanılış Biçimleri

- ✓ Bir kişinin herhangi bir hakkı, başkasından devralmak yoluyla kazanmasına **devren kazanma** denir.

Örneğin; satım sözleşmesi ile ev satın alan bir kişi, evin mülkiyet hakkını devren kazanmış olur.

- ✓ Bir kişinin herhangi bir hakka kimseden devralmadan sahip olması ise **aslen kazanmadır**.

Örneğin; bir yazarın yazdığı kitap üzerindeki hakkı ya da bir avcının avladığı balık üzerindeki hakkı, aslen kazanmadır.

- ✓ Aslen kazanma taşınırılar üzerindeyse **sahiplenme**, taşınmazlar üzerindeyse **işgal** olarak adlandırılır.

Hakların Kullanılması

- ✓ Hak sahibinin haklarını kullanması ve borçların yerine getirilmesinde geçerli olan ana ilke **dürüstlük kuralıdır**. **Dürüst davranma**, hak sahibinin hakkını kullanırken veya borcunu yerine getirirken iyi ve doğru hareket etmesini yani dürüst, namuslu, aklı başında, davranışının sonucunu bilen, orta zekâlı her insanın benzer olaylarda izleyeceği yolda hareket etmesidir.

Hakların Korunması

- ✓ Hukuk rejimimiz kural olarak hakkın “devlet tarafından korunması”nı benimsemiştir. Çünkü hakkın sahibi tarafından kendi eliyle alınması anlamına gelen **ihkakı hak**, hukuk düzenimiz tarafından benimsenmemiştir. Ancak hukuk düzeni bazı şartlar altında kişinin hakkını, bizzat kendi eliyle korumasına izin vermiştir.
- ✓ İstisnai olarak belli koşullar altında kişinin hakkını bizzat kendisinin koruması da mümkündür. Hakkın kişinin kendisi tarafından korunabileceği hâller şunlardır:

Meşru Müdafaa (Haklı Savunma)

- ✓ **Bir kimsenin gerek kendisinin gerekse başkasının şahıs veya mal varlığına karşı yapılan haksız ve devam etmekte olan bir saldırıyı defetmek için gerçekleştirdiği zorunlu ve orantılı karşı saldırıya denir.**

Zaruret Hâli (Zorda Kalma, İztırar Hâli)

- ❖ Bir kimsenin gerek kendisinin, gerek başkasının kişiliğini ya da malını bir tehlikeden korumak için bu tehlike ile ilgili olmayan bir başka kişinin malına zarar vermesidir.

Kuvvet Kullanma

- ✓ **Bir hakkı elde etmek veya onu saldırılara karşı korumak için hak sahibinin güç kullanmasına denir.**

- ❑ **Hısımlık Türleri:** Hısımlık, gerçek kişiler arasında kan veya işlemsel bir bağ dolayısıyla meydana gelen yakınlık ilişkisidir.

<i>Hısımlık türleri kan hısımlığı ve kan dışı hısımlık olmak üzere iki ana başlık altında düzenlenir:</i>	
Kan Hısımlığı	Kan Dışı Hısımlık
Üst Soy - Alt Soy Hısımlığı: Birbirlerinden üreyen kişiler arasındaki hısımlıktır.	Kayın Hısımlığı: Eşlerden biri ile diğer eşin kan hısımları aynı tür ve dereceden kayın hısımları olur. Evlenme ile doğan bu hısımlık, evlilik sona erse de ortadan kalkmaz.
Yan Soy Hısımlığı: Ortak bir kökten gelenler arasındaki hısımlıktır. Kardeşler birbirlerinin yansoy kan hısımlarıdır.	Evlat Edinme ile Doğan Hısımlık: Evlat edinme işleminin tamamlanması ile evlatlık ile evlat edilen arasında doğan hısımlıktır.

YAPISINA GÖRE DEVLET ŞEKİLLERİ

Devlet, belli sınırlar içerisindeki toprak parçasında yaşayan toplumun örgütlenmiş biçimidir.

Devletin unsurları; toprak, millet, egemenlik olmak üzere üç tanedir.

Millet; bir ülkede yaşayan, ortak tarihî ve kültürel değerleri olan ve birlikte yaşama amacı taşıyan insan topluluğudur.

EGEMENLİKLERİNE GÖRE DEVLET ŞEKİLLERİ

Monarşik

Egemenliğin tek bir hükümdarda toplandığı devlet şeklidir.

Oligarşik

Egemenliğin bir grup, sınıf ya da zümreye ait olduğu devlet şeklidir.

Teokratik

Hukuk kurallarının din kurallarına göre oluşturulduğu ve din kurallarına göre yönetilen devlet şeklidir.

Cumhuriyet

Devlet yönetiminde millet iradesinin egemen olduğu ve yönetimin bir kişiye ya da zümreye bırakılmadığı devlet şeklidir.

Hükümet Sistemleri

Kuvvetler Birliği Sistemi

Meclis Hükûmeti Sistemi
(Kuvvetler **yasamada** birleşir)

Mutlak Monarşi
(Kuvvetler **yürütmede** birleşir)

Diktatörlük
(Kuvvetler **yürütmede** birleşir)

Totaliter
Diktatörlük

Otoriter
Diktatörlük

Kuvvetler Ayrılığı Sistemi

Parlamente Sistemi
(Kuvvetler yumuşak ayrılır)

Yarı Başkanlık Sistemi
(Kuvvetler yumuşak ayrılır)

Başkanlık Sistemi
(Kuvvetler sert ayrılır)

KUVVETLER BİRLİĞİ

1. Meclis Hükûmeti Sistemi

- Bu hükûmet sisteminin en temel özelliği, kuvvetlerin yasamada yani mecliste toplanmasıdır.
- Meclisin üstünlüğü ilkesine dayanır.
- Yasama ve yürütme yetkileri mecliste toplanır.
- Yürütme ayrı bir erk sayılmaz.
- Yürütme üyeleri, meclis tarafından belirlenir. Meclisin emirleri doğrultusunda, meclis adına görevlerini yerine getirirler.
- Yürütme, yasamayı dağıtamaz ancak yasama, yürütmeyi dağıtabilir.
- Her bakan, meclise karşı sadece kendi etkinliklerinden sorumludur. Ortak sorumluluk söz konusu değildir.
- Meclisi feshetme yetkisi meclisin kendine aittir.
- Meclis, yürütme organını denetler.
- Meclisin sürekliliği ilkesi geçerlidir. Yani meclis, çalışmalarına ara vermeden devam eder.

2. Mutlak Monarşi

- ✓ Yasama ve yürütme yetkilerinin tek bir hükümdarda birleşmesi söz konusudur.
Yürütme yetkisi hükümdarda toplanır.

3. Diktatörlük

- ✓ Yasama ve yürütme yetkisi bir kişi ya da bir grupta toplanır.

KUVVETLER AYRILIĞI

1. Başkanlık Sistemi

- ☐ Bu sistemin temel özelliklerinden biri, halk tarafından seçilen devlet başkanının, yürütme gücünü tek başına elinde bulundurmasıdır.
- ☐ Kuvvetler birbirlerinden **sert bir biçimde** ayrılmıştır yani kuvvetler birbirlerinin çalışmalarına katılamaz.
- ☐ Yasama ve yürütme organları ayrı ayrı seçilir.
- ☐ Yürütme tek başlıdır.
- ☐ Kural olarak yasama ve yürütme organları birbirlerine müdahale edemez.
- ☐ Devlet başkanı doğrudan halk tarafından seçilir. Örneğin, ABD.

KUVVETLER AYRILIĞI

2. Parlamenter Sistemi

2. Kuvvetler birbirinden **yumuşak bir biçimde** ayrılır; yani yürütmenin yasama ile ilgili görevleri vardır.
3. Yürütme iki başlıdır. Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulundan oluşur.
4. Cumhurbaşkanı, yasama organına karşı sorumsuz ve tarafsız kişidir.
5. Yasama yürütme organını denetleyebilir ve onun hukuksal varlığına son verebilir.
6. Yasama, güvensizlik oyu ile Bakanlar Kurulunu görevden alabilir. Örneğin, Türkiye.

3. Yarı Başkanlık Sistemi

- ☐ Yasama ve yürütme organları birbirlerinden yumuşak bir biçimde ayrılmıştır.
- ☐ Yürütme organı iki başlıdır (Devlet başkanı ve Bakanlar Kurulu).
- ☐ Devlet başkanını halk seçer.
- ☐ Bakanlar Kurulu meclise karşı sorumludur.
- ☐ Yasama, güvensizlik oyu ile Bakanlar Kurulunu görevden düşürebilir. Örneğin, Fransa.

DEMOKRASİNİN UYGULANMA BİÇİMLERİ

- ❑ **Doğrudan demokrasi:** Halkın tamamının, alınan kararlara katılması demektir. Nüfusun az olduğu İlk Çağ Ege Şehir (Site) devletlerinde uygulanmıştır. Günümüzde uygulanmamaktadır.
- ❑ **Yarı doğrudan demokrasi:** Seçimle iş başına gelmiş meclis ve yöneticiler varsa da bazı kararlar seçmenlerin doğrudan katılımıyla alınır. Anayasa kabul veya değişikliği için halkoyuna gidilmesi bir ölçüde yarı doğrudan demokrasi anlamına gelir.

Yarı doğrudan demokrasinin araçları:

- ❖ Referandum
 - ❖ Halk girişimi
 - ❖ Halk vetosu
 - ❖ Temsilcilerin azli
- ❑ **Temsilî demokrasi:** Halkın seçtiği temsilcilerin, halk adına karar alması demektir.

- ✓ 1982 Anayasası'na göre seçimler ve halk oylamaları **serbest, eşit, gizli, tek dereceli, genel oy, açık sayım ve döküm esaslarına göre yargı denetimi ve gözetimi** altında yapılır.

Eşit Oy	• Dil, din, cinsiyet farkı olmaksızın herkesin 1 oy hakkına sahip olmasıdır.
Seçimlerin Serbestliği	• Hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın vatandaşların özgürce oy kullanabilmeleridir.
Gizli Oy	• Seçmenlerin kendi iradelerini serbestçe ve her türlü baskıdan uzak olarak oylarına yansıtabilmelidir.
Genel Oy	• Herkesin serbestçe, ırk, cinsiyet, düşünce, din ve mezhep ayrımı gözetilmeksizin oyunu kullanabilmesi ve yönetime katılmasıdır. 1924 Anayasası'nda 1934'te yapılan değişiklikle seçimlerde genel oy ilkesi benimsenmiştir.

Tek Dereceli Seçim	• Seçmenlerin kendi temsilcilerini doğrudan doğruya seçmeleri esasına dayanır. 1946'dan beri uygulanmaktadır.
Açık Sayım ve Döküm	• Seçim sonuçlarında hile ve yolsuzluğun yapılmasını önlemek için oyların herkesin görebileceği şekilde sayılmasıdır.
Çoğulculuk İlkesi	• Seçimlere birden çok siyasi parti ve adayın katılması demektir.

ANAYASA TÜRLERİ

Yumuşak
Anayasa

1921
Anayasası

Sert (Katı)
Anayasa

1924
1961
1982
Anayasaları

Kazuistik
(Ayrıntılı)
Anayasa

1924
1961
1982
Anayasaları

Çerçeve
Anayasa

1921
Anayasası

VATANDAŞLIK 4

DEMOKRASİ TÜRLERİ

DOĞRUDAN
DEMOKRASİ

HALK YÖNETİME
DOĞRUDAN
KATILIR.

TEMSİLİ
DEMOKRASİ

HALK YÖNETİME
SEÇTİKLERİ
TEMSİLCİLER
ARACILIĞIYLA
KATILIR.

Türkiye, Hollanda,
Yunanistan ...

YARI
DOĞRUDAN
DEMOKRASİ

HALKIN SEÇTİĞİ
TEMSİLCİLER
YETKİLERİ KULLANIR

- REFERANDUM
- HALK GİRİŞİMİ
- HALK VETOSU
- SEÇİLMİŞLERİN
AZLI

ANAYASA TÜRLERİ

- Yazılı Anayasa - Yazısız Anayasa:
- Yumuşak Anayasa- Sert (katı) Anayasa:

<u>Anayasanın değiştirilmesi</u> <u>kanunların</u> <u>değiştirilmesinden</u>	<u>daha zor şartlara</u> <u>bağlanmış ise</u> SERT ANAYASA	Aynı şartlara sahip ise YUMUŞAK ANAYASA
İçerisinde değiştirilemez madde	Var ise SERT ANAYASA	Yok ise YUMUŞAK ANAYASA

Kazuistik Anayasa – Çerçeve Anayasa :

- Devletin temel kuruluşu , organlarını , organlarının görev yetkilerini ve haklarını ayrıntılılamadan düzenleyen anayasaya **çerçeve anayasa** denir.
- Devletin temel kuruluşu , organlarını , organlarının görev yetkilerini ve haklarını ayrıntıcı bir şekilde düzenleyen anayasaya **kazuistik anayasa** denir.

ANAYASAL VE SİYASAL İKTİDAR

KURUCU İKTİDAR

ANAYASAYI
DEĞİŞTİRİR
YENİDEN
YAPAR

ASLİ KURUCU

- ❖ ANAYASAYI YENİDEN YAPAR.
- ❖ DARBE, İHTİLAL VE SAVAŞLARDAN SONRA KURULUR

TALİ KURUCU

- ❖ ANAYASAYI YAPAMAZ YİNE ANAYASADAKİ KURALLARA GÖRE ANAYASAYI DEĞİŞTİRİR.
- ❖ SEÇİMLE BAŞA GELEN İKTİDARDIR.

KURULMUŞ İKTİDAR

ANAYASAYI
DEĞİŞTİREMEZ
ANAYASAYA
GÖRE DEVLETİ
YÖNETİR

video
akademi
.com

	ASLİ KURUCU İKTİDAR ANAYASASI	TALİ KURUCU İKTİDAR ANAYASASI
KONUSU	Yeni bir anayasa yapma	Mevcut anayasada değişiklikler yapma
ORTAYA ÇIKIŞ HALLERİ	Devrim , hükümet darbesi, Savaş vs.	Normal dönemler
SAHİBİ	Fiilen en güçlü olan	Anayasanın yetki verdiği organlar
HUKUKİ NİTELİĞİ	Hukuk dışıdır	Hukukidir
SINIRLILIK ÖZELLİĞİ	Sınırsızdır	Sınırlıdır
BİÇİMLERİ (USULLERİ)	Önceden belirlenmez	Anayasa tarafından belirlenen usuller

TÜRK ANAYASA TARİHİ

TÜRK – OSMANLI TARİHİ ANAYASACILIK HAREKETLERİ

OSMANLI İMPARATORLUĞU DÖNEMİ

SENEDİ İTTİFAK (1808)

- Osmanlı İmparatorluğunda, 1808 tarihinde **II. Mahmut** ile **ayanlar** arasında imzalanan **Senedi İttifak'tır.**
- Taahhütname olarak nitelendirilecek bu belge ile merkezi otorite güçlendirilmiş ve egemenlik, ayanlar lehine sınırlandırmıştır.
- Padişahın yetkileri ilk kez sınırlanmış ve yazılı hale getirilmiştir.
- **İlk anayasal gelişmedir.**

SENED - i İTTİFAK (1808)

- ✓ **Sened-i İttifak'a göre**
- ✓ Âyanlar, devlet otoritesini kabul edecektir.
- ✓ Âyanlar, yapılacak ıslahatlara destek verecektir.
- ✓ Âyanlar, bulundukları bölgelerde devlet adına vergi ve asker toplayabileceklerdir.
- ✓ Sened-i İttifak'la Osmanlı Devleti, âyanların hukuki varlığını tanımıştır.
- ✓ Padişah ilk kez, kendi otoritesi dışında bir gücün varlığını kabul etmiştir.
- ✓ Padişahın yetkileri ilk kez sınırlanmıştır.
- ✓ Sened-i İttifak, 1215'te İngiliz Kralı ile İngiliz soyluları arasında imzalanan Magna Carta'ya benzemektedir. Magna Carta ile kralın yetkileri sınırlanmıştır.

TANZİMAT FERMANI (1839)

- Herkesin canı, malı ve ırz güvenliğinin sağlanacağı taahhüt edilmiştir.
- Askerlik, vergi ve hukuk işlerinin düzenlenmesi, müsaderenin yasaklanması, mali güce göre vergi alınması, kamu harcamalarının kanuna dayanması, mülkiyet hakkının tanınması gibi hak ve hürriyetleri düzenlemiştir.
- Eşitlik ilkesi konusunda ilk esasları getirmiştir
- İlk anayasal belgedir ve Hukuk Devletine geçişin ilk adımıdır.
- Türklerin ilk Haklar Beyannamesidir.

TANZİMAT FERMANI (1839)

- ✓ **Fermanın İçeriği**
- ✓ Halkın can, mal ve namus güvenliği sağlanacaktır.
- ✓ Askere alma ve terhis işleri düzene sokulacaktır. Askerlik, vatani hizmet hâline getirilecektir.
- ✓ Kanun önünde herkes eşit olacak, mahkemeler açık yapılacaktır, mahkeme kararı olmadan kimseye ceza verilmeyecektir.
- ✓ Hiç kimseye işkence yapılmayacaktır.
- ✓ Herkes mal mülk edinebilecek ve bunları miras bırakabilecektir.
- ✓ Vergiler herkesin gelirine göre alınacaktır.
- ✓ Rüşvet ve iltimas (adam kayırma) önleneyecektir.
- ✓ Ferman hükümlerine ve çıkarılacak kanunlara padişah da saygı gösterecektir.

ISLAHAT FERMANI (1856)

- 1856'da dönemin padişahı Sultan Abdülmecit tarafından ilan edilmiştir ve 1839 tarihli fermanın teyidi niteliğindedir.
- Tanzimat Fermanında düzenlenmiş olan konular yinelenmiştir. Ancak askerlik, vergilendirme, öğretim, yargılama, kamu hizmetlerine alınmada dini farklılıklar ortadan kaldırılmış ve azınlıkların hakları tanınmıştır.
- Din farkı gözetilmeksizin bütün uyruklara eşit davranılacağı hükmü Islahat Fermanının temel özelliğidir. **(kanun önünde eşitlik ilkesi)**
- Fermanlarda yer alan hükümlerin uygulanması padişahın takdir yetkisine bağlanmıştır ve getirilen bu yenilikleri hayata geçirecek hukuki güvenceler oluşturulmamıştır.

ISLAHAT FERMANI (1856)

- ✓ **Islahat Fermanının İçeriği:**
- ✓ Azınlıklar, devlet memuru ve il genel meclislerine üye olabileceklerdir.
- ✓ Hukuk kuralları azınlık dillerine çevrilecektir.
- ✓ Herkes şirket ve banka türü ticari kurumlar açabilecektir.
- ✓ Mahkemeler açık yapılacaktır, herkes kendi dinine göre yemin edebilecektir.
- ✓ Cizye (gayrimüslimlerin askerlik yapmamaları karşılığında alınan vergi) kaldırılacak, azınlıklar için bedelli askerlik uygulaması getirilecektir.
- ✓ Gayrimüslimlere din ve mezhep özgürlüğü tanınacak; tapınak, hastane ve okullarda onarım yapmalarına izin verilecektir.
- ✓ Rüşvet ve iltimas önlenerek, vergilendirme herkesin gelirine göre yapılacaktır.
- ✓ İşkence, angarya ile Hristiyan ve Musevileri küçük düşürücü sözler yasaklanacaktır.
- ✓ Yabancılar, ülkenin her yerinde bedelini ödemek koşuluyla mülk sahibi olabilecektir.
- ✓ Azınlıklar, Türk okullarında okuyabilecek, kendi dillerinde öğretim yapan okullar açabilecektir.

I. MESRUTİYET'İN İLANI (1876)

- **İlan Eden:** II. Abdülhamit
- **İlan Ettiren:** Genç Osmanlılar
- Türk tarihinde **ilk kez anayasa** (Kanunuesasi) yürürlüğe girmiştir.
- Osmanlı **tarihinde ilk kez meclis**/parlamento (Meclis-i Umumi) açılmış ve halka temsil hakkı verilmiştir.

1876 ANAYASASI (KANUNİ ESASİ)

• Türk tarihinin ilk yazılı anayasası

MECLİS-İ UMUMİ

HEYET-İ AYAN

- ÜYELERİNİ PADİŞAH ATAR
- ÜYELERİ ÖMÜR BOYU GÖREVDE KALIR
- 40 YAŞINI DOLDURMUŞ OLMAK GEREKİR

HEYET-İ MEBUSAN

- ÜYELERİNİ HALK SEÇER
 - 2 DERECELİ SEÇİM
 - 4 YILLIĞINA SEÇİLİRLER
 - SEÇİMLER GİZLİ OY VE BASİT ÇOĞUNLUĞA GÖREYAPILIR.
- SERVETE DAYALI OY İLKESİ GEÇERLİDİR.

Genel Özellikler

- Bölünmez bütünlük ilkesine yer vermiştir.
- Osmanlı Devletinin dini İslamdır. Bu yanıyla devletin teokratik yapısı değişmemiştir.
- Başkentin İstanbul ve dilin Türkçe olması düzenlenmiştir.
- Katı bir anayasadır ve kazuistik bir yöntemle hazırlanmıştır.
- Heyeti Vükela adı verilen ve sadrazamın başkanlığını yaptığı Bakanlar Kurulu ile padişah yürütme organını oluşturmuştur.

II. MEŞRUTİYET'İN İLANI (1908)

İlan Eden: II. Abdülhamit

İlan Ettiren: İttihat ve Terakki Cemiyeti

II. Meşrutiyet'in ilanı ile Kanunuesasi 1909 yılında yapılan değişikliklerle yeniden yürürlüğe girmiştir.

1909 ANAYASA DEĞİŞİKLERİ

- ✓ Meclis üyeleri padişahın izni olmaksızın kanun teklif edebilirler.
- ✓ Basın padişah tarafından sansür edilemez.
- ✓ Padişahın meclisi fesih yetkisi ağırlaştırıldı.
(Ayan meclisinin onayı + 3 ay içinde seçim şartı)
- ✓ Padişah milletvekillerini sürgüne gönderemez.
- ✓ Heyet-i Vukela (BK) padişaha karşı değil meclise karşı sorumludur.
- ✓ Temel hak ve özgürlüklerin kapsamı genişletilmiştir.
- ✓ Mecliste kabul edilen kanun teklifi padişaha gönderilir padişah 2 ay içinde onaylar ya da geri gönderir. Geri gönderilen metin ancak 2/3 çoğunlukla kabul edilme şartı ile kanunlaşabilir.
- ✓ Toplantı ve dernek kurma hakkı tanınmış ve haberleşmenin gizliliği esası düzenlenmiştir

1921 ANAYASASI (TEŞKİLAT-I ESASİYE)

- Türk devletinin ilk anayasasıdır.
- Meclisin çıkardığı ilk anayasadır.
- Milli egemenlik ilkesi ilk kez kabul edilmiştir.
- Tek yumuşak ve çerçeve anayasadır.
- Meclis hükümeti sistemi benimsenmiştir.
- Yargı ilgili hüküm içermez
- Ülke vilayetlere , vilayetler kazalara , kazalar nahiyelere bölünmüştür. (Yerinden yönetim)
- Devlet başkanlığı makamı yoktur.
- 23 maddeden oluşur.

Temel Özellikler

- ‘Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir.’ **Milli egemenlik** ilkesi yenilenmeci, devrimci bir ilke olarak sonraki anayasaların tamamında benimsenmiştir.
- TBMM’nin çıkardığı ilk anayasadır.
- **Meclis Hükümeti** sistemi benimsenmiştir. Bakanlar Kurulu (**icra vekilleri heyeti**) üyelerinin mebuslar arasından doğrudan meclis tarafından seçilmesi yetkisi düzenlenmiştir.

- Osmanlı-Türk Anayasal tarihinin **tek yumuşak anayasası** olma niteliğine sahiptir.
- 23 maddeden oluşan Teşkilatı Esasiye Kanunu **çerçeve anayasa** özelliğine sahiptir. Temel haklara ve yargı gücüne yer vermeyen tek anayasadır.
- Seçimler **2 yılda** bir yapılmıştır. **“Meclisin sürekliliği”** ilkesi ve savaş nedeniyle **“seçimlerin ertelenmesi”** konusu ilk kez anayasada yer almıştır.

- Hükümet başkanının Meclis Başkanı olduğu belirtilmiş ve **Devlet Başkanlığı makamı oluşturulmamıştır.**
- Yerinden yönetim ilkesini düzenlemiş ve vilayet-kaza-nahiye olarak taşra örgütlenmesine yer vermiştir. İllerin yönetimi özerkliğe sahiptir.
- 1921 Anayasası, Kanun-i Esasiyi yürürlükten kaldırmamıştır. 1921 Anayasasında hüküm bulunmayan konularda Kanun-i Esasi hükümleri uygulanmaya devam edilmiştir. **(ikili anayasa dönemi)**

CUMHURİYET DÖNEMİ

1923 Anayasa Değişiklikleri

11 Ağustos 1923 tarihinde çalışmalarına başlayan **İkinci TBMM**, Teşkilatı Esasiye Kanununda değişiklikler yapmıştır

- Türkiye Devleti'nin yönetim şekli **CUMHURİYETTİR.**
- Türkiye Devleti 'nin dini **islam** , resmi dili **Türkçe** .
- Cumhurbaşkanı TBMM tarafından seçilir.
- Cumhurbaşkanı TBMM içinden bir başbakan görevlendirir.
- Kabine sistemi benimsenmiştir.

1924 ANAYASASI

- **Cumhuriyetçilik** kavramı, devletin değiştirilemez bir niteliği olarak 1. maddede düzenlenmiştir.
- İlk kez Türk anayasa tarihinde **değiştirilemez hüküm** uygulaması başlamıştır. (İLK SERT ANAYASA)
- Mili egemenlik ilkesi ve devletin din, dil ve başkent unsurları anayasada düzenlenmiştir
- Kazuistik bir anayasadır. (AYRINTICI)

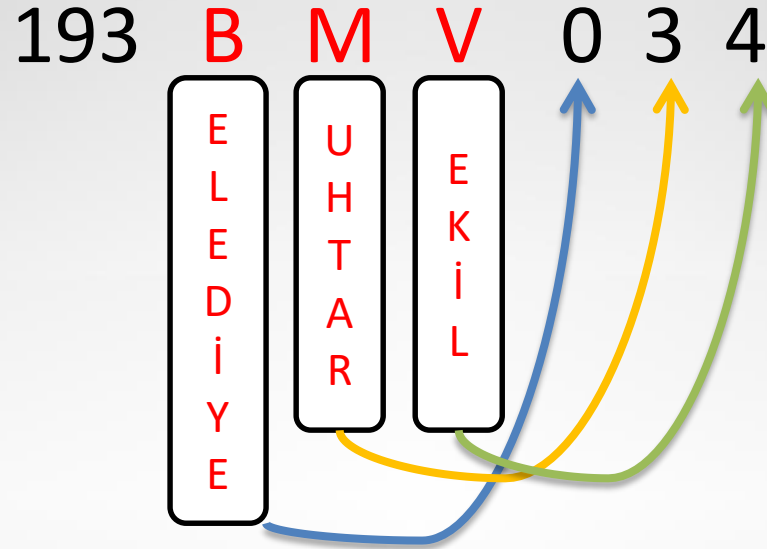

1924 Anayasasında Yapılan Değişiklikler

- “Devletin dininin İslam olduğu” ibaresi Anayasa metninden çıkartılmıştır. (1928)
- Oy kullanma yaşı 18’den 22’ye yükseltilmiş ve milletvekili seçimlerinde kadınlara seçme ve seçilme hakkı tanınmıştır. (genel oy ilkesi) (1934)
- CHP’nin programında yer alan **altı ok** Anayasaya alınmıştır. Türkiye Devletinin **laik, halkçı, milliyetçi, cumhuriyetçi, devletçi** ve **inkılâpçı** niteliklere sahip olduğu belirtilmiştir. (1937)
- Kamulaştırma kavramı anayasaya dahil edilmiştir.

- Kadınlara seçme ve seçilme hakkı verildi . (1934)

- Tek dereceli seçim sistemi benimsendi . (1946)
- İlk defa çok partili seçim yapıldı. (1946)
- İlk defa gizli oy açık sayım ilkesine göre seçim yapıldı. (1950)
- Tüzüklerin aykırılık iddiasını TBMM ' nin çözeceği belirtildi.
- Sıkıyönetimi Bakanlar Kurulu'nun ilan edeceği belirtildi.

(En fazla 1 ay)

- Milletvekili seçilme yaşı 30 oldu.
- Seçilme yeterliliği , sorumsuzluk ve dokunulmazlık konuları düzenlendi.

1961 ANAYASASI

1961 ANAYASASI

Milli Birlik Komitesi Dönemi: 27 Mayıs 1960 askeri darbesi sonrasında yaşanan tarihsel ve siyasi bir dönemdir. Bu dönemde yeni bir anayasa hazırlanması için bir kanadı askerlerden (MBK), diğer kanadı sivillerden (Temsilciler Meclisi) oluşan bir kurucu meclis oluşturulmuştur.

TEMSİLCİLER MECLİSİNİN ÖZELLİKLERİ

- İki dereceli seçimle seçilirler.
 - Siyasi partilerin seçtiği temsilciler.
 - Yargı , öğretmenler , basın , esnaf , sendika kuruluşları.
 - Devlet başkanı ve birlik komitesince seçilenler.
-
- Siyasi partilerden yalnızca CHP ve CKMP temsilcilerinin yer aldığı anayasa çalışmalarından Demokrat Parti dışlanmıştır.

Kurucu Meclis bir süre sonra Anayasa taslağını tamamlamış ve **halkoylaması** usulüyle 1961 Anayasası kabul edilmiştir.

Temel Özellikler

- Halkoylaması ile yürürlüğe girmiş ilk anayasadır. 1961 Anayasasının onaylanması için yapılan halkoylaması **kurucu referandum** niteliğindedir.
- Anayasaya ilk kez **başlangıç kısmı** ve **kenar başlıklar** konmuştur.
- Sert bir anayasadır.
- Kazuistik bir anayasadır.

ÇİFT MECLİS VARDIR

MİLLET MECLİSİ

CUMHURİYET
SENATOSU

İLK KEZ KUVVETLER AYRILIĞI
BENİMSENMİŞTİR.

Hükûmet Sistemi: Parlamenter Sistem, Kabin Sistemi
Çoğulculuk ilkesi benimsenmiştir.
Kurucu Meclis tarafından hazırlanmıştır.
Sert ve kazuistik bir anayasadır.
Güçler (kuvvetler) ayrılığı ilkesi benimsenmiştir.
Temel hak ve özgürlüklerin en ayrıntılı biçimde düzenlendiği anayasadır.
Herkes önceden izin alınmadan dernek kurma hakkı, işçilere ve kamu çalışanlarına sendika kurma hakkı ile işçilere toplu iş sözleşmesi ve grev yapabilme gibi çeşitli haklar verilmiştir.
İlk kez siyasi partilerle ilgili hükümler getirilmiştir.
Sosyal devlet, hukuk devleti, demokratik devlet, insan haklarına dayalı devlet ilkeleri ilk kez bu anayasada yer almıştır.
Anayasa Mahkemesi kurularak anayasanın üstünlüğü ilkesi ve kanunların anayasaya uygunluğunun yargısal denetimi kabul edilmiştir.
Yüksek Hâkimler Kurulu, Diyanet İşleri Başkanlığı ve Millî Güvenlik Kurulu ilk kez anayasada düzenlenmiştir.
Cumhurbaşkanlığı süresi 7 yıl olarak belirlenmiştir.
TRT ve üniversitelere özerklik verilmiştir.

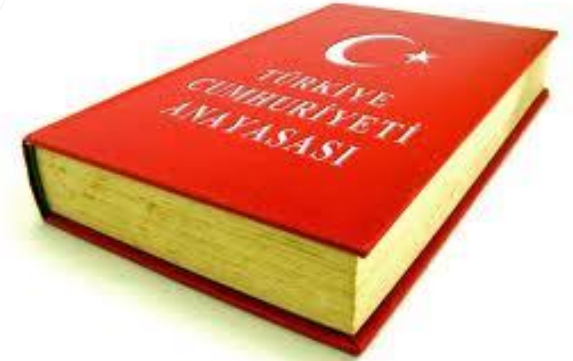

- ✓ % 61,5 oyla kabul edilmiştir.
- ✓ Parlamenter hükümet sisteminin benimsendiği **ilk** anasayadır.
- ✓ Sert ve kazuistiktir.
- ✓ Çift meclisli bir yapı vardır.
(Millet meclisi ve Cumhuriyet senatosu)
- ✓ **ilk** kez kuvvetler ayrılığı benimsenmiştir.
- ✓ Cumhurbaşkanlığı için yükseköğrenim şartı aranmıştır.
- ✓ Otorite hürriyet dengesinde hürriyet yanlısı olmuştur.
- ✓ Anayasanın üstünlüğü benimsenmiştir.
- ✓ **Anayasa mahkemesi** kurulmuştur.
- ✓ Mahkemelerin bağımsızlığı ve hakimlik teminatı kabul edilmiştir.

- ✓ TRT ve üniversiteler özelleştirilmiştir.
- ✓ **Milli Güvenlik Kurulu** kurulmuştur.
- ✓ Diyanet İşleri Başkanlığı kurulmuştur.
- ✓ **Yürütme** yetki olarak değil **görev** olarak düzenlenmiştir.
- ✓ İlk **sosyal devlet** ve **hukuk devleti** ilkeleri anayasada yer almıştır.
- ✓ Halkçılık , devletçilik ve inkılapçılık anayasadan çıkartılmıştır.
- ✓ **Çoğulcu demokrasi** anlayışı benimsenmiştir.
- ✓ Temel hak ve hürriyetlere **en çok** yer veren anayasadır.

1971 ve 1973 Yıllarında 1961 Anayasası'nda Yapılan Değişiklikler

- Bakanlar Kuruluna kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisi verilerek yürütme güçlendirilmiştir.
- Üniversitelerin özerkliği azaltılmıştır.
- TRT'nin özerkliği kaldırılmıştır.
- Askerî Yüksek İdare Mahkemesi ile Devlet Güvenlik Mahkemeleri kurularak yargı denetimine sınırlama getirilmiştir. (DGM'ler 2004'te kaldırılmış, görevleri ağır ceza mahkemelerine bırakılmıştır.)
- Memurların sendika kurma hakkı ellerinden alınmıştır.
- MGK'nin görevi, "yardımcılık etmek" yerine "tavsiye etmek" olarak değiştirilmiştir.
- Temel hak ve hürriyetlerin sınırlandırılabilmesi için "genel sınırlama sebepleri" oluşturulmuştur.

1982 ANAYASASI

Hükûmet Sistemi: Parlamenter Sistem, (Kabine Sistemi)

- Kazuistik anayasadır.
- Sert anayasadır.
- Yürütme organı güçlendirilmiştir.
- Siyasi karar almadaki zorlukları giderici hükümler getirmiştir (rasyonelleştirilmiş parlamenterizm).

Bu hükümler (tıkanıklık gidericiler) şunlardır:

- Şartlar oluştuğunda cumhurbaşkanının TBMM seçimlerini yenileme yetkisi vardır.
- Toplantı yeter sayısı, üye tam sayısının en az üçte biri; karar yeter sayısı, katılanların salt çoğunluğudur.
- Karar yeter sayısı her hâlde üye tam sayısının 1/4'ünün bir fazlasından (139) az olamaz.
- Siyasi parti grupları en az 20 milletvekilinden oluşur.

1995' te 1982 Anayasası'nda yapılan değişiklikler şunlardır:

- 12 Eylül 1980 Askerî Darbesi'ni öven cümleler
- çıkarılmıştır.
- Seçme ve siyasi partilere üye olma yaşı 18'e inmiştir.
- Sendikaların siyaset yapma yasağı kalkmıştır.
- Milletvekili sayısı 550'ye çıkarılmıştır.
- Kamu çalışanlarının sendika kurmalarına izin verilmiştir.

Oy verme işlemi ilk kez 1982 Anayasası'yla yasal bir zorunluluk hâline getirilmiştir.

mi

1982 ANAYASASI

12 Eylül 1980 askeri darbesinden 6 Aralık 1983 tarihleri arasında **Milli Güvenlik Konseyi Dönemi** yaşanmıştır.

Milli Güvenlik Konseyinin başkanlığını dönemin Genelkurmay başkanı ve Devlet başkanı Kenan Evren üstlenmiştir. Askeri kanadını MGK üyelerinin ve sivil kanadını **(Danışma Meclisi)** ağırlıklı olarak bürokrasiden gelen sivil üyelerin oluşturduğu **Kurucu Meclis** anayasa taslağını hazırlamıştır.

Halkoyuna sunulan 1982 Anayasası yüzde 91,5 çoğunlukla benimsenmiş ve yürürlüğe girmesiyle dönemin Devlet başkanı Kenan Evren doğrudan Cumhurbaşkanlığına getirilmiştir.

Temel Özellikleri

Kazuistik bir yöntemle hazırlanmıştır: Anayasada bulunan madde sayısı ve maddelerin ayrıntısı yönünden diğer anayasalardan daha kazuistik bir özelliğe sahiptir. Bu yöntemle hazırlanmasının temel nedeni; bir tepki anayasası olmasıdır.

1961 Anayasasına oranla daha sert bir anayasadır: Değiştirilemeyecek hükümlerin sayısı ve kapsamı artırılmıştır. Belli hükümlerinin altı yıl boyunca değiştirilmesinin yasaklanması ve “**beşte üç - üçte iki**” gibi özel çoğunluklara sahip değişiklik yeter sayıları anayasanın daha katı (sert) bir yapıya bürünmesine yol açmıştır.

Bir geçiş dönemi anayasasıdır: Darbe sonrası siyasi ortamın olağanlaşmasına kadar kademeli bir geçiş dönemi öngörülmüştür.1970’li yıllarda aktif siyasi yaşamı bulunan liderlere, partilere ve kadrolarına siyaset yasağı getirilmiştir. Bu yasaklar 1987 yılında yapılan halk oylamasıyla kaldırılmıştır.

Hürriyet- Otorite Dengesi devlet otoritesi lehine bozulmuş; otoritenin ağırlığı artırılmış ve yürütme organı güçlendirilmiştir: Anayasanın 8. Maddesinde yürütme erki yalnızca bir görev olarak değil, bir yetki olarak da tanımlanmıştır. Cumhurbaşkanı siyasi anlamda sorumlu olmamasına rağmen parlamenter sistemin ruhuna aykırı bir tutumla Cumhurbaşkanının yetkileri ve tek başına yaptığı işlemlerin sayısı artırılmıştır. Bakanlar Kuruluna olağanüstü hal ve sıkıyönetim dönemlerinde meclisten yetki alınmasına gerek duyulmadan Kanun Hükmünde Kararname ıkartma yetkisi tanınmıştır.

“Rasyonelleştirilmiş parlamentarizm” sistemi benimsenerek siyasi tikanıkları giderici çözümler benimsenmiştir

- Cumhurbaşkanı parlamentoyu feshederek seçimleri yenileme yetkisi koşulları kolaylaştırılmıştır.
- Çift meclis sistemi tasfiye edilmiştir.
- Meclis Başkanlığı seçimlerindeki son turda (4. turda) en fazla oyu alan kimsenin Meclis Başkanı olacağı kabul edilmiştir.
- Dördüncü turda cumhurbaşkanı seçilemezse seçimler kendiliğinden yenilenir.

- Meclisin toplantı ve karar yeter sayısı üye tam sayısının salt çoğunluğundan katılanların salt çoğunluğuna indirilmiştir.
- Anayasa mahkemesine yasama organınca üye seçilmesi usulüne son verilmiş ve bu yetki Cumhurbaşkanına devredilmiştir.
- Bakanlar Kurulunun göreve başlamada ve görevini sürdürmede gereken güven oylamasında aranan yeter sayıları basitleştirilmiştir.
- Mecliste siyasi parti grubu kurabilme kotası 10 milletvekilinden 20'ye yükseltilmiştir.

Daha az katılımcı demokrasi sistemi getirilmiştir: Anayasal doktrinde **siyasi depolitizasyon** adı verilen sistem benimsenmiş ve başta siyasi partiler olmak üzere sivil toplum örgütlerinin, bireylerin siyasete aktif katılımını engelleyecek yasaklar getirilmiştir.

- Siyasi partiler kapatılmış ve liderlerine 5 ve 10 yıllık siyaset yasağı getirilmiştir.
- Siyasi partilerin kadın ve gençlik kolları kurmaları, yurtdışında teşkilat bürosu açmaları yasaklanmıştır.

- Dernek, sendika, vakıf ve meslek kuruluşlarının siyasi partilerle siyasi ilişki içinde olmaları ve işbirliği halinde olmaları yasaklanmıştır.
- Siyasi partilerin yurtiçinde veya yurtdışındaki gerçek ve tüzel kişilerden yardım almaları yasaklanmıştır.
- Yasama dönemi 4 yıldan 5 yıla çıkarmıştır. Böylece halk seçimlerden uzaklaştırılmıştır.

1961 ANAYASASI

1982 ANAYASASI

Serttir

Serttir (1961 den daha serttir anayasanın değiştirilmesi daha zordur,değiştirilemez mad. Daha fazladır.

Kazuistiktir

Kazuistiktir (61 den hem madde sayısı fazladır hem de maddeler daha uzundur.)

Kurucu meclis hazırlamıştır. (askeri kanat :milli birlik komitesi sivil kanat : temsilciler meclisi)

Kurucu meclis hazırlamıştır. (askeri kanat : milli güvenlik kon. Sivil kanat : danışma mec.)

Temsilciler meclisi seçimle oluşturulmuştur.

Danışma meclisi seçimle oluşturulmamıştır.

% 61 halkoyuyla kabul edilmiştir.

% 91 halkoyuyla kabul edilmiştir.

Halkoyunda sadece anayasa oylanmıştır.

Halkoyunda anayasanın kabulü ile cumhurbaşkanlığı seçimi birleştirilmiştir.

MBK düşük rütbeli subaylardan oluşur.

MGK ordunun üst kademelerinden oluşur.

1961 ANAYASASI	1982 ANAYASASI
Yürütme görevdir.	Yürütme hem yetki hem görev , güçtür.
Hürriyet otoriteden üstündür.	Otorite hürriyetten üstündür.
‘ İnsan haklarına dayalı devlet ‘ibaresi vardır.	‘ İnsan haklarına saygılı devlet ‘ ibaresi vardır.
Halkı siyasete yaklaştırmıştır.	Halkı siyasetten uzaklaştırmıştır.
Hazırlık sürecine sadece Demokrat parti katılmıştır.	Konsey döneminde 1981 yılında tüm siyasi partiler kapatılmıştır.

1982 Anayasası halkı siyasetten uzaklaştırmıştır.

- Siyasi partiler yurt dışında teşkilatlanamaz , faaliyette bulunamaz , kadın kolu gençlik kolu kuramaz . (1995 'te kaldırıldı)
- Siyasi partiler ; dernek, sendika , kooperatif ve meslek kuruluşlarıyla ilişki kuramaz , destek alamaz . (1995 'te kaldırıldı)

Dördüncü Bölüm: 1982 ANAYASASININ GENEL ESASLARI (ilk onbir madde)

TC. DEVLETİNİN TEMEL NİTELİKLERİ (ilk üç madde)

Başlangıç Hükümleri

Anayasanın ikinci maddesi, Cumhuriyetin niteliği olarak başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayalı devlet anlayışını düzenlemiştir. Bu ilkeler Anayasa Mahkemesince yapılan uygunluk denetiminde **ölçü norm** olarak kullanılmaktadır. 1961 ve 1982 Anayasalarında yer alan başlangıç hükümleri anayasanın metnine dahildir. Başlangıç kısmında belirtilen ilkeler değiştirilebilir; ancak “devletin bu ilkelere dayandığı hükmü” değiştirilemez.

Başlangıçta belirtilen ilkeler

- Atatürk ilke ve inkılâplarına bağlılık
- Atatürk milliyetçiliği
- Atatürk medeniyetçiliği
- Çağdaş medeniyet düzeyine ulaşma azmi
- Millî egemenlik
- Anayasanın ve hukukun üstünlüğü

Atatürk Milliyetçiliğine Bağlı Devlet İlkesi: Milliyetçilik kavramı “maddî ve manevi bakımdan milletin ve ülkenin çıkarlarını her şeyin üstünde tutma anlayışı” olarak tanımlanmaktadır. Millet, birbirlerine kimi bağlar ile bağlanmış insanlardan oluşmuş bir topluluktur. Milliyetçilik ile ilgili **objektif millet** ve **sübjektif millet** anlayışı vardır.

Objektif Millet Anlayışı; Millet birtakım objektif bağlar (ırksal, dilsel veya dinsel ortaklık) ile birbirine bağlanmış insanların oluşturduğu bir topluluktur.

Sübjektif Millet Anlayışı; Sübjektif anlayışa göre, millet birtakım manevi bağlar ile birbirine bağlanmış insanların oluşturduğu bir topluluktur. Bu bağlar arasında tarih, hatıra, amaç, ideal, istikbal, ülkü birliği gibi özellikler yer almaktadır.

- Atatürk Milliyetçiliği sübjektif milliyetçilik karakterine sahiptir. Devlete vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkesin Türk milletinin bir unsuru olduğunu kabul eder. (anayasa md.66)
- Zengin bir hatıra mirasına sahip bulunan (ortak geçmiş)
- Beraber yaşamak hususunda müşterek arzu ve muvafakatte samimi olan (birlikte yaşama arzusu)
- Keder, kıvanç ve tasa ortaklığı
- 1961 Anayasasında “milli devlet” şeklinde yer alan ancak 1982 Anayasasında Atatürk milliyetçiliğine bağlı devlet şeklinde ifade edilen bu ilkenin Anayasamızda benimsenmiş olması tek millet anlayışını doğurmuştur. Resmi dilin Türkçe olması bu anlayışın bir sonucudur.

- Hürriyetçi demokrasi
- Kuvvetler ayrılığı
- Türk varlığının devleti ve ülkesiyle bölünmezliği
- Kuvvetler ayrılığı
- Lâiklik
- Her Türk vatandaşının onurlu bir hayat sürdürme ve maddî ve manevî varlığını geliştirme hakkı
- Türk vatandaşlarının millî varlığa karşı hak ve ödevlerde, nimet ve külfetlerde ve millet hayatının her türlü tecellisinde ortak olduğu

Başlangıç ilkelerinde yapılan değişiklikler

- 12 Eylül 1980 askeri harekâtını öven ve müdahaleyi meşru bulan ifadeler çıkarılmıştır. (1995 değişikliği)
- “**Kutsal** Türk Devleti” ifadesi, “**Yüce** Türk Devleti” olarak değiştirilmiştir. (1995 değişikliği)
- “...Hiçbir düşünce ve mülahazanın anayasal ilkeler karşısında korunamayacağı...” ifadesi “... hiçbir faaliyetin...” biçiminde değiştirilmiştir. (2001 değişikliği)

Laik Devlet İlkesi: “Din ve devlet işlerinin birbirinden ayrılması” ile “din ve vicdan özgürlüğü”nü ifade eden Laiklik ilkesi, anayasanın değiştirilemeyecek hükümlerinden birisidir.

- ✓ Din ve devlet işlerinin ayrılığı ;
 - Resmi bir devlet dini bulunmamalıdır.
 - Devlet bütün dinlerin mensuplarına eşit davranmalıdır.
 - Din hizmeti bir kamu hizmeti olarak görülmelidir.
 - Din kurumları ile devlet kurumları ayrılmış olmalı.
 - Devlet yönetimi din kurallarından etkilenmemelidir.

İnanç ve vicdan hürriyeti

- Herkesin dilediği inanç ve kanaate sahip olabilmesi
- Hiçbir dini inanca sahip olmamayı da kapsar
- Mutlaktır , çekirdek haktır.

İbadet hürriyeti

- Kişiler inandıkları dinin ibadet , ayin ve törenlerini serbestçe yapabilmelidir.
- Mutlak değildir.
- Kötüye kullanılması yasaktır.

Anayasa md. 24/3: “ kimse... dinî inanç ve kanaatleri açıklamaya zorlanamaz; dinî inanç ve kanaatlerinden dolayı kınanamaz ve suçlanamaz”

Anayasa md. 15/2: “ ...savaş, seferberlik, sıkıyönetim veya olağanüstü hallerde bile, “kimse din, vicdan, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz”.

2-Din ve devlet işlerinin ayrılığı

- a) Devletin resmi bir dini olmamalıdır:** Devletin resmi bir dininin olmaması; farklı dini inançları olan bireylerden oluşan toplumlarda, devletin her bireye tarafsız davranabilmesi, onlara güven verebilmesi gerekir. 1924 Anayasasında 1928 yılında yapılan değişiklikle şeriat hükümleri anayasa metninden çıkarılmıştır.

1982 Anayasası'nın 24. maddesine göre: “Din kültürü ve ahlâk öğretimi, ilk ve orta-öğretim kurumlarında okutulan zorunlu dersler arasında yer alır.” Bu ifadeden, din eğitiminin değil, din kültürü ve ahlak öğretiminin zorunlu olduğu anlaşılmaktadır.

İnsan Haklarına Saygılı Devlet İlkesi: İnsan hakları, tüm insanların sahip olduğu temel hak ve özgürlükleri ifade eder. Olması gereken değerlere işaret eden bu kavram, dil, din vb. ayrımlara yer vermeksizin her insanın insan olmaktan kaynaklanan haklarını içerir. Devlet bu ilke gereği söz konusu bu haklara karşı daha dikkatli, özenli ve ölçülü davranmak yükümlülüğü altına girmiştir. 1961 Anayasası **"insan haklarına dayanan"** devlet kavramına yer verirken, 1982 Anayasası **"insan haklarına saygılı"** devlet kavramına yer vermiştir.

Sosyal Devlet İlkesi: İlk kez 1961 Anayasası ile düzenlenmiş bir devlet niteliğidir.

- İkinci kuşak haklar olarak adlandırılan sosyal ve ekonomik hakların yaşama geçirilmesini sağlamak amacıyla toplumsal yaşama müdahale eden bir anlayışa sahiptir.

Amaçları ;

- ❖ Çalışanların insanca yaşaması.
- ❖ Sosyal güvenliğin sağlanması
- ❖ İşsizliğin önlenmesi
- ❖ Fırsat eşitliğinin sağlanması
- ❖ Milli gelirin adaletli dağıtılması

Sosyal Devletin Yöntemleri

- Vergide adaletin sağlanması
- Sosyal ve ekonomik hakların varlığı
- Kamulaştırma
- Devletleştirme
- Planlama

- İnsan onuruna yakışır asgari bir yaşam düzeyini sağlamak için tedbirler almak
- Anayasanın 65.maddesi bu konuda önemli bir sınırlamaya yer vermektedir. Devlet, sosyal ve ekonomik alanlarda Anayasa ile belirlenen görevlerini, bu görevlerin amaçlarına uygun öncelikleri gözeterek **malî kaynaklarının yeterliliği ölçüsünde** yerine getirir. Ancak devlet;
- **Sendika kurma, Grev, Toplu iş sözleşmesi, Ücretli izin** hakları konusunda mali yetersizlik durumunu ileri sürerek bu ödevlerini yerine getirmekten kaçınamaz

Hukuk Devletinin Gerekleri

- Yasama ve yürütmenin yargı denetimine tabi olması
- Yargının bağımsız olması
- Kanuni hakim güvencesi (kimsenin hukuken tabi olduğu mahkemeden başka bir mercide yargılanamaması.)
- Ceza sorumluluğu ilkelerinin kabul edilmiş olması
- Hukukun genel ilkelerine bağlı olunması (iyi niyet, ahde vefa , kazanılmış haklara saygı , kanunların geçmişe yürüyememesi)
- Temel hakların güvence altına alınması
- Yasaların genel olması , anayasaya aykırı olmaması
- İdari faaliyetlerin belirgin olması
- İdarenin mali sorumluluğunun olması

Anayasa Md.38: Ceza Sorumluluğu İlkeleri

- Kimse, işlediğı zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz; kimseye suçu işlediğı zaman kanunda o suç için konulmuş olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez.
- Ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanunla konulur.
- Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar kimse suçlu sayılamaz.

- Hiç kimse kendisini veya kanunda gösterilen yakınlarını suçlayan bir beyanda bulunmaya ve bu yolda delil göstermeye zorlanamaz.
- Ceza sorumluluğu şahsidir.
- Ölüm ve genel müsadere cezası verilemez. (2004 yılı değişikliği)
- Uluslararası Ceza Divanına taraf olmanın gerektirdiği yükümlülükler hariç olmak üzere Vatandaş, suç sebebiyle yabancı bir ülkeye verilemez. (2004 yılı değişikliği)

- Kanuna aykırı olarak elde edilmiş bulgular, delil olarak kabul edilemez. (2001 yılı değişikliği)
- Hiç kimse, yalnızca sözleşmeden doğan bir yükümlülüğü yerine getirememesinden dolayı özgürlüğünden alıkonulamaz. (2001 yılı değişikliği)
- İdare, kişi hürriyetinin kısıtlanması sonucunu doğuran bir müeyyide uygulayamaz. (TSK'nın iç düzeni hariç)

Yargısal denetimden muaf tutulmuş işlemler

- Cumhurbaşkanının tek başına yaptığı işlemler
- Yüksek Askeri Şura'nın terfi işlemleri ile kadrosuzluk nedeniyle emekliye ayırma işlemleri
- Yargıtay Başkanlar Kurulu kararları
- Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun meslekten çıkarma cezası dışında kalan kararları
- Askerlere verilen her türlü disiplin cezası
- Sıkıyönetim Komutanlarının işlemleri

Demokratik Devlet İlkesi; Demos (halk) ve kratos (yönetim) sözcüklerinden oluşan bu Yunan kavramı, sözlük anlamı olarak bakıldığında **halkın yönetimi** anlamına gelmektedir. İlk kez 1961 Anayasasında yer almış bir cumhuriyet niteliğidir.

- Muhalefetin iktidar olma şansı olmalıdır.
- Temel kamu hakları tanınmış ve güvence altına alınmış olmalıdır.
- Farklı düşünceler serbestçe ifade edilebilmeli ve sistem bu düşüncelerin örgütlenmesine olanak tanımalıdır
- Çoğunluğun kararlarına uyulmalı ancak azınlığın hakları da korunmalıdır.

İlkeleri ;

- Serbest seçim ; Seçmenlerin baskı ve zorlama olmadan seçimlere katılabilmeleridir. Ülkemizde seçimler serbestir ancak serbest oy ilkesi uygulanmamaktadır.
- **Genel oy:** Yurttaşlar ırk,cinsiyet,servet,eğitim,vergi ödeme gibi sınırlamalar olmaksızın oy kullanabilirler (tam olarak 1934'te gerçekleşti.)
- **Eşit oy :** Herkes yalnızca bir oy kullanabilir.
- **Gizli oy :** Seçmenler tüm baskılardan uzak bir şekilde oy kullanabilir.. (ilk kez 1876 Kanuni esaside benimsenmiştir.
- Oylar **şeffaf** şekilde sayılır. (Cumhuriyet döneminde gizli oy açık sayım ilk defa 1950 seçimlerinde uygulanmıştır.)
- Seçimler **yargı denetiminde** yapılır. (ilk kez 1961 anayasasında yer alır. Seçimlerin yargısal denetimi yüksek seçim kuruluna aittir.)

- Tek dereceli seçim : Vatandaşlar temsilcilerini doğrudan seçer. (ilk kez 1946 da yapılmıştır.) (ilk kez 1961 anayasasında yer almıştır.)

2 turlu seçim

Milletvekilleri
halk doğrudan
seçer

2 dereceli seçim

Halkın seçtiği
temsilciler
milletvekilleri
seçer

- Yaş ve kısıtlılık durumunun oy kullanma kriterleri arasında engel sayılması genel oy ilkesini zedelemeyiz. Bu durumlar istisna sayılmalıdır. 1982 yılında 21 yaş, 1987 değişikliği ile 20 yaş, 1995 değişikliği ile 18 yaş seçme yaşı olarak düzenlenmiştir. Seçilme yaşı 2006 yılı değişikliği ile 25 yaşına indirilmiştir.
- 1995 anayasa değişikliği ile yurtdışında yaşayan Türk vatandaşlarına seçim dönemlerinde, seçim gününden **75 gün** önce başlayarak yurda giriş ve çıkışlarda gümrük kapılarında kurulacak seçim sandıklarında oy kullanma hakkı verilmiştir. Oy kullanma hakkı, **milletvekili genel seçimleri, Cumhurbaşkanı seçimi ve halk oylamalarını** içermektedir. Yurt dışındaki vatandaşlarımızın **mahalli idare seçimlerinde** oy kullanmaları mümkün değildir.

Anayasanın Değiştirilemez Hükümleri

Madde 1: Türkiye Devleti bir Cumhuriyettir.

- İlk defa 1921 Anayasasında yapılan 1923 değişikliği ile belirtilmiştir.
- 1924,1961,1982 anayasalarında değiştirilemeyecek hükümlerdendir.

- Cumhuriyetçi demokrasilerde iktidar **seçim** usulü ile el değiştirir ve egemenliğin kaynağı halk iradesi olduğundan bireyler **“vatandaş” (yurttaş)** olarak adlandırılır. Monarşide veraset usulüne dayalı bir iktidar devri ve tebaa (uyrukluk) kavramı belirgindir.

Madde 2: Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devletidir.

➤ İnsan haklarına saygılı devlet;

Türkiye 1987’de AİHM ‘e bireysel başvuruyu kabul etmiştir.

➤ Atatürk milliyetçiliğine bağlı devlet;

1921 anayasasında yapılan 1937 değişikliğiyle anayasaya girmiştir.

Madde 3: Türkiye Devleti, ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür. Dili Türkçedir. Bayrağı, şekli kanununda belirtilen, beyaz ay yıldızlı al bayraktır. Millî marşı “İstiklal Marşı” dır. Başkenti Ankara’dır.

Madde 4: Anayasanın 1. maddesindeki devletin şeklinin Cumhuriyet olduğu hakkındaki hüküm ile 2. maddesindeki Cumhuriyetin nitelikleri ve 3. maddesi hükümleri değiştirilemez ve değiştirilmesi teklif edileme

Madde 5: Devletin temel araç ve görevleri ;

- Milletin bağımsızlığını bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini korumak
- Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak
- Kişilerin hak ve hürriyetlerini kısıtlayan engelleri kaldırmak
- İnsanın maddi ve manevi varlığını geliştirmek için uygun koşulları yaratmak
- Toplumun huzur ve refahını sağlamak

Madde 6 ;

- Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir.

Madde 7 ;

- Yasama yetkisi Türk milleti adına TBMM 'nindir. Devredilemez

Madde 8 ;

- Yürütme yetkisi ve görevi Cumhurbaşkanı ve bakanlar kurulundadır.

Madde 9 ;

- Yargı yetkisi bağımsız mahkemelerdedir.

Madde 10 ;

- Herkes dil, ırk , düşünce , inanç , din ve benzeri sebeplerle ayırım gözetmeksizin kanun önünde eşittir.
- (2004 değ.) kadın ve erkeklerin eşit olduğu ve devletin bu eşitliği sağlamakla yükümlü olduğu maddesi eklenmiştir.
(2010 değ.) ‘bu maksatla alınacak tedbirler **eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz.**’ ibaresi eklenmiştir.
- (2010 değ.) ‘**çocuk ,yaşlı , özürlü, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler** için alınacak tedbirler eşitliğe aykırı sayılamaz.’ hükmü eklenmiştir. Böylelikle sayılanlar hakkında pozitif ayrımcılık kabul edilmiştir.

TEMEL HAK VE ÖDEVLER

TEMEL HAK ve HÜRRİYETLERLE İLGİLİ GENEL HÜKÜMLER

TEMEL HAK ve HÜRRİYETLERİN NİTELİĞİ

- Herkes, kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir.
- Temel hak ve hürriyetler, kişinin topluma, ailesine ve diğer kişilere karşı ödev ve sorumluluklarını da ihtiva eder.

TEMEL HAK ve HÜRRİYETLERİN KÖTÜYE KULLANILAMAMASI

- Anayasada yer alan temel hak ve hürriyetlerden hiçbirisi;
 - Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmayı,
 - İnsan haklarına dayanan demokratik ve laik cumhuriyeti ortadan kaldırmayı amaçlayan faaliyetler biçiminde kullanılamaz.
- Anayasa hükümlerinden hiçbirisi, devlete veya kişilere anayasayla tanınan temel hak ve hürriyetlerin yok edilmesini veya anayasada belirtilenden daha geniş şekilde sınırlandırılmasını amaçlayan bir faaliyette bulunmayı mümkün kılacak şekilde yorumlanamaz.
- Bu hükümlere aykırı faaliyette bulunanlar hakkında uygulanacak müeyyideler, kanunla düzenlenir.

TEMEL HAK ve HÜRRİYETLERİN SINIRLANMASI

- Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve kanunla sınırlandırılabilir.
- Bu sınırlamalar;
 - Anayasanın sözüne ve ruhuna,
 - Demokratik toplum düzenine,
 - Laik cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.
- Temel hak ve hürriyetler, yabancılar için, milletlerarası hukuka uygun olarak ancak kanunla sınırlandırılabilir.

TEMEL HAK ve HÜRRİYETLERİN KULLANILMASININ DURDURULMASI

- Savaş, seferberlik, sıkıyönetim veya olağanüstü hâllerde, milletlerarası hukuktan doğan yükümlülükler ihlal edilmemek kaydıyla, durumun gerektirdiği ölçüde temel hak ve hürriyetlerin kullanılması kısmen veya tamamen durdurulabilir veya bunlar için anayasada öngörülen güvencelere aykırı tedbirler alınabilir.
- Birinci fıkrada belirlenen durumlarda da savaş hukukuna uygun fiiller sonucu meydana gelen ölümler dışında, sıkıyönetim ve olağanüstü hâl dahi olsa;
 - kişinin yaşama hakkına,
 - maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamaz,
 - kimse din, vicdan, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz ve bunlardan dolayı suçlanamaz,
 - suç ve cezalar geçmişe yürütülemez,
 - suçluluğu mahkeme kararı ile saptanıncaya kadar kimse suçlu sayılamaz. (Masumiyet Karinesi)

Not: Temel hak ve hürriyetlerin kullanılmasının durdurulması ilk kez 1982 Anayasası'nda yer almıştır.

TEMEL HAKLAR VE ÖDEVLER

Kişi Hak ve Ödevleri	Sosyal ve Ekonomik Hak ve Ödevler	Siyasi Hak ve Ödevler
- Kişi dokunulmazlığı - Zorla çalıştırma yasağı - Kişi hürriyeti ve güvenliği - Özel hayatın gizliliği - Kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı (2010 değişikliği) - Konut dokunulmazlığı - Haberleşme hürriyeti - Yerleşme ve seyahat hürriyeti - Din ve vicdan hürriyeti - Düşünce ve kanaat hürriyeti - Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti - Bilim ve sanat hürriyeti - Basın hürriyeti - Sürelili ve süresiz yayın hakkı - Basın araçlarının korunması - Kamu tüzel kişilerinin elindeki basın dışı kitle haberleşme araçlarından yararlanma hakkı - Düzeltilme ve cevap hakkı - Dernek kurma hürriyeti - Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı - Mülkiyet hakkı - Hak arama hürriyeti - Kanuni hâkim güvencesi - İspat hakkı	- Ailenin korunması ve çocuk hakları (2010 değişikliği) - Eğitim ve öğrenim hakkı ve ödevi - Kıyılardan yararlanma - Toprak mülkiyeti - Tarım, hayvancılık ve bu üretim dallarında çalışanların korunması - Kamulaştırma - Devletleştirme ve özelleştirme - Çalışma ve sözleşme hürriyeti - Çalışma hakkı ve ödevi - Çalışma şartları ve dinlenme hakkı - Sendika kurma hakkı - Toplu iş sözleşmesi ve toplu sözleşme hakkı (2010 değişikliği) - Grev hakkı ve lokavt - Ücrette adalet sağlanması - Sağlık hizmetleri ve çevrenin korunması - Konut hakkı - Gençliğin korunması - Sporun geliştirilmesi ve tahkim (2011 değişikliği) - Sosyal güvenlik hakkı - Sosyal güvenlik bakımından özel olarak korunması gerekenler - Yabancı ülkelerde çalışan Türk vatandaşları - Tarih, kültür ve tabiat varlıklarının korunması - Sanatın ve sanatçının korunması	- Türk vatandaşlığı - Seçme, seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakları - Parti kurma, partilere girme ve partilerden ayrılma hakları - Siyasi partilerin uyacakları esaslar - Kamu hizmetlerine girme hakkı - Mal bildirimi - Vatan hizmeti - Vergi ödevi - Dilekçe hakkı - Bilgi edinme hakkı (2010 değişikliği) - Kamu denetçisine başvurma hakkı (2010 değişikliği)

KİŞİNİN HAKLARI VE ÖDEVLERİ (NEGATİF STATÜ HAKLARI / KORUYUCU HAKLAR)

ÖZEL HAYATIN GİZLİLİĞİ

- ✓ **Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini** isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz. Millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlakın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya birkaçına bağlı olarak usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça; yine bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde de kanunla yetkili kılınmış mercinin yazılı emri bulunmadıkça; kimsenin üstü, özel kağıtları ve eşyası aranamaz ve bunlara el konulamaz. Yetkili mercinin kararı **24 saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur.**

KİŞİNİN HAKLARI VE ÖDEVLERİ (NEGATİF STATÜ HAKLARI / KORUYUCU HAKLAR)

ÖZEL HAYATIN GİZLİLİĞİ

- ✓ Hâkim kararını, el koymadan itibaren **48 saat** içinde açıklar; aksi hâlde el koyma kendiliğinden kalkar.
- ✓ **Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını** isteme hakkına sahiptir. Bu hak; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsar. Kişisel veriler ancak kanunda öngörülen hâllerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir **(2010 değişikliği)**.

KİŞİNİN HAKLARI VE ÖDEVLERİ (NEGATİF STATÜ HAKLARI / KORUYUCU HAKLAR)

YERLEŞME ve SEYAHATHÜRRİYETİ

- ✓ **Herkes, yerleşme ve seyahat hürriyetine sahiptir.**
- ✓ Yerleşme ve seyahat hürriyeti aşağıdaki amaçlarla kanunla sınırlanabilir:

❑ **Yerleşme hürriyeti;**

- ❖ Suç işlenmesini önlemek,
- ❖ Sosyal ve ekonomik gelişmeyi sağlamak,
- ❖ Sağlıklı ve düzenli kentleşmeyi gerçekleştirmek ve kamu mallarını korumak,

❑ **Seyahat hürriyeti;**

- ❖ Suç soruşturma ve kovuşturması sebebiyle ve
- ❖ Suç işlenmesini önlemek nedeniyle sınırlanabilir.

- ❑ Vatandaşın yurt dışına çıkma hürriyeti, ancak suç soruşturması veya kovuşturması sebebiyle hâkim kararına bağlı olarak sınırlanabilir **(2010 değişikliği).**

- ❑ **Vatandaş sınır dışı edilemez ve yurda girme hakkından yoksun bırakılamaz.**

KİŞİNİN HAKLARI VE ÖDEVLERİ (NEGATİF STATÜ HAKLARI / KORUYUCU HAKLAR)

DERNEK KURMA HÜRRİYETİ

- ❖ Herkes, önceden izin almaksızın dernek kurma ve bunlara üye olma ya da üyelikten çıkma hürriyetine sahiptir.
- ❖ Hiç kimse bir derneğe üye olmaya ve dernekte üye kalmaya zorlanamaz.
- ❖ Dernek kurma hürriyeti ancak millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlak ile başkalarının hürriyetlerinin korunması sebepleriyle ve kanunla sınırlanabilir.
- ❖ Dernek kurma hürriyetinin kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunda gösterilir.

KİŞİNİN HAKLARI VE ÖDEVLERİ (NEGATİF STATÜ HAKLARI / KORUYUCU HAKLAR)

DERNEK KURMA HÜRRİYETİ

- ❖ Dernekler, kanunun öngördüğü hâllerde hâkim kararıyla kapatılabilir veya faaliyetten alıkonulabilir. Ancak; millî güvenliğin, kamu düzeninin, suç işlenmesini veya suçun devamını önlemenin yahut yakalamanın gerektirdiği hâllerde gecikmede sakınca varsa kanunla bir merci derneği faaliyetten men ile yetkilendirilebilir. Bu mercinin kararı, 24 saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim kararını 48 saat içinde açıklar; aksi hâlde bu idari karar kendiliğinden yürürlükten kalkar.
- ❖ Birinci fıkra hükmü, silahlı kuvvetler ve kolluk kuvvetleri mensuplarına ve görevlerinin gerektirdiği ölçüde devlet memurlarına kanunla sınırlamalar getirilmesine engel değildir.
- ❖ Bu madde hükümleri vakıflarla ilgili olarak da uygulanır.

KİŞİNİN HAKLARI VE ÖDEVLERİ (NEGATİF STATÜ HAKLARI / KORUYUCU HAKLAR)

SUÇ ve CEZALARA İLİŞKİN ESASLAR

- ❖ Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz.
- ❖ Kimseye suçu işlediği zaman kanunda o suç için konulmuş olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez.
- ❖ Suç ve ceza zamanaşımı ile ceza mahkûmiyetinin sonuçları konusunda da yukarıdaki fıkra uygulanır.
- ❖ Ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanunla konulur.
- ❖ Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar kimse suçlu sayılamaz (Masumiyet karinesi).
- ❖ Hiç kimse kendisini ve kanunda gösterilen yakınlarını suçlayan bir beyanda bulunmaya veya bu yolda delil göstermeye zorlanamaz.

KİŞİNİN HAKLARI VE ÖDEVLERİ (NEGATİF STATÜ HAKLARI / KORUYUCU HAKLAR)

SUÇ ve CEZALARA İLİŞKİN ESASLAR

- ❖ Kanuna aykırı olarak elde edilmiş bulgular, delil olarak kabul edilemez (2001 değişikliği).
- ❖ Ceza sorumluluğu şahsidir.
- ❖ Hiç kimse, yalnızca sözleşmeden doğan bir yükümlülüğü yerine getirememesinden dolayı özgürlüğünden alıkonulamaz (2001 değişikliği).
- ❖ Ölüm cezası ve genel müsadere cezası verilemez (2004 değişikliği).
- ❖ İdare, kişi hürriyetinin kısıtlanması sonucunu doğuran bir müeyyide uygulayamaz. Silahlı kuvvetlerin iç düzeni bakımından bu hükme kanunla istisnalar getirilebilir.
- ❖ Uluslararası Ceza Divanına taraf olmanın gerektirdiği yükümlülükler hariç olmak üzere vatandaş, suç sebebiyle yabancı bir ülkeye verilemez (2004 değişikliği).

SOSYAL VE EKONOMİK HAKLAR VE ÖDEVLER (POZİTİF STATÜ HAKLARI / İSTEME HAKLARI)

AİLENİN KORUNMASI ve ÇOCUK HAKLARI

- ✓ Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır (2001 değişikliği).
- ✓ Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilatı kurar.
- ✓ Her çocuk, korunma ve bakımdan yararlanma, yüksek yararına açıkça aykırı olmadıkça, ana ve babasıyla kişisel ve doğrudan ilişki kurma ve sürdürme hakkına sahiptir **(2010 değişikliği)**.
- ✓ Devlet, her türlü istismara ve şiddete karşı çocukları koruyucu tedbirleri alır **(2010 değişikliği)**.

SOSYAL VE EKONOMİK HAKLAR VE ÖDEVLER (POZİTİF STATÜ HAKLARI / İSTEME HAKLARI)

SENDİKA KURMA HAKKI

- ✓ Çalışanlar ve işverenler, üyelerinin çalışma ilişkilerinde,ekonomik ve sosyal hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek için önceden izin almaksızın sendikalar ve üst kuruluşlar kurma, bunlara serbestçe üye olma ve üyelikten serbestçe çekilme haklarına sahiptir.
- ✓ Hiç kimse bir sendikaya üye olmaya ya da üyelikten ayrılmaya zorlanamaz.
- ✓ Sendika kurma hakkı ancak
- ✓ Millî güvenlik,
- ✓ Kamu düzeni,
- ✓ Suç işlenmesinin önlenmesi,
- ✓ Genel sağlık ve genel ahlak,
- ✓ Başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebepleriyle ve kanunla sınırlanabilir.

TOPLU İŞ SÖZLEŞMESİ ve TOPLU SÖZLEŞME HAKKI

- ✓ İşçiler ve işverenler, karşılıklı olarak ekonomik ve sosyal durumlarını ve çalışma şartlarını düzenlemek amacıyla toplu iş sözleşmesi yapma hakkına sahiptirler.
- ✓ Toplu iş sözleşmesinin nasıl yapılacağı kanunla düzenlenir.
- ✓ Memurlar ve diğer kamu görevlileri, toplu sözleşme yapma hakkına sahiptirler **(2010 değişikliği)**.
- ✓ Toplu sözleşme yapılması sırasında uyuşmazlık çıkması hâlinde taraflar, Kamu Görevlileri Hakem Kuruluna başvurabilir.
- ✓ Kamu Görevlileri Hakem Kurulu kararları kesindir ve toplu sözleşme hükmündedir **(2010 değişikliği)**.

GREV HAKKI ve LOKAVT

- ❖ Toplu iş sözleşmesinin yapılması sırasında, uyuşmazlık çıkması hâlinde işçiler grev hakkına sahiptirler.
- ❖ Grev hakkı ve lokavt iyiniyet kurallarına aykırı tarzda, toplum zararına ve millî serveti tahrip edecek şekilde kullanılamaz.
- ❖ Grev ve lokavtın yasaklandığı hâllerde veya ertelendiği durumlarda ertelemenin sonunda uyuşmazlık Yüksek Hakem Kurulunca çözülür.
- ❖ Uyuşmazlığın her safhasında taraflar da anlaşarak Yüksek Hakem
- ❖ Kuruluna başvurabilir.
- ❖ Yüksek Hakem Kurulunun kararları kesindir ve toplu iş sözleşmesi hükmündedir.

SIYASİ HAKLAR VE ÖDEVLER (AKTİF STATÜ HAKLARI / KATILMA HAKLARI)

TÜRK VATANDAŞLIĞI

- ✓ Türk devletine vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkes Türk'tür.
- ✓ Türk babanın veya Türk ananın çocuğu Türk'tür.
- ✓ Vatandaşlık, kanunun gösterdiği şartlarla kazanılır ve ancak kanunda belirtilen hâllerde kaybedilir.
- ✓ Hiçbir Türk, vatana bağlılıkla bağdaşmayan bir eylemde bulunmadıkça vatandaşlıktan çıkarılamaz.
- ✓ Vatandaşlıktan çıkarma ile ilgili karar ve işlemlere karşı yargı yolu kapatılamaz

SIYASİ HAKLAR VE ÖDEVLER (AKTİF STATÜ HAKLARI / KATILMA HAKLARI)

SEÇME, SEÇİLME ve SIYASİ FAALİYETTE BULUNMA HAKLARI

- ☐ 18 yaşını dolduran her Türk vatandaşı seçme ve halk oylamasına katılma hakkına sahiptir.
- ☐ Seçimlerde Oy Kullanamayanlar:
 - ❖ Silah altında bulunan er ve erbaşlar
 - ❖ Askerî öğrenciler
 - ❖ Taksirli suçlardan hüküm giyenler hariç ceza infaz
 - ❖ kurumlarında bulunan hükümlüler

Parti Kurma, Partilere Girme ve Partilerden Ayrılma

- ✓ Vatandaşlar, siyasi parti kurma ve usulüne göre partilere girme ve partilerden ayrılma hakkına sahiptir.
- ✓ Parti üyesi olabilmek için 18 yaşını doldurmuş olmak gerekir.
- ✓ Siyasi partiler önceden izin almadan kurulurlar ve anayasa ve kanun hükümleri içerisinde faaliyetlerini sürdürürler.

SİYASİ HAKLAR VE ÖDEVLER (AKTİF STATÜ HAKLARI / KATILMA HAKLARI)

SİYASİ PARTİYE ÜYE OLAMAYANLAR:

- ✓ Hâkimler ve savcılar
- ✓ Sayıştay dâhil yüksek yargı organları mensupları
- ✓ Kamu kurum ve kuruluşlarının memur statüsündeki görevlileri
- ✓ Yaptıkları hizmet bakımından işçi niteliği taşımayan diğer kamu görevlileri
- ✓ Silahlı kuvvetler mensupları
- ✓ Yükseköğretim öncesi öğrenciler

- ❖ Yükseköğretim elemanlarının siyasi partilere üye olmaları ancak kanunla düzenlenebilir. Kanun bu elemanların, siyasi partilerin merkez organları dışında kalan parti görevi almalarına izin veremez ve parti üyesi yükseköğretim elemanlarının yükseköğretim kurumlarında uyacakları esasları belirler.
- ❖ Yükseköğretim öğrencilerinin siyasi partilere üye olabilmelerine ilişkin esaslar kanunla düzenlenir.

SIYASİ HAKLAR VE ÖDEVLER (AKTİF STATÜ HAKLARI / KATILMA HAKLARI)

SIYASİ PARTİLERİN UYACAKLARI ESASLAR

- ✓ Siyasi partiler, ticari faaliyetlere girişemezler.
- ✓ Siyasi partilerin mali denetimleri Anayasa Mahkemesince yapılır. (Sayıştaydan yardım sağlar)
- ✓ Siyasi partilerin kapatılması, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının açacağı dava üzerine Anayasa Mahkemesince karara bağlanır.
- ✓ Bir siyasi partinin 68. maddenin dördüncü fıkrası hükümlerine aykırı eylemlerinden ötürü temelli kapatılmasına ancak onun bu nitelikteki fiillerin işlendiği bir odak hâline geldiğinin **Anayasa Mahkemesince** tespit edilmesi hâlinde karar verilir.
- ✓ Anayasa Mahkemesi, yukarıdaki fıkralar uyarınca temelli kapatma yerine, dava konusu fiillerin ağırlığına göre ilgili siyasi partinin devlet yardımından kısmen veya tamamen yoksun bırakılmasına karar verebilir.

SİYASİ HAKLAR VE ÖDEVLER (AKTİF STATÜ HAKLARI / KATILMA HAKLARI)

SİYASİ PARTİLERİN UYACAKLARI ESASLAR

- ✓ Temelli kapatılan bir parti başka bir ad altında tekrar kurulamaz.
- ✓ Bir siyasi partinin temelli kapatılmasına beyan veya faaliyetleriyle sebep olan kurucuları dâhil üyeleri, Anayasa Mahkemesinin temelli kapatmaya ilişkin kesin kararının Resmî Gazete’de gerekçeli olarak yayımlanmasından başlayarak 5 yıl boyunca bir başka partinin kurucusu, üyesi, yöneticisi ve denetçisi olamazlar.
- ✓ Yabancı devletlerden, uluslararası kuruluşlardan ve Türk uyrukluğunda olmayan gerçek ve tüzel kişilerden maddi yardım alan siyasi partiler temelli olarak kapatılır.

DİLEKÇE, BİLGİ EDİNME ve KAMU DENETÇİSİNE BAŞVURMA HAKKI

- ✓ Vatandaşlar ve karşılıklılık esası gözetilmek kaydıyla Türkiye’de ikâmet eden yabancılar kendileriyle veya kamu ile ilgili dilek ve şikâyetleri hakkında, yetkili makamlara ve TBMM’ye yazı ile başvurma hakkına sahiptir. Kendileriyle ilgili başvuruların sonucu, gecikmeksizin dilekçe sahiplerine yazılı olarak bildirilir.
- ✓ Herkes, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkına sahiptir. **(2010 değişikliği)**
- ✓ TBMM Başkanlığına bağlı olarak kurulan Kamu Denetçiliği Kurumu, idarenin işleyişiyle ilgili şikâyetleri inceler. **(2010 değişikliği)**
- ✓ Kamu başdenetçisi, TBMM tarafından gizli oyla dört yıl için seçilir.

<i>Önceden izin alınmadan</i>	<i>Sürelili ve süresiz yayın hakkı</i>	→	<i>kullanılır</i>
	<i>Basımevi Dernekler Sendikalar Siyasi partiler</i>	→	<i>kurulur</i>
	<i>Toplantı ve gösteri yürüyüşü</i>	→	<i>düzenlenir</i>

VATANDAŞLIK 5

- Tek bir devlet içinde tek bir hukuki varlığın kabul edildiği devlet biçimi devlet denir.
- Laiklik ilkesi 1924 anayasasına yılında yapılan değişiklikle girmiştir.
- Türk hukuk sistemindeki tek çerçeve ve yumuşak anayasa anayasasıdır.
- Maddelerin ayrıntılı olarak düzenlendiği ve madde sayısının çok olduğu anayasaya anayasa denir .
- Türk hukuk tarihinde hukukun üstünlüğünün kabul edildiği ilk anayasal belgedır.
- Sınırları belli bir toprak parçası üzerinde yaşayan insanlar üzerinde egemenliği bulunan politik örgütlemeye adı verilir

Hukuk Devleti İlkesi; Polis devleti kavramının (hukuk tanımayan devlet) karştı olan hukuk devleti kavramına göre; kendisinin de hukukla bağı olduğı, hukuk karşısında herkesin eşit kurallara tabi tutulduğı ve bu sayede vatandaşlarına hukuki güvencenin sağlandığı devlet anlayışıdır.

Hukuk devleti ile polis devleti
birbirine zıt kavramlardır.

Hukuk Devletinin Gerekleri

- Yasama ve yürütmenin yargı denetimine tabi olması
- Yargının bağımsız olması
- Kanuni hakim güvencesi (kimsenin hukuken tabi olduğu mahkemeden başka bir mercide yargılanamaması.)
- Ceza sorumluluğu ilkelerinin kabul edilmiş olması
- Hukukun genel ilkelerine bağlı olunması (iyi niyet, ahde vefa , kazanılmış haklara saygı , kanunların geçmişe yürüyememesi)
- Temel hakların güvence altına alınması
- Yasaların genel olması , anayasaya aykırı olmaması
- İdari faaliyetlerin belirgin olması
- İdarenin mali sorumluluğunun olması

Anayasa Md.38: Ceza Sorumluluğu İlkeleri

- Kimse, işlediğı zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz; kimseye suçu işlediğı zaman kanunda o suç için konulmuş olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez.
- Ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanunla konulur.
- Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar kimse suçlu sayılamaz.

- Hiç kimse kendisini veya kanunda gösterilen yakınlarını suçlayan bir beyanda bulunmaya ve bu yolda delil göstermeye zorlanamaz.
- Ceza sorumluluğu şahsidir.
- Ölüm ve genel müsadere cezası verilemez. (2004 yılı değişikliği)
- Uluslararası Ceza Divanına taraf olmanın gerektirdiği yükümlülükler hariç olmak üzere Vatandaş, suç sebebiyle yabancı bir ülkeye verilemez. (2004 yılı değişikliği)

- Kanuna aykırı olarak elde edilmiş bulgular, delil olarak kabul edilemez. (2001 yılı değişikliği)
- Hiç kimse, yalnızca sözleşmeden doğan bir yükümlülüğü yerine getirememesinden dolayı özgürlüğünden alıkonulamaz. (2001 yılı değişikliği)
- İdare, kişi hürriyetinin kısıtlanması sonucunu doğuran bir müeyyide uygulayamaz. (TSK'nın iç düzeni hariç)

Yargısal denetimden muaf tutulmuş işlemler

- Cumhurbaşkanının tek başına yaptığı işlemler
- Yüksek Askeri Şura'nın terfi işlemleri ile kadrosuzluk nedeniyle emekliye ayırma işlemleri
- Yargıtay Başkanlar Kurulu kararları
- Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun meslekten çıkarma cezası dışında kalan kararları
- Askerlere verilen her türlü disiplin cezası
- Sıkıyönetim Komutanlarının işlemleri

Demokratik Devlet İlkesi; Demos (halk) ve kratos (yönetim) sözcüklerinden oluşan bu Yunan kavramı, sözlük anlamı olarak bakıldığında **halkın yönetimi** anlamına gelmektedir. İlk kez 1961 Anayasasında yer almış bir cumhuriyet niteliğidir.

- Muhalefetin iktidar olma şansı olmalıdır.
- Temel kamu hakları tanınmış ve güvence altına alınmış olmalıdır.
- Farklı düşünceler serbestçe ifade edilebilmeli ve sistem bu düşüncelerin örgütlenmesine olanak tanımalıdır
- Çoğunluğun kararlarına uyulmalı ancak azınlığın hakları da korunmalıdır.

İlkeleri ;

- Serbest seçim ; Seçmenlerin baskı ve zorlama olmadan seçimlere katılabilmeleridir. Ülkemizde seçimler serbesttir ancak serbest oy ilkesi uygulanmamaktadır.
- **Genel oy:** Yurttaşlar ırk, cinsiyet, servet, eğitim, vergi ödeme gibi sınırlamalar olmaksızın oy kullanabilirler (tam olarak 1934'te gerçekleşti.)
- **Eşit oy :** Herkes yalnızca bir oy kullanabilir.
- **Gizli oy :** Seçmenler tüm baskılardan uzak bir şekilde oy kullanabilir.. (ilk kez 1876 Kanuni esaside benimsenmiştir.
- Oylar **şeffaf** şekilde sayılır. (Cumhuriyet döneminde gizli oy açık sayım ilk defa 1950 seçimlerinde uygulanmıştır.)
- Seçimler **yargı denetimi**nde yapılır. (İlk kez 1961 anayasasında yer alır. Seçimlerin yargısal denetimi yüksek seçim kuruluna aittir.)

- Tek dereceli seçim : Vatandaşlar temsilcilerini doğrudan seçer. (ilk kez 1946 da yapılmıştır.) (ilk kez 1961 anayasasında yer almıştır.)

2 turlu seçim

Milletvekilleri
halk doğrudan
seçer

2 dereceli seçim

Halkın seçtiği
temsilciler
milletvekilleri
seçer

- Yaş ve kısıtlılık durumunun oy kullanma kriterleri arasında engel sayılması genel oy ilkesini zedelemmez. Bu durumlar istisna sayılmalıdır. 1982 yılında 21 yaş, 1987 değişikliği ile 20 yaş, 1995 değişikliği ile 18 yaş seçme yaşı olarak düzenlenmiştir. Seçilme yaşı 2006 yılı değişikliği ile 25 yaşına indirilmiştir.
- 1995 anayasa değişikliği ile yurtdışında yaşayan Türk vatandaşlarına seçim dönemlerinde, seçim gününden **75 gün** önce başlayarak yurda giriş ve çıkışlarda gümrük kapılarında kurulacak seçim sandıklarında oy kullanma hakkı verilmiştir. Oy kullanma hakkı, **milletvekili genel seçimleri, Cumhurbaşkanı seçimi ve halk oylamalarını** içermektedir. Yurt dışındaki vatandaşlarımızın **mahalli idare seçimlerinde** oy kullanmaları mümkün değildir.

Anayasanın Değiştirilemez Hükümleri

Madde 1: Türkiye Devleti bir Cumhuriyettir.

- İlk defa 1921 Anayasasında yapılan 1923 değişikliği ile belirtilmiştir.
- 1924,1961,1982 anayasalarında değiştirilemeyecek hükümlerdendir.

- Cumhuriyetçi demokrasilerde iktidar **seçim** usulü ile el değıştirir ve egemenliğin kaynağı halk iradesi olduğundan bireyler **“vatandaş” (yurttaş)** olarak adlandırılır. Monarşide veraset usulüne dayalı bir iktidar devri ve tebaa (uyrukluk) kavramı belirgindir.

Madde 2: Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devletidir.

- İnsan haklarına saygılı devlet;
Türkiye 1987’de AİHM ‘e bireysel başvuruyu kabul etmiştir.
- Atatürk milliyetçiliğine bağlı devlet;
1921 anayasasında yapılan 1937 değişikliğiyle anayasaya girmiştir.

Madde 3: Türkiye Devleti, ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür. Dili Türkçedir. Bayrağı, şekli kanununda belirtilen, beyaz ay yıldızlı al bayraktır. Millî marşı “İstiklal Marşı”dır. Başkenti Ankara’dır.

Madde 4: Anayasanın 1. maddesindeki devletin şeklinin Cumhuriyet olduğu hakkındaki hüküm ile 2. maddesindeki Cumhuriyetin nitelikleri ve 3. maddesi hükümleri değiştirilemez ve değiştirilmesi teklif edilemez

Madde 5: Devletin temel araç ve görevleri ;

- Milletin bağımsızlığını bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini korumak
- Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak
- Kişilerin hak ve hürriyetlerini kısıtlayan engelleri kaldırmak
- İnsanın maddi ve manevi varlığını geliştirmek için uygun koşulları yaratmak
- Toplumun huzur ve refahını sağlamak

Madde 6 ;

- Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir.

Madde 7 ;

- Yasama yetkisi Türk milleti adına TBMM 'nindir.
Devredilemez

Madde 8 ;

- Yürütme yetkisi ve görevi Cumhurbaşkanı ve bakanlar kurulundadır.

Madde 9 ;

- Yargı yetkisi bağımsız mahkemelerdedir.

Madde 10 ;

- Herkes dil, ırk , düşünce , inanç , din ve benzeri sebeplerle ayırım gözetmeksizin kanun önünde eşittir.
- (2004 değ.) kadın ve erkeklerin eşit olduğu ve devletin bu eşitliği sağlamakla yükümlü olduğu maddesi eklenmiştir.
(2010 değ.) ‘bu maksatla alınacak tedbirler **eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz.**’ ibaresi eklenmiştir.
- (2010 değ.) ‘**çocuk ,yaşlı , özürlü, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler** için alınacak tedbirler eşitliğe aykırı sayılamaz.’ hükmü eklenmiştir. Böylelikle sayılanlar hakkında pozitif ayrımcılık kabul edilmiştir.

1982 Anayasası'nda Yer Alan Temel Haklar ve Ödevler

Kişinin Hakları ve Ödevleri (Negatif Statü Hakları)

- Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı
- Zorla çalıştırma yasağı
- Kişi hürriyeti ve güvenliği
- Özel hayatın gizliliği
- Konut dokunulmazlığı
- Haberleşme hürriyeti
- Yerleşme ve seyahat hürriyeti
- Din ve vicdan hürriyeti
- Düşünce ve kanaat hürriyeti
- Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti
- Bilim ve sanat hürriyeti
- Basın hürriyeti
- Süreli ve süresiz yayın hakkı
- Basın araçlarının korunması
- Düzeltme ve cevap hakkı
- Kamu tüzel kişilerinin elindeki kitle haberleşme araçlarından yararlanma hakkı
- Dernek kurma hürriyeti
- Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı
- Mülkiyet hakkı
- Miras hakkı
- Hak arama hürriyeti
- İspat hakkı

Sosyal ve Ekonomik Haklar ve Ödevler (Pozitif Statü Hakları)

- Ailenin korunması ve çocuk hakları
- Dinlenme hakkı
- Sosyal güvenlik hakkı
- Çalışma, sözleşme ve özel teşebbüs kurma hürriyeti
- Çalışma hakkı ve ödevi
- Sendika kurma hakkı
- Toplu iş sözleşmesi ve toplu sözleşme hakkı
- Grev hakkı ve lokavt
- Konut hakkı
- Sağlık hakkı
- Eğitim ve öğrenim hakkı ve ödevi
- Çevre hakkı
- Kıyılardan yararlanma
- Toprak mülkiyeti
- Tarım, hayvancılık ve bu üretim dallarında çalışanların korunması
- Kamulaştırma
- Devletleştirme ve özelleştirme
- Sporun korunması
- Gençliğin korunması
- Tarih, kültür ve tabiat varlıklarının korunması
- Sosyal güvenlik bakımından özel olarak korunması gerekenler

Siyasi Haklar ve Ödevler (Aktif Statü Hakları)

- Türk vatandaşlığı
- Seçme, seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakkı
- Kamu hizmetlerine girme hakkı
- Mal bildirimi
- Vatan hizmeti
- Vergi ödevi
- Dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı

ANAYASA HUKUKUNUN TEMEL KAVRAMLARI

I. Temel Haklar ve Ödevler (İnsan Haklarına Saygılı Devlet)

➤ 1982 Anayasa herkesin kişiliğine bağlı, dokunulamaz, devredilemez, vazgeçilemez temel hak ve hürriyetlere sahip olduğunu kabul etmiştir. 1961 Anayasası'nda "insan haklarına dayalı devlet" ifadesi yerine, 1982 Anayasası'nda "insan haklarına saygılı devlet" ifadesi yer almıştır.

1. Temel Hak ve Hürriyetlerin Sınırlandırılması

➤ Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar anayasanın sözüne, ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve laik cumhuriyetin gereklerine, ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.

Temel hak ve hürriyetlerin olağan dönemdeki sınırlandırılmasının sınırları şöyle sıralanabilir:

- Anayasanın sözüne ve ruhuna uygun,
- Demokratik toplum üzeninin gereklerine,
- Laik cumhuriyetin gereklerine aykırı olmayan, (2001)
- Ölçülülük ilkesine uygun, (2001)
- Sınırlamanın yalnız kanunla yapılabilmesi,
- Sınırlamanın anayasanın ilgili maddesindeki sebeplere bağlı olması (Özel sebepler)
- Hakkın özüne dokunulmaması. (2001)

Ölçülülük ilkesi, sınırlamada başvurulacak aracın sınırlama amacını gerçekleştirmeye elverişli olmasını ifade eder. Hakkın özüne dokunmak ise sınırlamanın, hakkı kullanılmaz hale getirmesi anlamına gelir.

Yine 2001 değişikliği ile şu hşkşmler kaldırılmıştır:

- Sınırlamanın genel sebeplere uygun olması

Hukukumuzda 1961 Anayasası'na 1971 değişikliğiyle giren "genel sınırlama Sebepleri" 2001 yılında yapılan anayasa değişikliğiyle kaldırılmıştır.

- Sınırlamanın řngörřldřęř amaç dışında kullanılmaması 2001 değişikliği ile anayasadan çıkarılmıştır.

Hakkın şzşne dokunulmaması 1961 Anayasası'nın temel normlarından birisidir. 1982 Anayasası'nın ilk halinde yer almasa da, Anayasası'na ise 2001 değişikliği ile girmiştir.

- 1982 Anayasası'ndaki olağan dönemde temel hak ve hürriyetlerin sınırlandırılmasının şartlarından bazılarına kısaca değinmek faydalı olacaktır:

➤ Sınırlama kanunla yapılmalıdır. Olağan dönemde temel hak ve hürriyetler sadece kanunla sınırlandırılabilir. **Olağanüstü dönemde ise temel hak ve hürriyetler KHK ile de sınırlandırılabilir.**

➤ Sınırlama, temel hak ve hürriyetin yer aldığı maddedeki sınırlama sebeplerine dayanmalıdır (özel sınırlama sebepleri). 2001 değişikliğinden önce tüm temel hak ve hürriyetler **devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünün, milli egemenliğin, cumhuriyetin, milli güvenliğin, kamu düzeninin, genel asayiş gibi unsurların korunması** için sınırlandırılıbiliyordu (genel sınırlama sebepleri).

➤ Sınırlama temel hak ve hürriyetlerin **özüne dokunulmamalıdır**. Temel hak ve hürriyetin sınırlandırılması bu hakkı kullanılamaz hale getirmemelidir. Sınırlama, **ölçülülük ilkesine uygun olmalıdır**.

2. Temel Hakların Kötüye Kullanılmaması

➤ Anayasada yer alan temel hak ve hürriyetlerin kullanımı sınırsız olmayıp, temel hak ve Özgürlükler kötüye kullanılamaz. Yani bu hak ve hürriyetler yine bu hak ve hürriyetleri Yok etmek amacıyla kullanılmayacaktır. Anayasada böyle bir düzenlemenin yer alması Anayasanın **mücadeleci (militan) demokrasi** anlayışını benimsediği kanıtlar.

3. Temel Hak ve Hürriyetlerin Olağanüstü Dönemlerde Sınırlandırılması: (Temel Hakların Kullanılmasının Durdurulması)

• 1982 Anayasası'nda temel hak ve hürriyetlerin **olağanüstü hallerde sınırlandırılmasının şartları şunlardır:**

- Savaş, seferberlik, sıkıyönetim veya olağanüstü hallerden biri mevcut olmalıdır.
- Milletlerarası hukuktan doğan yükümlülükler ihlal edilmemelidir.
- Ölçülülük ilkesine uyulmalıdır.
- **Çekirdek alana** dokunulmamalıdır.

Ancak savaş, sıkıyönetim, seferberlik veya herhangi bir olağanüstü hallerde dahi;

- Savaş hukukuna uygun fiiller sonucu meydana gelen ölümler dışında **yaşama hakkına** dokunulamaz.
- Kişinin maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamaz.
- Kimse din, vicdan, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz ve bunlardan dolayı suçlanamaz.
- Suç ve cezalar geriye yürütülemez.
- Suçluluğu mahkemelerce saptanıncaya kadar kimse suçlu sayılamaz. İşte olağanüstü dönemlerde bile dokunulamayan bu haklara **çekirdek alan (mahfuz alan)** denilmektedir.

Temel Hak ve Hürriyetlerin Sınırlandırılması Şartları

Olağan Dönemlerde

1. Sınırlama kanunla olmalıdır.
2. Sınırlama anayasanın ilgili maddesinde belirtilen sebeplere uygun olmalıdır. (Özel sebeplerle)
3. Sınırlama anayasanın sözüne ve ruhuna uygun olmalıdır.
4. Sınırlama demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı olmamalıdır.
5. Sınırlama laik cumhuriyetin gereklerine aykırı olmamalıdır.
6. Sınırlama ile hakkın özüne dokunulmamalıdır.
7. Sınırlama ölçülülük ilkesine aykırı olmamalıdır.

Olağanüstü Hal Dönemlerinde

1. Savaş, seferberlik, sıkıyönetim veya olağanüstü hallerden biri mevcut olmalıdır.
2. Milletlerarası hukuktan doğan yükümlülükler ihlal edilmemelidir.
3. Ölçülülük ilkesine uygun olmalıdır.
4. Çekirdek alana dokunulmamalıdır.

- Olağanüstü hal dönemlerinde temel hak ve hürriyetler Olağanüstü Hal KHK'si ile de sınırlandırılabilir.
- Olağan dönemlerde temel hak ve hürriyetlerin düzenlenmesi ile sınırlandırılması karıştırılmamalıdır. Temel hak ve hürriyetlerden sosyal ve ekonomik haklar KHK ile düzenlenebilirken kişi hakları ve ödevleri ile siyasi hak ve ödevler yalnızca kanunla düzenlenebilir; yani KHK ile düzenlenemezler.
- Temel hak ve hürriyetlerin yabancılar için sınırlandırılması milletlerarası hukuka uygun olarak kanunla yapılabilir.
- 1982 Anayasası temel hak ve hürriyetleri üç ana başlık altında sınıflandırmıştır: Kişinin hakları ve ödevleri, sosyal ve ekonomik haklar ve ödevler, siyasi haklar ve ödevler. Kişinin hakları ve ödevleri negatif statü hakları ve koruma hakları da denilen, ayrıca devletin koruması ve müdahale etmemesi gereken haklardan oluşur. Sosyal ve ekonomik haklar ve ödevler pozitif statü hakları ve isteme hakları da denilen daha çok yurttaşların devletten talep edilebilecekleri haklardan oluşur. Son olarak siyasi haklar ödevler ya da aktif statü hakları yurttaşların devlet yönetimine katılımını düzenleyen katılma hakları olarak da tarif edilebilirler.

4. 1982 Anayasası'ndaki Bazı Temel Hak ve Hürriyetler

Kişinin Hakları ve Ödevleri (Negatif Statü Hakları)

- Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı
- Zorla çalıştırma yasağı
- Kişi hürriyeti ve güvenliği
- Özel hayatın gizliliği
- Konut dokunulmazlığı
- Haberleşme hürriyeti
- Yerleşme ve seyahat hürriyeti
- Din ve vicdan hürriyeti
- Düşünce ve kanaat hürriyeti
- Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti
- Bilim ve sanat hürriyeti
- Basın hürriyeti
- Süreli ve süresiz yayın hakkı
- Basın araçlarının korunması
- Düzeltme ve cevap hakkı
- Kamu tüzel kişilerinin elindeki kitle haberleşme araçlarından yararlanma hakkı
- Dernek kurma hürriyeti
- Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı
- Mülkiyet hakkı
- Miras hakkı
- Hak arama hürriyeti
- İspat hakkı

Sosyal ve Ekonomik Haklar ve Ödevler (Pozitif Statü Hakları)

- Ailenin korunması ve çocuk hakları
- Dinlenme hakkı
- Sosyal güvenlik hakkı
- Çalışma, sözleşme ve özel teşebbüs kurma hürriyeti
- Çalışma hakkı ve ödevi
- Sendika kurma hakkı
- Toplu iş sözleşmesi ve toplu sözleşme hakkı
- Grev hakkı ve lokavt
- Konut hakkı
- Sağlık hakkı
- Eğitim ve öğrenim hakkı ve ödevi
- Çevre hakkı
- Kıyılardan yararlanma
- Toprak mülkiyeti
- Tarım, hayvancılık ve bu üretim dallarında çalışanların korunması
- Kamulaştırma
- Devletleştirme ve özelleştirme
- Sporun korunması
- Gençliğin korunması
- Tarih, kültür ve tabiat varlıklarının korunması
- Sosyal güvenlik bakımından özel olarak korunması gerekenler

Siyasi Haklar ve Ödevler (Aktif Statü Hakları)

- Türk vatandaşlığı
- Seçme, seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakkı
- Kamu hizmetlerine girme hakkı
- Mal bildirimi
- Vatan hizmeti
- Vergi ödevi
- Dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı

Zorla alıştırma yasağı, kişinin hak ve ödevleri arasında yer alırken çalışma hakkı ve devi, sosyal ve ekonomik haklar ve ödevler içinde yer alır.

Konut dokunulmazlığı, kişinin hak ve ödevleri içinde yer alırken konut hakkı, sosyal ve ekonomik haklar ve ödevler içinde yer alır.

Mülkiyet hakkı, kişinin hak ve ödevleri içinde yer alırken toprak mülkiyeti, sosyal ve ekonomik haklar ve ödevler içinde yer alır.

Dernek kurma hürriyeti, kişinin hak ve ödevleri içinde yer alırken sendika kurma Hakkı, sosyal ve ekonomik hak ve ödevler içinde yer alır.

A) Kişinin Hakları ve Ödevleri

- Negatif statü hakları olarak da bilinen kişinin hak ve ödevleri, kişileri devlete karşı koruma imkanını verir.

Kişinin Dokunulmazlığı, Maddi ve Manevi Varlığı

- Herkes yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Anayasada tıbbi zorunluluklar ve yazılı istisnalar dışında kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz.
- Anayasada bu hükmün istisnaları belirtilmiştir.
 - ” Meşru müdafaa hali,
 - ” Yakalama ve tutuklama kararının yerine getirilmesi,
 - ” Bir tutuklu veya hükümlünün kaçmasının önlenmesi,
 - ” Bir ayaklanma veya isyanın bastırılması,
 - ” Sıkıyönetim veya olağanüstü hallerde yetkili merciin verdiği emirlerin uygulanması sırasında silah kullanılmasına kanunun cevap verdiği hallerde meydana gelen öldürme fiilleri, istisna kapsamına girmektedir.

Zorla Çalıştırma Yasağı

- Hiç kimse zorla çalıştırılmaz. Angarya yasaktır. Anayasada zorla çalıştırılma sayılmayan haller belirtilmiştir:
 - ” Hükümlü ve tutukluların çalıştırılması,
 - ” Olağanüstü hallerde vatandaşlardan istenecek hizmetler,
 - ” Ülke ihtiyaçlarının zorunlu kıldığı hallerde öngörülen vatandaşlık ödevi niteliğindeki fikri ve bedeni çalışma, zorla çalıştırma sayılmaz.

Kişinin Hürriyeti ve Güvenliği

- Anayasaya göre kimse hürriyetinden yoksun bırakılamaz. **Şu haller bu hükmün dışındadır:**
 - ” Mahkemece verilmiş ceza ve güvenlik tedbirlerinin yerine getirilmesi
 - ” Mahkeme kararı veya kanuna dayanarak kişinin tutuklanması veya yakalanması
 - ” Bir küçüğün gözetim altına alınması veya ıslahı
 - ” Toplum için tehlikeli olan bir akıl hastası, uyuşturucu madde veya alkol müptelasının, serseri ve bulaşıcı hastalık taşıyan birinin tedavisi
 - ” Eğitim ve ıslah amaçlı olarak kanuna uygun alınan bir tedbirin yerine getirilmesi
 - ” Kanuna aykırı bir şekilde ülkeye girmek isteyen ya da sınır dışı edilen birinin yakalanması ve tutuklanması
 - ” Suçluluğu hakkında kuvvetli belirtiler bulunanların kaçmaları, delilleri yok etmeleri, değiştirmeleri ihtimalinin olması ve kanunun zorunlu kıldığı diğer hallerde hakim kararıyla tutuklanmaları mümkündür.

- Hakim kararı olmadan ancak suçüstü hali veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde tutuklama yapılabilir.
- Yakalanan veya tutuklanan kişi mahkemeye götürülmesi için gerekli süre hariç en geç **48 saat**, toplu suçlarda ise **4 gün içinde hakim önüne çıkarılır**. Bu süreler geçtikten sonra hakim kararı olmadan kimse tutuklanamaz. Bu süreler olağanüstü hal, sıkıyönetim, savaş zamanlarında uzatılabilir.

Özel Hayatın Gizliliği ve Korunması

- Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz.
- 2010 Anayasa değişikliği ile herkes kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir.

Konut Dokunulmazlığı ve Haberleşme Hürriyeti

- Kimsenin konutuna dokunulamaz.
- Herkes, haberleşme hürriyetine sahiptir. Haberleşmenin gizliliği esastır.

Haberleşme hakkı konusunda istisnaların uygulanacağı
Kamu kurum ve kuruluşları kanunda belirtilir.

Yerleşme ve Seyahat Hürriyeti

- Yerleşme hürriyeti şu hallerde sınırlanabilir:
 - ” Suç işlemesini önlemek,
 - ” Sosyal ve ekonomik gelişmeyi sağlamak,
 - ” Sağlıklı ve düzenli kentleşmeyi gerçekleştirmek,
 - ” Kamu mallarını korumak.
- Seyahat hürriyeti şu hallerde kanunla sınırlanabilir:
 - ” Suç soruşturması
 - ” Suç kovuşturması
 - ” Suç işlemesini önlemek
- Yurtdışına çıkma hürriyeti,
 - ” Suç soruşturması,
 - ” Suç kovuşturması sebebiyle sınırlanabilir.

2001 değişikliği ile vatandaşların yurt dışına çıkma hürriyetinin sınırlandırılma Nedenlerinden biri olan ”ülkenin ekonomik durumu” ibaresi anayasadan çıkarılmıştır. 2010 anayasa değişikliği ile ”vatandaşlık ödevi” yurt dışına çıkma hürriyetini sınırlayan Sebepler arasından çıkarılmıştır. Yani vatandaşın yurt dışına çıkma hürriyeti, ancak suç Soruşturması ve kovuşturması sebebiyle hakim kararına bağlı olarak sınırlanabilir.

Düşünceyi Açıklama ve Yayma Hürriyeti

- Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına ya da toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Anayasada resmi makamların Müdahalesi olmaksızın haber veya fikir alma, verme serbestliği de bu hükmün Kapsamındadır. Fakat radyo, televizyon, sineme vb. yollarla yapılan yayınların izin İstemine bağlanması bu hükme aykırı değildir.

Dernek kurmak, toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenlemek, basımevi kurmak, süreli ve süresiz yayın yapmak izin alma şartına bağlı değildir.

- Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti şu nedenlerle sınırlanabilir:

- Milli güvenlik
- Kamu düzeni
- Kamu güvenliği
- Cumhuriyetin temel nitelikleri
- Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünün korunması
- Suçların önlenmesi
- Devlet sırrı niteliğindeki bilgilerin açıklanması
- Başkalarının şöhret veya haklarının, özel ve aile hayatının, meslek sırlarının korunması
- Yargılama görevinin gereği gibi yerine getirilmesi

Düşünce ve kanaatleri açıklama ve yayma, radyo, televizyon gibi vasıtalarla Yayım yoluyla yapılırsa izin sistemi geçerlidir. Yani; bu haklardan yararlanma Önceden izin alma şartına bağlanabilir.

Bilim ve Sanat Hürriyeti

- Herkes bilim ve sanatı serbestçe öğrenme, öğretme, açıklama ve yayma hakkına sahiptir.

Basın Hürriyeti

- Basın hürdür, sansür edilemez. Basımevi kurmak izin alma ve mali teminat şartına bağlanamaz.

2001'de yapılan değişiklikle "kanunla yasaklanmış bir dilde yayın yapılamaz" ibaresi kaldırılmıştır.

- Hakim tarafından verilen kararlar dışında, olaylar hakkında yayım yasağı konamaz.
- Süreli ve süresiz yayınlar, kanunun gösterdiği suçların soruşturması ve kovuşturması aşamasında hakim kararıyla toplatılabilir.
- Şu hallerde yetkili merciinin emriyle yayınlar toplatılabilir:
 - Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünün,
 - Milli güvenliğin,
 - Kamu düzeninin,
 - Genel ahlakın korunması,
 - Suçların engellenmesinde, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde yayınların toplatılması söz konusu olabilir.
- * Kanunun açıkça yetkili kıldığı merciinin emriyle yayınlar toplatılabilir. Yetkili mercii **24 saat içinde yetkili** hakime bildirir. Hakim **48 saat içinde onaylamazsa** toplatma hükümsüz olur.

B) Sosyal ve Ekonomik Haklar ve Ödevler

Ailenin Korunması ve Çocuk Hakları

- Aile, Türk toplumunun temeli olup, eşler arası eşitliğe dayanır.
- 2010 Anayasa değişikliği ile her çocuk, korunma ve bakımdan yararlanma, Yüksek yararına açıkça aykırı olmadıkça, ana ve babasıyla kişisel ve doğrudan ilişki kurma ve sürdürme hakkına sahiptir. Devlet her türlü istismara ve şiddete Karşı çocukları koruyucu tedbirleri alır. Bu anayasal değişiklik ile çocukların Korunması anayasal güvence altına alınmıştır.

Kamulaştırma

- Devlet ve kamu tüzel kişilerinin kamu yararı amacıyla **özel mülkiyette bulunan bir taşınmazın tümünü** ya da bir kısmını kanuna uygun olarak kendi mülkiyetlerine geçirmelidir. Kamulaştırma bedeli nakden ve peşin olarak ödenir.
- Kamulaştırma bedelinin taksitle ödenebildiği istisnai haller şunlardır:
 - Tarım reformunun uygulanması,
 - Büyük enerji ve sulama projeleri,
 - İskan projeleri,
 - Yeni ormanların yetiştirilmesi,
 - Kıyıların korunması ve turizm.
- Taksitlendirme süresi **5 yılı aşamaz, taksitler eşit** olarak bölünür.

Sendika Kurma Hakkı

- Sendika kurma hakkı ilk defa 1961 Anayasası'yla kabul edilmiştir.
- Bu hak 1982 Anayasası'nda kabul edilmiştir. Buna göre çalışanlar ve işverenler **önceden izin almaksızın** sendika kurma hakkına sahiptir. 1982 Anayasası'nın ilk halinde kamu görevlilerine sendika kurma hakkı tanınmamıştır. **1995 yılında yapılan** değişiklikle kamu görevlilerine de sendika kurma hakkı tanınmıştır.
- Çalışanlar ve işverenler **önceden izin almaksızın** sendikalar ve üst kuruluşlar kurma, bunlara serbestçe üye olma ve üyelikten serbestçe çekilme haklarına sahiptir.

2010 değişikliği ile "Aynı zamanda ve aynı iş kolunda birden fazla sendikaya üye olunmaz" hükmü kaldırılmıştır. Böylece bir sendikalı birden fazla sendikaya aynı anda üye olabilecektir.

- 2010 Anayasa değişikliğinden önce memurlar sendika kurabiliyor, üye olabiliyor serbestçe ayrılabiliyorlardı. Toplu görüşme hakkına da sahiplerdi.

2010 değişikliği ile memurlara ve diğer kamu görevlilerine toplu sözleşme yapma hakkı da getirilmiştir. Uyuşmazlık durumunda ise görevli kurum "Kamu Görevlileri Hakem Kurulu"dur. Kamu görevlilerinin grev hakkı yoktur.

1982 Anayasası'nın "sendikal faaliyeti" düzenleyen 52. maddesi kaldırılmıştır. Kaldırılan maddede sendikaların anayasanın 13. maddesine aykırı hareket edemeyecekleri, siyasi amaç güdemeyecekleri, siyasi faaliyette bulunamayacaklar, siyasi partilerden destek alamayacakları, derneklerle, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarıyla ve vakıflarla ortak hareket edemeyecekleri düzenlenmekteydi (1995 yılı değişikliği).

Konut Hakkı

- Devlet, planlama faaliyetleri çerçevesinde, kişilerin konut ihtiyacını karşılayacak tedbirler alır, ayrıca toplu konut teşebbüslerini destekler ve teşvik eder.

Görev ve Lokavt Hakkı

- Toplu iş sözleşmesinin yapılması sırasında, uyuşmanın gerçekleşmemesi halinde işçiler grev hakkına sahiptir. İşveren ise grev kararı alındığından itibaren lokavt hakkına sahiptir.

Grev ve lokavtın yasaklandığı hallerde veya ertelendiği durumlarda ertelemenin sonunda uyuşmazlık, Yüksek Hakem Kurulunca çözülür.

Grev sırasında greve katılan işçilerin ve sendikanın kasıtlı veya kusurlu hareketleri sonucu grev uygulanan iş yerinde sebep oldukları maddi zarardan sendikanın sorumlu olacağı hükmü 2010 değişikliği ile kaldırılmıştır.

Yine 2010 değişikliği ile "siyasi amaçlı grev ve lokavt, dayanışma grev ve lokavtı, genel grev lokavt, iş yeri işgali, işi yavaşlatma, verim düşürme ve diğer direnişler yapılamaz." hükmü kaldırılmıştır.

C) Siyasi Haklar ve Ödevler

Seçme, Seçilme ve Siyasi Faaliyette Bulunma Hakkı

- 18 yaşını dolduran her Türk vatandaşı seçme ve halk oylamasına katılma hakkına sahiptir.
- **Oy Kullanamayanlar:**
 - Silah altında bulunan er ve erbaşlar ile askeri öğrenciler,
 - Taksirli suçlardan hüküm giyenler hariç ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlüler.
- **Seçmen Olamayanlar:**
 - Türk vatandaşı olmayanlar,
 - On sekiz yaşını doldurmayanlar,
 - Kısıtlılar,
 - Kamu hizmetlerinden yasaklı olanlar,
 - Seçmen kütüğünde kayıtlı olmayanlar seçmen olamazlar.

Parti Kurma, Partilere Girme ve Partilerden Ayrılma Hakkı

- 18 yaşını dolduran, medeni ve siyasi hakları kullanma ehliyetine sahip bulunan her Türk vatandaşı bir siyasi partiye üye olabilir (SPK 2. madde ilk fıkrası)

Siyasi partiler önceden izin almadan kurulurlar.

- **Siyasi partilere üye olamayacaklar:**

- hakimler, savcılar, sayıştay üyeleri dahil yüksek yargı mensupları,
- Kamu kurum ve kuruluşlarının memur statüsündeki görevlileri,
- İşçi niteliği taşımayan kamu görevlileri,
- Silahlı kuvvetler mensupları,
- Yükseköğretim öncesi öğrenciler.

Yükseköğretim elemanları, yasaklamanın dışındadır. Bunlar hakkında Yükseköğretim Kanunu uygulanır (1999 SPK değişikliği). Yani bunlar siyasi partilerin merkez faaliyetlerinde bulunmak şartıyla siyasi partilere üye olabilirler.

Siyasi Partilerin Uyacakları Esaslar

- Siyasi partilerin uyması gereken esaslar şunlardır:
 - Terör eyleminden mahkûm olanlar (2003 SPK değişikliği) siyasi partilere üye olamazlar ve üye kaydedilemezler.
 - Siyasi partilerin faaliyetleri, parti iç düzenlemeleri ve çalışmaları demokrasi ilkelerine uygun olmalıdır.
 - Siyasi partiler ticari faaliyete girişemezler.
 - Siyasi partilerin gelir ve giderleri amaçlarına uygun olmalıdır.
 - Siyasi partilerin tüzüğü ve programı anayasanın 68. maddesi 4. fıkrası hükümlerine aykırı olamaz.
 - Siyasi partiler uluslar arası kuruluşlar ile yabancı kuruluş ve kişilerden mali yardım alamazlar.

Siyasi Partilerin Kapatılması

- Bir siyasi partinin kapatılmasına anayasanın 68. maddesi 4. fıkrası hükümlerinin **odağı haline geldiğinin Anayasa Mahkemesince tespiti halinde** karar verilir. 2001 yılı değişikliğiyle odak halinin ne olduğu tanımlanmıştır. Kapatma davasını **Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı** açabilir.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı, bir siyasi partinin kapatılması için Anayasa Mahkemesinde dava açmak üzere;

- Resen
- Bakanlar Kurulu kararı üzere adalet bakanının istem, üzerine
- Bir siyasi partinin istemi üzerine hareket etmelidir.

- Anayasa Mahkemesi kapatma kararı yerine siyasi partinin devlet yardımından kısmen veya tamamen yoksun bırakılmasına karar verebilir (2001 değişikliğiyle).
- Yabancı devlet, uluslararası kuruluşlar, yabancı kuruluş ve kişilerden mali yardım alan partiler temelli kapatılır.
- 2010 Anayasa değişikliği ile birlikte ”partinin temelli kapatılmasına beyan ve eylemleriyle sebep olduğu Anayasa Mahkemesinin temelli kapatmaya ilişkin kesin kararında belirtilen milletvekilinin milletvekilliği, bu kararın Resmi Gazetede gerekçeli olarak yayımladığı tarihte sona erer. Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı bu kararın gereğini derhal yerine getirip genel kurula bilgi sunar” hükmü anayasadan çıkarılmıştır. Dolayısıyla artık partisinin temelli kapatılmasına beyan ve eylemleriyle sebebiyet vermiş olma hali milletvekilliğinin düşmesi sonucu doğurmayacaktır.

Kamu Hizmetine Girme ve Mal Bildirimi

- Her Türk, kamu hizmetlerine girme hakkına sahiptir.

Vergi Ödevi

- Herkes kamu giderlerini karşılamak üzere, **mali gücüne göre vergi ödemekle yükümlüdür.**

Vergi ödevi 1982 Anayasası'nda bir ödev olarak düzenlenmiştir.

- Vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülüklerin muafiyet, istisnalar ve indirimleriyle, oranlarına ilişkin hükümlerinde kanunun belirttiği yukarı ve aşağı sınırlar içinde kararname ile değişiklik yapma yetkisi Bakanlar Kuruluna verilebilir.

Dilekçe, Bilgi Edinme ve Kamu Denetçisine Başvurma Hakkı

- Vatandaşlar ve karşılıklılık (mütekabiliyet) esası gözetilmek kaydıyla Türkiye’de ikamet eden yabancılar, kendileriyle veya kamu ile ilgili dilek ve şikayetleri hakkında, yetkili makamlara ve TBMM’ye yazı ile başvurma hakkına sahiptir.

Siyasi haklar ve ödevleri kural olarak sadece T.C. Vatandaşları kullanabilirken, vergi ödevi ve dilekçe hakkını istisnai olarak yabancılar da kullanabilmektedir.

- 2010 Anayasa değişikliği ile birlikte herkes, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı ilk kez anayasada düzenlenmiştir.

Dilekçe hakkının karşılıklılık esası gözetilerek Türkiye’de ikamet eden yabancılar tarafından kullanılabilmesi 2001 değişikliği ile düzenlenmiştir.

D) Temel Hakların Kötüye Kullanılmaması

- 1982 Anayasası'na göre temel hak ve hürriyetler:
 - Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmayı,
 - İnsan haklarına dayanan demokratik ve laik cumhuriyeti ortadan kaldırmayı amaçlayan faaliyetler biçiminde kullanılamaz.

”Dayanan” ve ”faaliyetler” kelimeleri 2001 değişikliği ile eklenmiştir. 2001'den önce ”faaliyetler” kelimesi yerine ”düşünce ve mülahaza” ifadesi kullanılmıştır.

- Yasama fonksiyonu ise 1982 Anayasası'nda kanun koymak, kaldırmak ve değiştirmek olarak tarif edilmiştir. Ancak kanun anayasada tanımlanmamıştır. 1982 Anayasası'nın ise maddi anlamda kanun değil, şekli anlamda kanun tanımını kabul ettiğini söylemek mümkündür.¹ Yani kanun, “yasama organı tarafından kanun adı altında ve belirli yasama usullerine uyularak yapılan her türlü işlemdir.”

I. Yasama Fonksiyonunun Nitelikleri

1. Yasama Yetkisinin Genelliği

- Yasama organının, hiçbir sınırlandırma olmadan istediği konuda ve istediği kadar ayrıntılı kanun çıkarabilmesidir.

Türk hukuk sisteminde Cumhurbaşkanı Kararnamesi ve olağanüstü hal KHK'sı haricinde, Tamamen yürütme organına bırakılmış mahfuz bir düzenleme alanı yoktur.

2. Yasama Yetkisinin İlkeliği (Asliliği)

- “Yasama yetkisinin ilkeliği (asliliği) ise yasama organının bir konuyu doğrudan doğruya yani **araya herhangi başka bir işlem girmeksizin düzenleyebilmesidir.**”
- Yürütme organının işlemleri bir kanuna dayanmalıdır; kanunla düzenlenmemiş bir alanda yürütme organının hukuki işlem yapması söz konusu değildir.

Kanunun anayasada olmaması yasama yetkisinin asliliğine engel değildir. Çünkü kanun anayasaya dayanmak zorunda değil, anayasaya aykırı olmamak zorundadır.

1982 Anayasası’nda yasama yetkisinin asliliğinin (ilkellik) uygulamadaki iki istisnası “Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi” ve “Olağanüstü Hâl KHK”leridir.

3. Yasama Yetkisinin Devredilemezliği

- Yasama yetkisinin devredilmez oluşu kuvvetler ayrılığı ilkesinin bir sonucudur.
- 1961 Anayasası'nda 1971 yılında yapılan değişiklikle Bakanlar Kuruluna KHK çıkarma yetkisi tanınmıştır.
 - Olağan KHK yetki devri anlamına gelmez zira TBMM'nin vereceği bir yetki kanununa dayanır.
 - Olağanüstü hal KHK'sı istisnaen yetki devridir.

4. Yasama Yetkisinin Sürekliliği

- Yasama yetkisinin sürekliliği, yasama yetkisinin hiçbir şekilde kesintiye uğratılamamasıdır.

II. Yasama İşlemleri

1. Kanun

- Kanun maddi anlamda ve şekli anlamda olmak üzere iki biçimde tanımlanmaktadır. **Maddi anlamda kanun** genel, sürekli, objektif, kişisel olmayan hukuki işlemlerdir. **Şekli anlamda kanunlar** ise özel, subjektif ve somut nitelikli hukuki işlemlerdir. TBMM genel, objektif, soyut nitelikli hukuki işlemleri (maddi anlamda kanun) ve özel, somut, subjektif nitelikli hukuki işlemleri de kanun olarak yapabilmektedir.

2. Parlamento Kararları

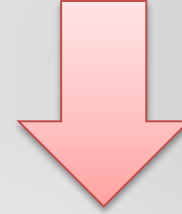
- “Parlamento kararları, TBMM’nin iç yapısına ve çalışma düzenine ilişkin olarak veya TBMM’nin yürütme ve yargı organlarıyla ilişkileri çerçevesinde aldığı kararlardır.”

MADDİ KANUN

**GENEL , SÜREKLİ , OBJEKTİF
,KİŞİSEL OLMAYAN
HUKUKSAL İŞLEMLER**

ŞEKLİ KANUN

**ÖZEL , SUBJEKTİF , SOMUT
NİTELİKLİ İŞLEMLER**

**TBMM her
ikisini de
yapabilir**

KANUN

- Milletler arası ant. Onaya uygun bulunması
- Bütçe ve kesin hesap
- Gene ve özel af ilanı
- Para basılması
- Suç ve ceza konulması
- İl ve ilçelerin kurulması
- Anayasa değişikliği
- Seçim sisteminin düzenlenmesi
- Vergi vb. yükümlülük konulması
- Olağan ve olağanüstü KHK'larının onayı ,reddi ve değişikliği

PARLAMENTO KARARI

- TBMM iç tüzüğünün değiştirilmesi
- Yasama dokunulmazlığının kaldırılması
- Milletvekilliğinin düşürülmesi
- Seçimlerin yenilenmesi kararı
- Meclis başkanı ve başkanlık divanı seçimi
- Meclisin tatil verme ve ara verme kararı
- Bakanlar kuruluna güven oyu verilmesi
- Meclis soruşturması açılması ve yüce divana sevk
- CB 'nın vatana ihanetten suçlandırılması
- Savaş ilanı
- Kamu baş denetçisinin seçilmesi
- RTÜK ,Sayıştay ve Anayasa mah. üye seçilmesi
- Tsk'nın yurt dışına gönderilmesi yabancı askerlerin kabulü

KANUN

- TBMM çıkarır
- Resmi Gazetede yayımlanır
- Cumhurbaşkanı tekrar görüşülmek üzere geri gönderebilir.
- Cumhurbaşkanı imzalar.
- Anayasa Mahkemesi denetimine tabidir.
(İnkılap Kanunları hariç)

PARLAMENTO KARARI

- TBMM çıkarır
- Resmi Gazetede yayımlanır
- Cumhurbaşkanı tekrar geri gönderemez
- Cumhurbaşkanı imzalamaz.
- Anayasa Mahkemesi denetimine tabi değildir.

İSTİSNA ;

- TBMM İç Tüzüğü'nün değiştirilmesi
- Dokunulmazlığın kaldırılması
- Milletvekilliğinin düşürülmesi

Yasamanın kendi iç çalışma ve yöntemlerini belirleme serbestliğine
Yöntemsel Bağımsızlık denir.

TBMM , Anayasa Mahkemesi denetiminden kaçmak için şekli kanunla
yapması gereken bir işlemi parlamento kararı ile yapamaz.

MİLLETVEKİLİĞİ SEÇİLME YETERLİLİĞİ

- Türk vatandaşı olmak (çifte vatandaşlık ?)
- 25 yaşını doldurmuş olmak (2006)
- En az ilkokul mezunu olmak
- Askerliğini tamamlamış ya da muaf olmak
- Kısıtlı olmamak
- Kamu hizmetinden yasaklı olmamak
- Taksirli suçlar hariç toplam 1 yıldan fazla hüküm giymemiş olmak
- Yüz kızartıcı suçlardan hüküm giymemiş olmak
- Terör eylemlerinden hüküm giymemiş olmak

MİLLETVEKİLİ ADAYI OLABİLMEK İÇİN GÖREVİNDEN ÇEKİLMESİ GEREKENLER

- ✓ HAKİM , SAVCI , diğer yargı mensupları
- ✓ TSK mensupları
- ✓ Yök üyeleri ve yüksek öğretim görevlileri
- ✓ Kamu kurum ve kuruluşlarını memur statüsündeki görevlileri
- ✓ İşçi niteliği taşımayan kamu görevlileri

Geri
dönemezler

Milletvekilliği sıfatı ,il seçim kurullarınca tutanağın düzenlenmesiyle kazanılır. Ancak milletvekilinin göreve başlaması için yemin etmesi gerekir.

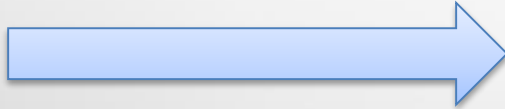
Kişinin milletvekili seçilme yeterliliğine sahip olup olmadığına YSK karar verir.

Milletvekilinin , milletvekili seçilme yeterliliğine sahip olup olmadığı seçimden sonra ortaya çıksa da mvk. Sona ermesine YSK karar verir. Seçildikten sonra milletvekili yeterliliğini kaybederse YSK yetkisiz olur.

YASAMA BAĞIŞIKLIKLARI

YASAMA SORUMSUZLUĞU	YASAMA DOKUNULMAZLIĞI
TBMM üyelerinin meclis çalışmalarındaki oy ve sözlerinden , ileri sürdükleri düşüncelerden sorumlu tutulamazlar.	Seçimden önce veya sonra suç işlediği ileri sürülen milletvekili Meclis kararı olmadan tutulamaz , tutuklanamaz , sorguya çekilemez ve yargılanamaz İSTİSNA ; 1. Ağır cezayı gerektiren suçüstü hali 2. Seçimden önce soruşturmasına başlanmış olmak kaydıyla Anayasanın 14. maddesi hallerde kendiliğinden kalkar.

**İKİSİNDEN DE MİLLETVEKİLİ OLMAYAN
BAKANLARDA FAYDALANIR**

YASAMA SORUMSUZLUĞU	YASAMA DOKUNULMAZLIĞI
Meclis tarafından kaldırılamaz. Mutlak ve süreklidir.	Meclis tarafından kaldırılabilir. Nisbi ve geçicidir.
Her zaman devam eder milletvekilliği sona erse de devam eder	Yalnızca üyelik süresince devam eder
Hukuki ve cezai koruma sağlar	Yalnızca cezai koruma sağlar
Yasama görevi ile ilgili fiilerle ilgili konularda koruma sağlar	Yasama görevi ile ilgili olmayan fiilerde de ilgili konularda koruma sağlar

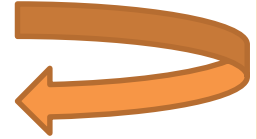
- TBMM üyeliği boyunca vekil aleyhine olan davalarda zaman aşımı işlemez.
- TBMM siyasi parti gruplarında dokunulmazlığın kaldırılmasıyla ilgili görüşme yapılamaz ve karar alınamaz.
- Dokunulmazlığın kaldırılmasıyla ilgili meclis kararı gerekir.
- Dokunulmazlığın kaldırılmasıyla ilgili olarak

+

7 gün içinde mvk. Kendisi ya da bir başka mvk.

Anayasa Mahkemesine itiraz edebilir.

Anayasa mah. 15 gün içinde itirazı karar bağlamak zorunda

MİLLETVEKİLLİĞİNİN DÜŞMESİ

PARLEMENTO KARARI

ÖLÜM	
CB SEÇİLME	
KESİN HÜKÜM GİYME	

KENDİLİĞİNDEN

İSTİFA	BASİT ÇOĞUNLUKLA
Devamsızlık	1 Ayda toplam 5 bilişim izinsiz ya da mazeretsiz olarak toplantılara katılmayan vekil üye tam sayının salt çoğunluğu
Üyelikle bağdaşmayan bir iş yapmakta ısrar etme	Basit çoğunluk gizli oylama zorunludur

**PARTİSİNİN KAPATILMASINA SEBEB OLAN
VEKİLİN VEKİLLİĞİNİN DÜŞMESİ 2010
ANAYASA DEĞİŞİKLİĞİYLE KALDIRILDI**

ÜYELİKLE BAĞDAŞMAYAN İŞLER

- Devlet ve diğer kamu tüzel kişilerinde ve bunlara bağlı kuruluşlarda ; bunların katıldığı teşebbüs ve ortaklıklarda , kamu yararına çalışan derneklerde , devlet desteği olan vakıflarda , kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarında , sendikalarda yönetici , denetçi vekil olamazlar. Temsilcilik ve hakemlik yapamazlar
- Anayasada sayılan kurum ve kuruluşlarda komisyoncu ,iş takipçisi , müşavir olamazlar.
- Devlete karşı işlenen suçlarda devlet aleyhine avukatlık yapamazlar.
- Yürütme organının teklif, inha ve onayına bağlı resmi ve özel işte görevlendirilemezler.

Belli bir konuda 6 ayı aşmamak üzere Bakanlar kurulunun verdiği görevi Meclis kararı ile kabul edebilirler.

SEÇİMLER

- ✓ TBMM genel oyla seçilen 550 milletvekilinden oluşur.
 - ✓ % 10 ülke barajlı D'hondt seçim sistemi uygulanmaktadır. (Genel baraj)
- TBMM 'nin seçim dönemi 4 yıldır (2007)

TBMM

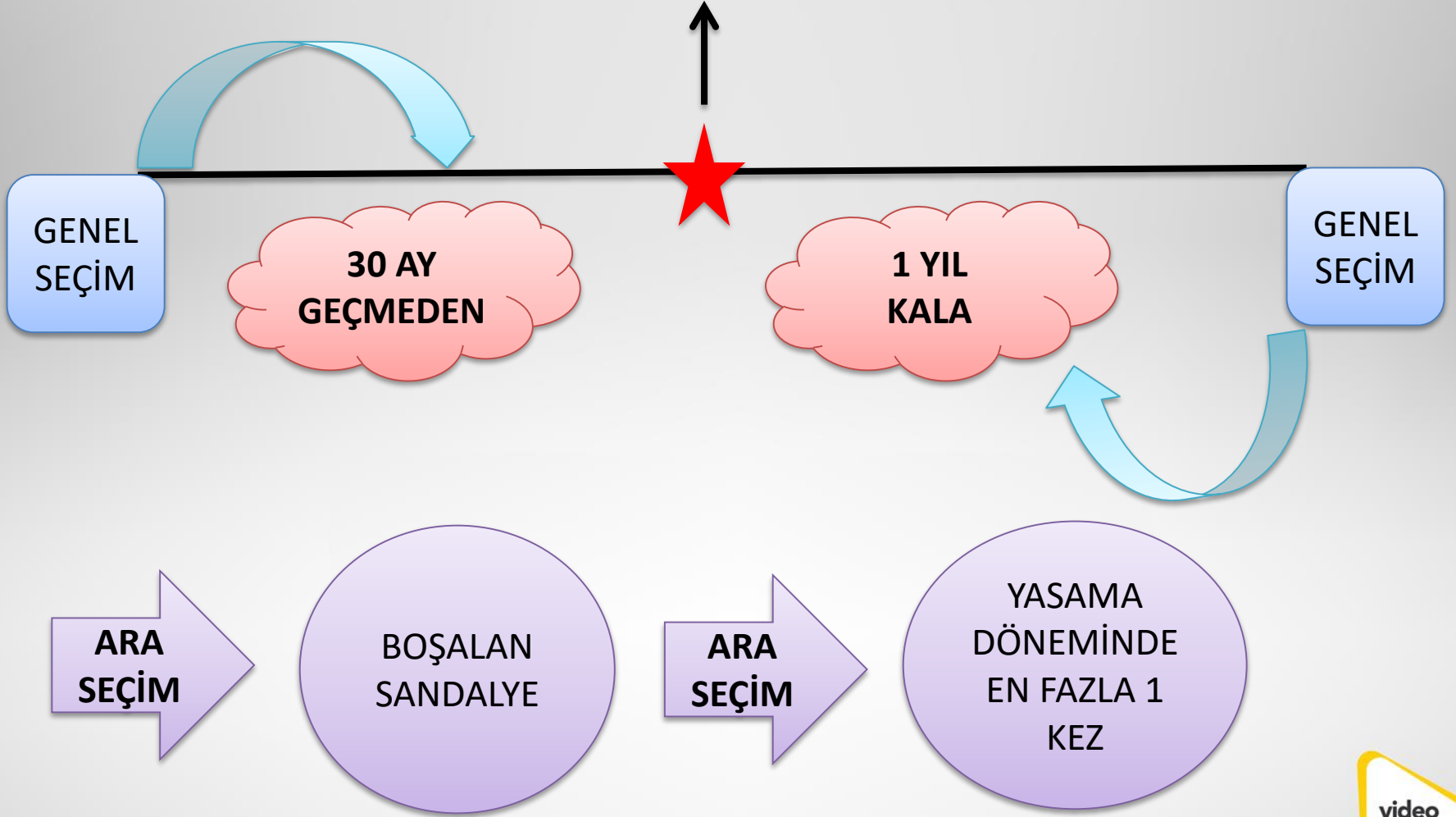
- Yasama döneminin herhangi bir anında
- Basit çoğunlukla

Seçim tarihini kim belirler ?

CB

- Yeni kurulan BK güvenoyu alamazsa
- BK gensoru istemi ya da görev sırasında güven sorgulaması isteminin reddi
- Yeni seçilen Başkanlık divanı sonrasında
- Başbakanın istifası
- Bu durumlarda 45 gün içinde yeni BK kurulamazsa
- CB Meclis Başkanına danışarak seçimlerin yenilenmesi kararını alabilir.
- 90 gün sonraki ilk Pazar seçim yapılır.

ARA SEÇİM

İSTİSNALAR	30 AY GEÇMEDEN	1 YIL KALA
BOŞALAN SANDALYE SAYISI % 5 (28 MVK) ULAŞTIYSA	GİDİLİR	GİDİLMEZ
BİR İLİN BİR SEÇİM BÖLGESİNİN HİÇ MİLLETVEKİLİ KALMADIYSA	GİDİLİR	GİDİLİR

**BOŞALMAYI TAKİP EDEN 90 GÜN
SONRAKİ İLK PAZAR GÜNÜ**

SEÇİMLERİN YÖNETİMİ DENETİMİ

- ❖ Seçimler yargı organının denetiminde ve gözetiminde yapılır . (ilk defa 1950 yılında uygulandı.)
- ❖ Bu görevi YSK yerine getirir. 1950 yılında kurulmuştur.

GÖREVLERİ

- ✓ Seçimlerin denetimini ve gözetimini yapmak
- ✓ Seçim süresince ve sonunda seçimle ilgili yolsuzluk ve şikayetleri inceleme karar bağlama
- ✓ TBMM üyelerinin seçim tutanaklarını kabul etme
- ✓ CB seçim tutanaklarını kabul etmek (2007)
- ❖ YSK kararlarına karşı yargı yolu kapalıdır.
- ❖ 7 asil 4 yedek üyeden oluşur.
 - 6'sı Yargıtay
 - 5'i Danıştay

Kendi
üyelerinden salt
çoğunluk ve gizli
oyla 1 Başkan ve
1 Başkan
Yardımcısı
seçerler

TBMM'NİN GÖREVLERİ

- Kanun koymak ve kaldırmak
- Bakanlar Kurulunu ve bakanları denetlemek
- Bakanlar Kuruluna KHK çıkartma yetkisi vermek
- Bütçe ve Kesin Hesap kanun tasarılarını görüşmek ve kabul etmek
- Para basılmasına karar vermek
- Savaş ilanına karar vermek
- TBMM seçimlerinin yenilenmesine karar vermek
- U.A. Ant. Onaya uygun bulunması
- Genel ve özel affa karar vermek (Orman suçları hariç)
- İç Tüzük yapmak

- Anayasa'yı değiştirmek
- KHK'ları onaylamak
- OHAL kararını onaylamak ve her defasında 4'er aylığına uzatmak
- OHAL ve sıkıyönetim dönemi boyunca CB başkanlığında toplanan BK'nın çıkardığı OHAL KHK'larını onaylamak
- Kalkınma planlarını onaylamak
- Sayıştay başkan ve üyelerini seçmek
- RTÜK üyelerini seçmek
- Anayasa Mahkemesine 3 üye seçmek
- Kamu baş denetçisini seçmek

TOPLANTI VE KARAR YETER

TOPLANTI YETER SAYISI

Meclisin belli bir günde belli bir konuyla ilgili toplanması için o an TBMM genel kurulunda en

az
Üye tam sayısı

3

En az 184 milletvekilinin hazır bulunması gerekmektedir.

KARAR YETER SAYISI

Aksi bir durum belirtilmedikçe karar yeter sayısı basit çoğunluktur.

SALT ÇOĞUNLUK :

$$\frac{1}{2} + 1$$

BASİT ÇOĞUNLUK : Toplantıya katılanların yarısının 1 fazlası

Not : Basit Çoğunluk ≥ 139

Nitelikli çoğunluk :
?

ÜYE TAM SAYISININ 3/5 'İ (330)

- GENEL AF
- ÖZEL AF
- ANAYASA DEĞİŞİKLİĞİNE İLİŞKİN KANUNLARIN KABULÜ

ÜYE TAM SAYISININ 3/ 4' Ü

- CUMHURBAŞKANIN VATANA İHANETLE SUÇLANMASI

ÜYE TAM SAYISININ 2/ 3 'Ü (367)

- TBMM Başkanın seçimindeki ilk iki oylama
- Kamu Baş Denetçisinin seçimindeki ilk iki oylama (2010)
- Anayasa Mahkemesine üye seçimindeki ilk oylama (2010)

ÜYE TAM SAYISININ SALT ÇOĞUNLUĞU (276)

- Gensoru sonucu yapılan güven oyu sorgulaması
- Görev sırasında güven oyu
- Yüce divana sevk kararı
- Devamsızlıktan milletvekilliğinin düşürülmesi
- TBMM Başkanlığı seçiminde 3. oylama

KANUN

BAKANLAR KURULU ÖNERİRSE

KANUN TASARISI

MİLLETVEKİLİ ÖNERİRSE

KANUN TEKLİFİ

- TBMM BAŞKANLIK DİVANI
(yazılı ve gerekçeli)
- Kanun önerisi ile ilgili komisyon
- TBMM başkanlığı
- TBMM Genel Kurulu

KABUL EDER
+
RG YAYIM

TBMM GENEL KURULUNDA **KABUL** EDİLİRSE

CB
(15 GÜN)

KABUL EDER
+
RG YAYIM

TBMM
GÖRÜŞÜLMEK
ÜZERE İADE
EDER

TBMM GÖRÜŞÜLMEK ÜZERE İADE EDER

DEĞİŞTİREREK KABUL EDER

CB (15 gün)

KABUL
EDER

TEKRAR
GÖRÜŞÜLMEK
ÜZERE
TBMM'YE
İADE

AYNEN KABUL EDEBİLİR

CB (15 GÜN)

RG YAYIMLAR

DİLERSE ANAYASA MAH. İPTAL
DAVASI AÇAR

MECLİSTE KABUL EDİLMİYEN KANUN TEKLİFİ NE KADAR SÜRE TEKRAR GÖRÜŞÜLEMEZ ?
CB'NİN TEKRAR GÖRÜŞÜLMEK ÜZERE GERİ GÖNDEREMEDİĞİ KANUN HANGİSİDİR?

KADÜK NEDİR ?

BİR YASAMA DÖNEMİ KAÇ YILI KAPSAR ?

YASAMA YILININ BAŞLANGIÇ VE BİTİŞ GÜNLERİ NELERDİR ?

MECLİS BİR YASAMA YILINDA EN FAZLA KAÇ AY TATİL YAPABİLİR?

MECLİS BİR YASAMA YILINDA EN FAZLA KAÇ KEZ ARA VEREBİLİR ?

MECLİSİ OLAĞANÜSTÜ TOPLANTIYA ÇAĞIRABİLECEK OLANLAR KİMLERDİR ?

VATANDAŞLIK 6

İlkeleri ;

- Serbest seçim ; Seçmenlerin baskı ve zorlama olmadan seçimlere katılabilmeleridir. Ülkemizde seçimler serbesttir ancak serbest oy ilkesi uygulanmamaktadır.
- **Genel oy:** Yurttaşlar ırk, cinsiyet, servet, eğitim, vergi ödeme gibi sınırlamalar olmaksızın oy kullanabilirler (tam olarak 1934'te gerçekleşti.)
- **Eşit oy :** Herkes yalnızca bir oy kullanabilir.
- **Gizli oy :** Seçmenler tüm baskılardan uzak bir şekilde oy kullanabilir.. (ilk kez 1876 Kanuni esaside benimsenmiştir.
- Oylar **şeffaf** şekilde sayılır. (Cumhuriyet döneminde gizli oy açık sayım ilk defa 1950 seçimlerinde uygulanmıştır.)
- Seçimler **yargı denetiminde** yapılır. (ilk kez 1961 anayasasında yer alır. Seçimlerin yargısal denetimi yüksek seçim kuruluna aittir.)

TOPLANMA VE TATİL

OLAĞAN TOPLANTI

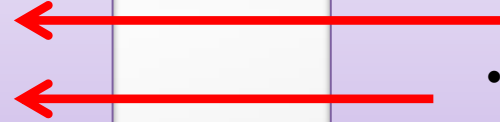
OLAĞANÜSTÜ TOPLANTI

DOĞRUDAN

- CB
- MECLİS BAŞKANI

DOLAYLI

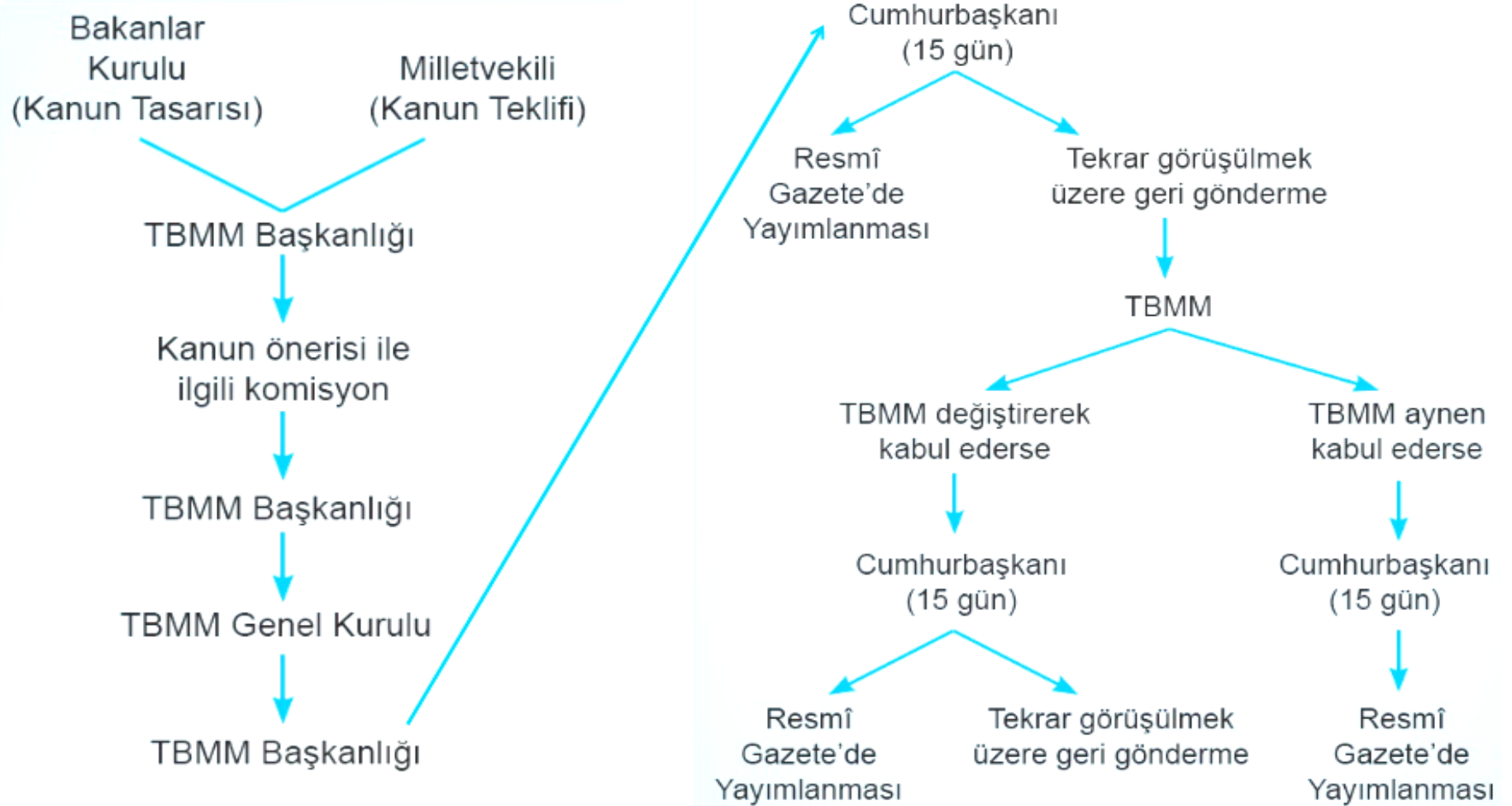
- BK
- 1/5 MVK. YAZILI OLARAK

- MECLİS HER YILIN EKİM AYININ İLK GÜNÜ KENDİLİĞİNDEN TOPLANIR
- MECLİS BİR YASAMA YILINDA EN FAZLA 3 AY TATİL YAPAR.
- MECLİS BİR YASAMA YILINDA EN FAZLA 15 GÜN ARA VERME YAPAR.

Genel olarak süreç şöyle özetlenebilir:

Tek milletvekili dahi kanun teklifinde bulunabilir

MECLİSTE KABUL EDİLMEYEN KANUN TEKLİFİ NE KADAR SÜRE TEKRAR GÖRÜŞÜLEMEZ ?

En az 1 yıl geçmeden tekrar teklif edilemez

CB’NIN TEKRAR GÖRÜŞÜLMEK ÜZERE GERİ GÖNDEREMEDİĞİ KANUN HANGİSİDİR?

Bütçe kanunu

KADÜK NEDİR ?

GİZLİ OYLA YAPILACAK İŞLEMLER

- ✓ Anayasa değişikliklerinin kabulüne ilişkin karar
- ✓ TBMM başkanı seçimi
- ✓ Yüce divana sevk kararı
- ✓ Üyelikle bağdaşmayan bir iş yapmakta ısrar eden vekilin vekilliğinin düşürölmesine ilişkin karar.
- ✓ Meclis soruşturması açılması kararı

MECLİS BAŞKANLIK DİVANI

ÜYELERİ

- TBMM BAŞ.
- BAŞKAN VEKİLLERİ
- KATİP ÜYELER
- İDARİ AMİRLER

Meclisteki siyasi parti grupları
Divana üye sayılarına oranla katılırlar

Başkanlık divanı için bir yasama döneminde
2 kez seçim yapılır.

İlk seçilen başkanlık divanının görev süresi 2 yıldır

TBMM BAŞKANLIK
DİVANININ
YOKLUĞUNDA TBMM
ÇALIŞMALARINI
SÜRDÜREMEZ

2. Seçilen başkanlık divanının görev süresi
yasama döneminin sonuna kadardır (2010)

TBMM BAŞKANI

Aday olabilmek için **milletvekili** olma şartı aranmaktadır.
Adaylar meclisin toplanmasından itibaren **en geç 5 gün** içinde bireysel olarak Başkanlık Divanına başvuru yapar.

TBMM BAŞKANLIK DİVANI SEÇİMLERİ EN FAZLA **4 TURLUDUR**

1.ve 2. turda

ye tam sayısının **2/3**

3. Turda

ye tam sayısının **salt çoğunluğu**

4. Turda

En fazla oyu alan **2 adayın katıldığı** seçimde **en fazla oyu alan**

- Seçimler **gizli** oyla yapılır
- Seçimler aday gösterilmeden itibaren **5 gün** içinde bitirilir.
- Birden fazla kez seçilmek mümkündür.
- Siyasi parti grupları başkanlık için **aday gösteremez** görüşme yapamaz.
- TBMM başkanı **oy kullanamaz**.
- Başkan vekilleri eğer oturumu yönetiyorsa oy kullanamaz.
- Başkan ve başkanvekilleri kendi siyasi parti gruplarının meclis içi ve meclis dışı faaliyetlerine katılamazlar.

TBMM İÇTÜZÜĞÜ

- TBMM kendi yaptığı çalışmaları yine kendi yaptığı içtüzük esaslarına göre belirler. (Yöntemsel bağımsızlık)

SİYASİ PARTİ GRUPLARI

- Mecliste bir siyasi parti grubu oluşturabilmek için **en az 20 mvk.** bir araya gelmesi gerekir.

Özellikleri;

- Üye sayıları oranında Başkanlık Divanına katılırlar.
- Gensoru önergesi verebilirler.
- Genel görüşme isteyebilirler.
- Meclis araştırması isteyebilirler.
- Toplantının kapalı oturumda yapılmasını isteyebilirler.
- Geçici Bakanlar Kuruluna siyasi parti grubu oranında üye yollarlar.

Asla Yapamayacakları ;

- Yasama dokunulmazlığının kaldırılması ile görüşme yapamaz, karar alamazlar.
- Meclis soruşturmasıyla ilgili görüşme yapamaz , karar alamazlar.
- Meclis Başkanlığına aday gösteremezler.

SİYASİ PARTİLER

Siyasi partiler **30 T.C.** Vatandaşı tarafından izin alınmaksızın kurulurlar.

Tüzükleri ;

- Eşitliğe
- İnsan haklarına
- Devletin bölünmez bütünlüğüne
- Hukuka

AYKIRI OLAMAZ

UYACAKLARI ESASLAR ;

- Ticari faaliyette bulunamazlar.
- Yabancı devletlerden ve U.A. Kuruluşlardan yardım alamazlar.
- Bölücülük yapamazlar.

Bunlardan birini yaparlarsa haklarında kapatılma davası açılır.

Siyasi partilerin kapatılmasına ilişkin davayı yalnızca **Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı** açabilir.

Siyasi partilerin mali denetimini yapma yetkisi Anayasa Mahkemesine aittir.

➤ Partisinin kapatılmasına eylemleriyle sebep olan vekilin vekilliğinin düşmesi 2010 Anayasa değişikliğiyle kaldırıldı.

Siyasi Partilerin kapatılmasına ilişkin dava Anayasa Mahkemesi genel kurulunda görüşülmek zorunda .

ANAYASA DEĞİŞİKLİĞİ

Üye tamsayısının $1/3$ 'ünün teklifi (184)

Anayasa Komisyonunda görüşülür

TBMM genel kuruluna gönderilir

Genel kurulda en az 2 kere görüşülür

- ✓ İvedilikle görüşülemez
- ✓ 1. Görüşmede teklifin tümü oylanır
- ✓ 2. görüşmede maddeler görüşülür, ayrı ayrı oylanır.
- ✓ 2 görüşme arasında en az 48 saatlik süre bulunur.
(Serinleme süresi)

$\frac{3}{5} \leq X < \frac{2}{3}$
330 ile 366

$X \geq \frac{2}{3}$ (367)

Referandum
(zorunlu referandum)

Geri gönderir

TBMM aynen kabul

$\frac{3}{5} \leq X < \frac{2}{3}$
330 ile 366

$X \geq \frac{2}{3}$ (367)

Cumhurbaşkanı

Cumhurbaşkanı

Halk oylaması
(zorunlu referandum)

Referandum
(ihtiyari ref.)

Onay

Onay

Referandum
(zorunlu referandum)

Geri gönderir

TBMM aynen kabul

$\frac{3}{5} \leq X < \frac{2}{3}$
330 ile 366

$X \geq \frac{2}{3}$ (367)

Cumhurbaşkanı

Cumhurbaşkanı

Halk oylaması
(zorunlu referandum)

Onay

Referandum
(ihtiyari ref.)

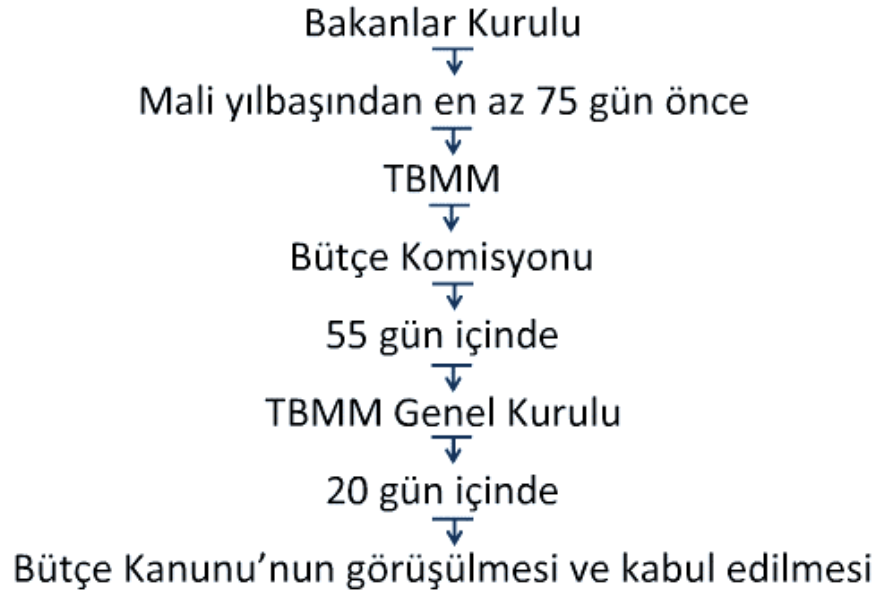

- Anayasa değişiklikleri kanunla olur
- İhtiyari referandum 2/3 ile kabul hallerinde söz konusu olur.
- Cumhurbaşkanı , onaydan sonra iptal davası açabilir.
- Anayasa değişiklikleri yalnızca şekil bakımından denetlenebilir.
- Değişikliğin onayı için halk oyuna sunulduğunda geçerli oyların yarısından bir fazlası gerekir.
- Cumhurbaşkanı anayasa değişikliklerinin bazı maddelerini onaylayıp bazılarını halk oyuna sunabilir.
- Cumhurbaşkanı değişikliğe ilişkin kanunu kısmen uygun bulmasa da tamamını meclise iade edebilir.

ANAYASA DEĞİŞİKLİKLERİNİN KABULÜ	KANUNLARIN KABULÜ
En az 184 milletvekili teklif edebilir.	En az 1 milletvekili teklif edebilir.
Bakanlar kurulu teklif yapamaz	Bakanlar Kurulu kanun tasarısı sunabilir
Cumhurbaşkanı geri gönderirse en az 3/5 in kabulü gerekir	Geri gönderme durumunda belli bir sayı gerekmez
Halk oyuna sunulabilir	Halk oyuna sunulmaz
Gizli oyla 2 kez (ivedilikle görüşülemez)	Kural olarak işaretle oylanır ,ivedilikle görüşülür

3. Bütçe ve Kesin Hesap Kanun Tasarılarını Görüşmek ve Kabul Etmek

- Bütçe kanunu, devletin gelir elde edebilmesinin ve harcama yapabilmesinin kanuni şartını oluşturur. Sahip olduğu bu önemden dolayı da bütçe kanununun hazırlanması ve görüşülmesi doğrudan anayasada düzenlenmiştir.
- **Bütçenin görüşülmesi ve kabul edilmesi süreci aşağıdaki gibidir:**

BİLGİ EDİNME VE DENETİM YOLLARI

- SORU
- GENEL GÖRÜŞME
- MECLİS ARAŞTIRMASI
- GENSORU
- MECLİS SORUŞTURMASI

SORU

Başbakan ya da ilgili bakanın cevaplaması isteğiyle

En az 1 milletvekili tarafından sorulabilir.

Sorulamayacak sorular

- a) Başka bir kaynaktan kolayca öğrenilmesi mümkün olan konular;
- b) Tek amacı istişare sağlamaktan ibaret konular;
- c) Konusu, evvelce Başkanlığa verilmiş gensoru önergesiyle aynı olan sorular.

GENEL GÖRÜŞME

Toplumu ve devlet faaliyetlerini ilgilendiren belli bir konunun TBMM Genel kurulunda görüşülmesi amacıyla

- HÜKÜMET
- Siyasi parti grupları
- En az 20 milletvekili

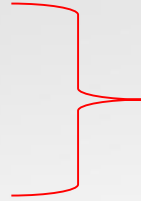

Tarafından önerilebilir

MECLİS ARAŞTIRMASI

Belli bir konuda bilgi edinmek amacıyla yapılan araştırmadır.

- HÜKÜMET
- Siyasi parti grupları
- En az 20 milletvekili

Tarafından önerilebilir

GENSORU (SİYASİ SORUMLULUK)

Hükümetin veya bir bakanın göreviyle ilgili siyasi sorumluluğunu denetlemeyi amaçlar.

- Siyasi parti gurubu veya en az 20 mvk. Tarafından önerilir.
- Verilişinden itibaren 3 gün içinde vekillere dağıtılır.
- Dağıtımdan itibaren 10 gün içinde görüşülür.
- Gündeme alınmaya karar verilirse

Karardan itibaren
2 gün geçmedikçe görüşülmez.

Karardan 7 gün
Sonrasına bırakılamaz

Güven oyu sorgulaması
(üye tam sayısının salt çoğ.) 276

Güven oyu alamayan hükümet düşer
Güven oyu alamayan bakanın bakanlığı
Güven oyu alamayan başbakanın hükümeti düşer

MECLİS SORUŞTURMASI (CEZAI SORUMLULUK)

- Başbakan ya da bakanların görevleriyle ilgili cezai sorumluluklarını denetlemeyi amaçlar.
- TBMM üyelerinin 1/ 10 'u (55 mvk.) tarafından teklif edilebilir.

↓
TBMM en geç 1 ay içinde görüşür. Gizli oyla karara bağlar.

↓
Soruşturma açma kararı verirse

↓
Oluşturulan komisyon en geç 2 ay içinde rapor sunar

↓
Oylama gizli oyla yapılır

↓
Üye tam sayısının salt çoğunluğu ile kabul edilir.

↓
Yüce divana sevk edilen bakanın bakanlığı

Yüce divana sevk edilen başbakanın hükümeti düşer

- Meclis siyasi parti gruplarında meclis soruşturmasıyla ilgili görüşme yapılamaz ve karar alınamaz
- Bakanların görev suçlarında adli merciler yetersizdir.

YÜRÜTME

Parlementer hükümet sisteminin benimsendiği Türkiye’de yürütme dualist bir yapıdadır.

1982 Anayasa’sı yürütmeyi güçlendirmeye yönelik düzenlemeler yapmıştır.

❖ 1961 Anayasası yürütmeyi yalnızca bir görev olarak tanımlarken 1982 Anayasası yürütmeyi hem bir görev hem de bir yetki olarak tanımlamıştır.

Mesela yürütme erkinin kanuna dayanma zorunluluğunun iki istisnası olan

- ✓ Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi
- ✓ Ohal KHK’sı

CUMHURBAŞKANI

- ✓ TC vatandaşı olmak
- ✓ 40 yaşını doldurmuş olmak
- ✓ Yüksek öğrenimini tamamlamış olmak
- ✓ Milletvekili seçilme yeterliliğine sahip olmak
- ✓ Daha önce 1 defadan fazla Cumhurbaşkanlığı yapmamış olmak (2007)

- Cumhurbaşkanı **halk** tarafından seçilir. (2007)
- Bir kişi **en fazla 2 kez** Cumhurbaşkanı olabilir.
- Cumhurbaşkanının görev süresi **5 yıldır** . (5+5)
- Aday olabilmek için
 - I. En az 20 milletvekili tarafından yazılı olarak
 - II. Bir önceki genel seçimlerde aldıkları oy toplamı % 10 'a ulaşan siyasi partiler

Tarafından aday gösterilmek gerekir.

SEÇİM

Görev süresi dolması halinde

- Dolmadan 60 gün önce

Makamın herhangi bir sebeple boşalması halinde

- Boşalmadan itibaren 60 gün içinde

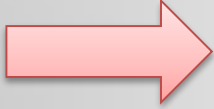
Yenisi seçilene kadar eskisinin görevi devam eder

Cumhurbaşkanı genel oyla seçilir.

CB sıfatının kazanıldığı an (göreve başlama anı) TBMM Genel Kurulunda ant içtiği andır

- **Cumhurbaşkanlığı seçimi 2 turludur.**

1. TUR

- Geçerli oyların salt çoğunluğunu alan aday CB seçilir
- ilk oylamada çoğunluk sağlanamazsa
- Bu oylamayı izleyen ikinci Pazar günü 2. Tur yapılır

1. Seçimde en fazla oyu alan 2 adaydan kullanılan geçerli oylardan çoğunluğunu alan aday CB olur.

2. TUR

- İkinci oylamaya hak kazanan adaylardan biri ölür veya seçilme yeterliliğini kaybederse oylama boşalan adaylığın 1. oylamadaki sıralamaya göre ikame edilmesiyle yapılır.
- İkinci oylamada tek aday kalırsa oylama referandum şeklinde yapılır. Geçerli oyların çoğunluğunu alan aday cumhurbaşkanı seçilir.

2007 ÖNCESİ

TBMM seçer

7 yıl görev yapar

Bir defa seçilebilir

En çok 4 turda seçilir . Seçilemezse meclis fesih olur

TBMM Başkanının seçilme usulü ile seçilir.

Bir milletvekili doğrudan aday olabilir. TBMM dışından aday ise 110 milletvekilince gösterilebilir.

Siyasi parti grupları aday gösteremez

2007 SONRASI

Halk seçer

5 yıl görev yapar

İki defa seçilebilir

En çok 2 turda seçilir.

1. Turda salt çoğunlukla 2. Turda en fazla oyu alan seçilir

Milletvekili olup olmamasına bakılmaksızın en az 20 mvk. Veya % 10 u geçen partilerce aday gösterilebilir.

Siyasi parti grupları aday gösterebilir.

SORUMLULUĞU

- KARŞI İMZA KURALI :

Bir işlemde Cumhurbaşkanı ile birlikte imzası olan herkes sorumlu iken Cumhurbaşkanı **sorumsuz olmasına** denir.

Cumhurbaşkanının tek başına yapamayacağı tüm işlemler Başbakan ya da ilgili bakanlarca imzalanır ; bu kararlardan ilgili bakan ya da başbakan sorumludur.

GÖREVLERİ

- Cumhurbaşkanı devletin başıdır.
- Bu sıfatla Türkiye Cumhuriyeti'ni ve Türk milletinin birliğini temsil eder.
- Anayasa'nın uygulanmasını , devlet organlarının düzenli ve uyumlu çalışmasını gözetir.

Görevlerini 3 bölümde inceleriz ; yasama , yürütme ve yargı ile ilgili görevleri.

YASAMA İLE İLGİLİ GÖREVLERİ

Gerekli gördüğü takdirde , yasama yılının ilk günü TBMM 'de açılış konuşması yapmak

TBMM'yi gerektiğinde toplantıya çağırmak

Kanunları tekrar görüşülmek üzere TBMM'ye geri göndermek

Kanunları yayımlamak

Kanunların ,KHK'ların , TBMM iç tüzüğü'nün şekil ve esas bakımından Anayasaya aykırılığı gerekçesiyle Anayasa Mahkemesinde iptal davası açmak

TBMM seçimlerinin yenilenmesine karar vermek

Anayasa değişikliklerini gerekli görürse halk oyuna sunmak

Anayasa değişikliklerinin şekil bakımından iptali için Anayasa Mahkemesine iptal davası açmak

Cumhurbaşkanı kanunları onaylamaz sadece yayımlar.
Kanunlar halk oyuna sunulmaz .

YÜRÜTME İLE	İLGİLİ GÖREVLERİ
Başbakanı atamak ve istifasını kabul etmek	Başkanlığında toplanan BK kararlarıyla ohal ve sıkıyönetim ilan etmek ve KHK çıkarmak
Başbakanın teklifi üzerine bakanları atamak ve azletmek	Milletlerarası ant. onaylamak ve yayımlamak
Gerekli gördüğü hallerde Bakanlar Kuruluna başkanlık etmek veya başkanlığı altında toplantıya çağırmak	Yabancı devletlere Türk Devletinin temsilcilerini göndermek yabancı devlet temsilcilerini kabul etmek
Tsk'nın kullanılmasına karar vermek	Sürekli hastalık , sakatlık kocama sebebiyle kişilerin cezalarını hafifletmek veya affetmek
TBMM adına Başkomutanlığı temsil etmek	DDK üyelerini ve başkanını atamak
Genel Kurmay Başkanı'nı atamak	YÖK üyelerini seçmek
MGK'ya başkanlık etmek	Üniversite Rektörlerini seçmek
MGK 'yı toplantıya çağırmak	Kararnameleri imzalamak

YARGI İLE İLGİLİ GÖREVLERİ

Anayasa mahkemesinin 14 üyesini atamak

Danıştay üyelerinin 1 / 4 'ünü atamak

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısını ve Başsavcı vekilini atamak

HSYK 'nın 4 üyesini atamak

AYİM üyelerinin tamamını atamak

Askeri Yargıtay üyelerinin tamamını atamak

! CB 'nin YARGITAY'a üye seçme yetkisi yoktur.

CUMHURBAŞKANI'NIN TEK BAŞINA YAPTIĞI İŞLEMLER

Kanunları meclise geri göndermek

Anayasa mahkemesine iptal davası açmak

Başbakanı atamak ve istifasını kabul etmek

Anayasa değişikliğine ilişkin kanunları bazen zorunlu bazı durumlarda ihtiyari olarak halk oyuna sunmak

Bakanlar Kurulunu toplantıya çağırmak

MGK 'yı toplantıya çağırmak

Devlet denetleme kurulu başkan ve üyelerini seçmek

TBMM adına TSK'nın Başkomutanlığını temsil etmek

CB'nin tek başına yapmış olduğu işlemlere karşı yargı yolu kapalıdır

CUMHURBAŞKANI'NIN KARŞI İMZA KURALINA GÖRE YAPTIĞI İŞLEMLER

TBMM'yi toplantıya çağırmak

Genel Kurmay Başkanı'nı atamak

Yabancı devletlere temsilci göndermek ve kabul etmek

Milletler arası ant. Onaylamak ve yayımlamak

TSK'nın kullanılmasına karar vermek

OHAL ve sıkıyönetim KHK'larını çıkarmak ve yayımlamak

Üniversite rektörlerini seçmek

Sürekli hastalık , sakatlık kocama sebebiyle kişilerin cezalarını hafifletmek veya affetmek

YÖK üyelerini seçmek

Bakanları atamak ve görevlerine son vermek

CUMHURBAŞKANINA VEKALET

HASTALIK , YURT DIŞINA ÇIKMA GİBİ GEÇİCİ SEBEBLERLE	GÖREVE DÖNENE KADAR
ÖLÜM , ÇEKİLME VE BAŞKA SEBEBLERLE	YENİSİ SEÇİLENE KADAR ' TBMM BAŞKANI ' VEKALET EDER

CUMHURBAŞKANLIĞI GENEL SEKRETERLİĞİ

- Kuruluşu , teşkilatı , çalışma esasları , personel atama işlemleri Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile düzenlenir.
- Cumhurbaşkanına Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi çıkartma yetkisi 1982 Anayasasında verilmiştir.
- Cumhurbaşkanlığı Genel sekreteri Cumhurbaşkanınca atanır.

DEVLET DENETLEME KURULU

- 1982 Anayasası ile kurulmuştur.
- Cumhurbaşkanının direktifiyle araştırma, inceleme ve denetleme yapar.
- Etkinlikleri ceza kovuşturma niteliğindedir.
- Kararları kurul halinde alır ve kararları gizlidir.
- TSK ve Yargı hariç Tüm kamu kurum ve kuruluşlarını denetleyebilir.
- Soruşturma yapamaz ve ceza veremez.
- Başkan ve üyelerinin tamamını Cumhurbaşkanı atar.

VATANDAŞLIK 7

BAKANLAR KURULU

- **Bakanlar Kurulu Başbakan ve Bakanlardan oluşur. Başbakan Cumhurbaşkanı tarafından Bakanlar ise Başbakan tarafından seçilir Cumhurbaşkanı tarafından atanır.**

- **GÖREVLERİ**

- Ülkenin genel siyasetini yürütmek
- KHK çıkarmak
- Tüzük çıkarmak
- Kanun Tasarısı hazırlamak
- Bütçe ve kesin hesap kanun tasarısı hazırlamak
- O hal ve Sıkıyönetim ilan etmek
- Milli güvenliği sağlamak
- Genel Kurmay başkanını seçmek
- Yök'e üye seçmek

- Bakanlar Kurulu listesi Cumhurbaşkanınca onandığı an Bakanlar Kurulu kurulmuş sayılır ve göreve başlar.
- TBMM 'de yapılacak güvenoyu sorgulaması BK'nın göreve başlayabilmesi için değil **göreve devam edebilmesi** içindir.

GÜVEN OYU SORGULAMASI

BK GÖREVE BAŞLARKEN

- CB tarafından atanan BK'nın görevde kalabilmesi için yapılır.
- Anayasadan kaynaklanır
- Basit çoğunluk aranır.
- Güven oyları sayılır.

GENSORU

- Bilgi edinme ve Denetleme yolu
 - Üye tam sayısının Salt çoğunluğu
 - Güvensizlik oyları Sayılır
 - Bakanlığın bakanlığı
- Başbakanın hükümeti düşer

GÜVEN İSTEMİ

- Başbakan gerekli görürse TBMM 'den güven ister
- Üye tam sayısının salt çoğunluğuyla reddedilir.
- Güvensizlik oyları sayılır.

BAKANLAR KURULUNUN GÖREVİNİ SONA ERDİREN HALLER

- Güvensizlik oyu
- Bakanlar Kurulunun olağan görev süresinin dolması
- Başbakanın görevinin sona ermesi
- Bakanlar Kurulunun istifası

- ✓ TBMM üyeleri arasından CB atar.
- ✓ Görev ve yetkileri ;
- ❖ Bakanları seçmek ve görevlerine son vermek
- ❖ Bakanlar Kuruluna başkanlık etmek
- ❖ Hükümetin genel siyasetinin yürütülmesini ve bakanların görevlerini ifasını gözetmek
- ❖ MGK 'ya katılmak
- ❖ Yönetmelik çıkarmak

GÖREVİNİ SONA ERDİREN HALLER

- ÖLÜM
- İSTİFA
- MİLLETVEKİLİ SEÇİLME YETERLİLİĞİNİ YİTİRMEK
- TBMM SEÇİMLERİNİN YENİLENMESİ
- YÜCE DİVANA SEVK
- GÜVENSİZLİK OYU
- CUMHURBAŞKANI SEÇİLMEK

BK 'NIN ÇALIŞMA ESASLARI

- Başbakan başkanlığında toplanır.
- Gerekli gördüğünde Cumhurbaşkanı da Bk'yı toplantıya çağırabilir.
- OHAL ve Sıkıyönetim ancak Cumhurbaşkanı başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu tarafından ilan edilebilir.

BAKANLIKLAR

- Bir bakanlığın kurulması , kaldırılması , görevleri , yetkileri ve teşkilatlanması kanun ile yapılır.
- 2011 yılında yapılan değişiklikle devlet bakanlıkları kaldırılmıştır ve hizmet bakanlıklarının sayısı 15 ten 20' ye çıkarılmıştır.
- Bakanların TBMM üyesi olma zorunluluğu yoktur. Bakanlar milletvekili seçilme yeterliliğine sahip olmak kaydıyla meclis dışından da atanabilirler.
- Bakanların görevlerinin sona ermesinden itibaren en geç **15 gün** içinde yerine yenisi atanır.
- Başbakanın bir bakanın görevine son verilmesini Cumhurbaşkanı'dan isteyebileceği hükmü **ilk kez 1982** Anayasasında yer verilmiştir.

BAKANIN GÖREVİNİ SONA ERDİREN HALLER

- ÖLÜM
- İSTİFA
- MİLLETVEKİLİ SEÇİLME YETERLİLİĞİNİ YİTİRMEK
- BAŞBAKANIN GÖREVİNİN SONA ERMESİ
- BAKANLAR KURULUNUN GÖREVİNİN SONA ERMESİ
- YÜCE DİVANA SEVK
- GÜVENSİZLİK OYU (GENSORU)
- AZLİ

GEÇİCİ BAKANLAR KURULU

- TBMM seçimleri ; 4 yıllık sürenin dolması , erken seçim kararının alınması ve Cumhurbaşkanı'nın seçimleri yenilemesi durumlarında yenilenir.
- Seçim döneminin sona ermesi veya erken genel seçim kararı alınması halinde Adalet , İçişleri ve Ulaştırma bakanları görevden ayrılır. Bunların yerine bağımsızlar arasından Başbakanca atama yapılır.
- Cumhurbaşkanı'nın Seçimlerin yenilenmesi kararı vermesi durumunda tüm Bakanlar Kurulu görevinden çekilir. CB geçici Bakanlar Kurulunu kurmak üzere bir başbakan atar; başbakan Adalet , İçişleri ve Ulaştırma bakanlıklarını Bağımsızlardan diğer bakanlıkları da Partilerden güçleri oranında atama yapar.
- GEÇİCİ BAKANLAR KURULU İÇİN GÜVENOYU SORGULAMASINA GİDİLMEZ.
- CB'NİN GEÇİCİ BAKANLAR KURULUNU ATAMA YETKİSİ YOKTUR.

YÜRÜTMENİN DÜZENLEYİCİ İŞLEMLERİ

- OLAĞAN DÖNEM KHK
 - ✓ Bakanlar kurulu tarafından çıkarılır.
 - ✓ TBMM'nin vereceği Yetki kanunu ile izni gerekir. Yetki Kanununda ;
 - ❖ Amacı , kapsamı , ilkeleri , kullanma süresi, bir konuda birden fazla çıkarılıp çıkarılamayacağı belirtilmek zorunda
 - ✓ KHK'lar ve Yetki Kanunu Anayasa Mahkemesi'nin denetimine tabidir.
 - ✓ Yalnızca Sosyal ve Ekonomik haklar düzenlenebilir.
 - ✓ RG'de yayımlandıkları gün yürürlüğe girerler.

OLAĞANÜSTÜ KHK

- Olağanüstü dönemlerin gerektirdiği konularda Cumhurbaşkanı başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu çıkarır.
- Yetki kanunu gerekmez
- Temel hak ve özgürlükler , sosyal ve ekonomik haklar ve siyasi haklarla ilgili düzenleme yapılabilir.
- RG yayımlanır ve aynı gün TBMM onayına sunulurlar.
- Anayasa Mahkemesi tarafından denetlenmez.

CUMHURBAŞKANLIĞI KARARNAMESİ

- Cumhurbaşkanı tek başına yapar.
- Yargı denetimine kapalıdır.
- Cumhurbaşkanlığı genel Sekreterliğinin kuruluşu , teşkilatı ve personel işlemleri düzenlenir.

TÜZÜK

- Bir kanunun uygulanmasını göstermek amacıyla , emrettiği işleri belirlemek üzere ; kanunlara aykırı olmamak kaydıyla
- Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılır
- Danıştay tarafından incelenir.
- CB tarafından imzalanır.
- Kanunsuz tüzük olmaz
- Kanunlar gibi yürürlüğe girer

YÖNETMELİKLER

- Başbakanlık, bakanlıklar ve kamu tüzel kişilerin kendi görev alanlarını ilgilendiren kanun ve tüzüklerin uygulanması için ve bunlara aykırı olmamak kaydıyla çıkarılır.
- Anayasada yer almamasına rağmen BK tarafından da Yönetmelik çıkartmaktadır.
- Hangi yönetmeliğin RG yayımlanacağı kanunda belirtilmiştir.

CUMHURBAŞKANLIĞI KARARNAMESİ

- Cumhurbaşkanı tek başına yapar.
- Yargı denetimine kapalıdır.
- Cumhurbaşkanlığı genel Sekreterliğinin kuruluşu , teşkilatı ve personel işlemleri düzenlenir.

TÜZÜK

- Bir kanunun uygulanmasını göstermek amacıyla , emrettiği işleri belirlemek üzere ; kanunlara aykırı olmamak kaydıyla
- Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılır
- Danıştay tarafından incelenir.
- CB tarafından imzalanır.
- Kanunsuz tüzük olmaz
- Kanunlar gibi yürürlüğe girer

YÖNETMELİKLER

- Başbakanlık, bakanlıklar ve kamu tüzel kişilerin kendi görev alanlarını ilgilendiren kanun ve tüzüklerin uygulanması için ve bunlara aykırı olmamak kaydıyla çıkarılır.
- Anayasada yer almamasına rağmen BK tarafından da Yönetmelik çıkartmaktadır.
- Hangi yönetmeliğin RG yayımlanacağı kanunda belirtilmiştir.

OHAL

- TABİİ AFET
 - SALGIN HASTALIK
 - AGIR EKONOMİK BUNALIM
 - ŞİDDET OLAYLARININ YAYGINLAŞMASI
 - KAMU DÜZENİNİN BOZULMASI
-
- Cumhurbaşkanı başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu tarafından 6 aylığına ilan edilir
 - Bakanlar Kurulunun isteği üzerine TBMM tarafından 4 aylığına uzatılır.

SIKIYÖNETİM -- SEFERBERLİK

- SAVAŞ HALİ , SAVAŞI GEREKTİRECEK BİR DURUMUN BAŞ GÖSTERMESİ
 - AYAKLANMA OLMASI , VATAN VEYA CUMHURİYETE KARŞI KUVVETLİ BİR AYAKLANMANIN OLMASI
-
- Cumhurbaşkanı başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu tarafından MGK 'nın görüşü alınarak süresi **6 ayı aşmamak** üzere **ilan edilir**.
 - Her defasında **4 ayı aşmamak** üzere **TBMM** tarafından uzatılabilir.
 - Sıkıyönetimde yetkiler **ASKERİ** makamlara geçer.
 - Temel hak ve hürriyetlerin kullanılması kısmen veya tamamen durdurulabilir.

MGK

- Cumhurbaşkanı
- Başbakan
- Başbakan yardımcısı
- Adalet bakanı
- İçişleri bakanı
- Milli savunma bakanı
- Kara , hava, deniz kuvvet komutanları
- Jandarma genel komutanı

- MGK Cumhurbaşkanı başkanlığında toplanır.
- Cumhurbaşkanı yoksa Başbakan başkanlığında toplanır
- MGK gündemi Başbakan ve Genel Kurmay Başkanının öneriyle Cumhurbaşkanı tarafından belirlenir.
- Kararları tavsiye niteliğindedir.
- Kurul 2 ayda bir toplanır.
- İlk kez 1961 anayasasında kurulmuştur.

MAHKEMELERİN BAĞIMSIZLIĞI

- Hakimler görevlerinde bağımsızdırlar. Anayasaya , kanuna ve hukuka uygun olarak vicdani kanaatlerine göre hüküm verirler.
- Hiçbir organ ,makam ,merci, veya kişi yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemeler ve hakimlere emir talimat veremez , genelge gönderemez, tavsiye ve telkinde bulunamaz.
- Görülmekte olan bir dava hakkında yasama meclisinde yargı yetkisinin kullanılması ile ilgili soru sorulamaz, görüşme yapılamaz, herhangi bir beyanda bulunulamaz.
- Yasama, yürütme ve idare mahkeme kararlarına uymak zorundadır. Bu organlar ve idare mahkeme kararlarını hiçbir surette değiştiremez ve yerine getirmesini geciktiremez.

HAKİMLİK SAVCILIK TEMİNATI

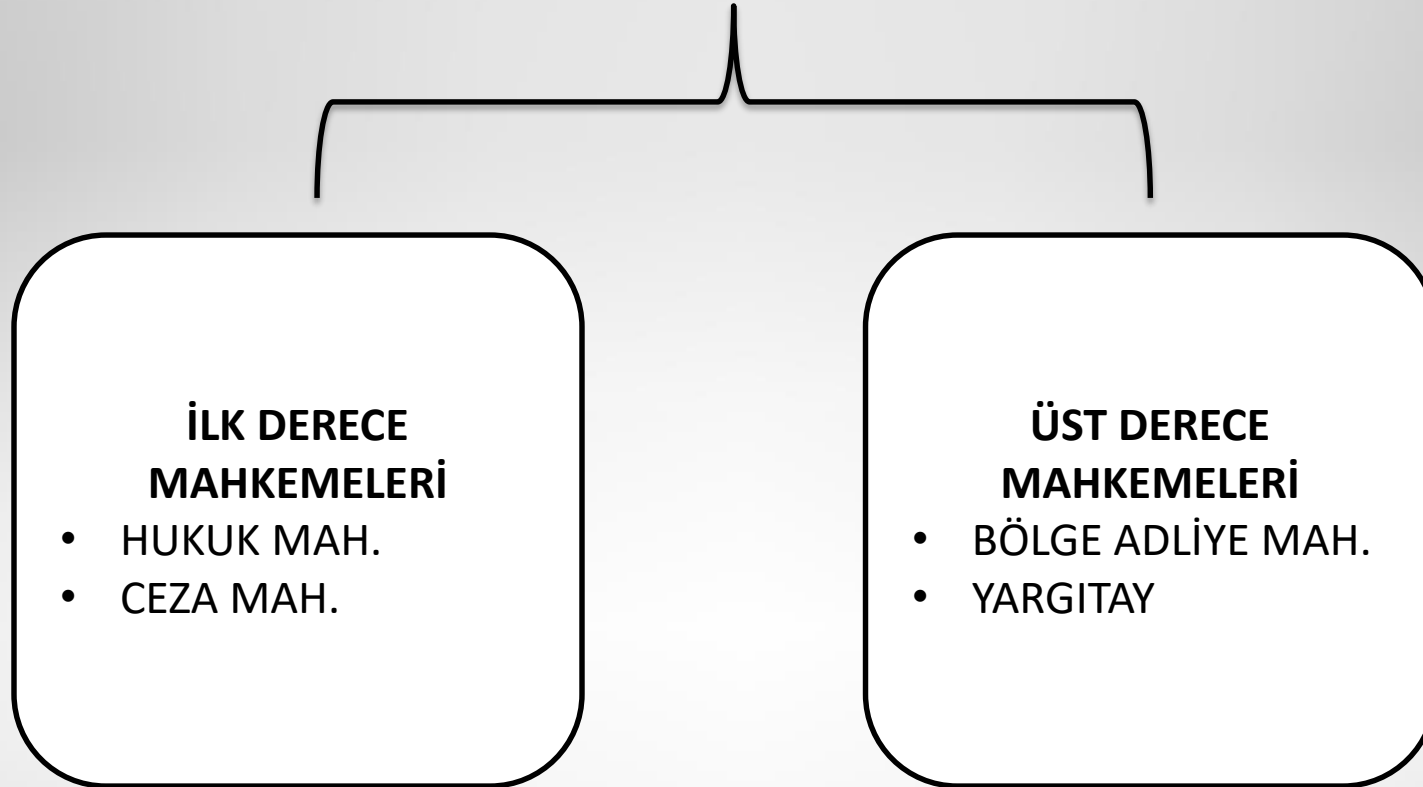
- Hakim ve savcılar azlolunamaz
- Kendileri istemedikçe kanunda öngörülen yaştan önce emekliye sevk edilemezler.
- Bir mahkeme veya kadronun kaldırılması sebebiyle de olsa aylık ödeme ve diğer özlük haklarından yoksun bırakılamaz.
- Meslekten çıkarılmayı gerektiren bir suçtan dolayı hüküm giymiş olanlar ,görevini sağlık bakımından yerine getiremeyeceği kesin olarak anlaşılanlar veya meslekte kalmalarının uygun olmadığına karar verilenler hakkındaki kanundaki istisnalar saklıdır.
- Hakim ve savcılarının coğrafi teminatları yoktur.

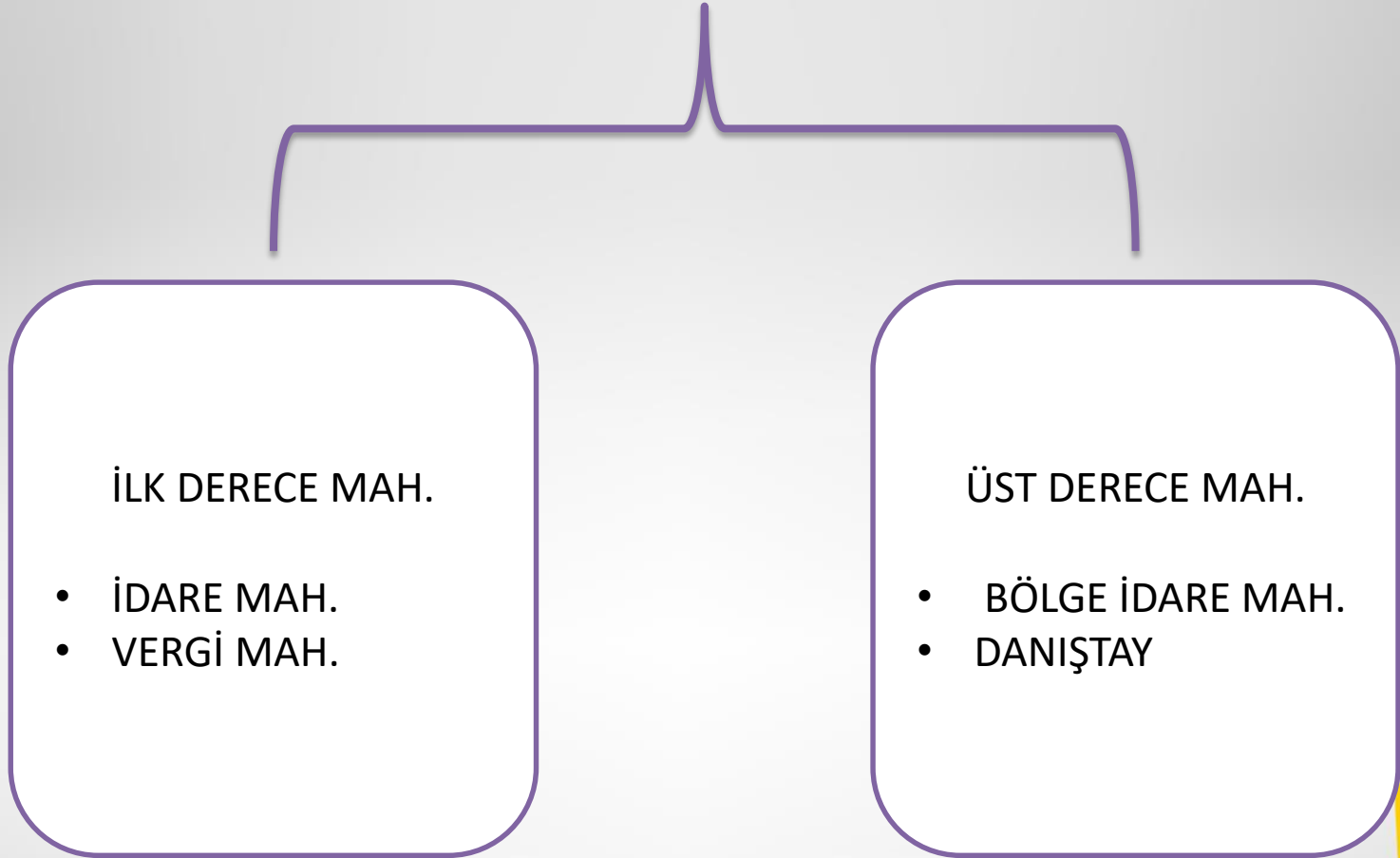
- ✓ Hakim ve savcılar 65 yaşını doldurana kadar hizmet görürler.
- ✓ Kanunda belirtilenlerden başka ,resmi ve özel hiçbir görev alamazlar.
- ✓ İdari görevleri bakımından Adalet Bakanlığı'na bağlıdırlar.
- ✓ Görevlerini kanun, tüzük, yönetmelik , genelgelere uygun yapıp yapmadıkları ve görevle ilgili suç işleyip işlemedikleri hususunda inceleme ve soruşturma ilgili dairenin teklifi ,HSYK başkanının oluru ile kurul müfettişlerince yapılır.
- ✓ Adalet hizmetleri ile savcılarının denetimi Adalet Bakanlığınca yapılır.

TÜRKİYE'DEKİ YARGI KOLLARI

ADLİ YARGI

İDARİ YARGI

ASKERİ YARGI

ASKERİ CEZA YARGISI İLK DERECE MAHKEMELERİ

- ASKERİ MAH.
- DİSİPLİN MAH.
- ÜST DERECE MAH.
- ASKERİ YARGITAY

ASKERİ İDARİ YARGI

- ASKERİ YÜKSEK
İDARE MAH.

- Savaş hali dışında , asker olmayan kişiler askeri mahkemede yargılanamaz. (2010)
- Asker kişilerce işlenen askeri suçlara asker kişilerce asker kişi aleyhine işlenen suçlara , asker kişilerce askerlik hizmeti veya göreviyle ilgili işlenen suçlara bakar.

ANAYASA MAHKEMESİ

TOPLAM 17 ÜYEDEN OLUŞUR

14 ÜYİYİ CUMHURBAŞKANI SEÇER

- 3 üyeyi Yargıtay
- 2 üyeyi Danıştay
- 1 üye AYİM
- 1 üye Askeri Yargıtay
- 3 Üye Öğretim Görevlileri
- 4 üyeyi
- ✓ 1. sınıf hakim ve savcı
- ✓ Üst Kademe yönetici
- ✓ Avukatlar
- ✓ Anayasa mahkemesi raportörleri

3 Üyeyi TBMM SEÇER

- 2' sini Sayıştay üyelerinden
- 1 üyeyi serbest avukatlar arasından
- ✓ TBMM yapacağı seçimde ilk oylamada üye tam sayısının 2/3'ü ikinci oylamada üye tam sayısının salt çoğunluğu üçüncü oylamada en çok oy alan 2 adaydan en fazla oyu alan

ÜYE OLABİLMEK İÇİN

- 45 yaşını doldurmuş olmak
- Öğretim elemanları arasından seçilebilmek için en az doçent yada profesör ünvanına sahip olmak
- Avukatların en az 20 yıl fiilen çalışmış olmaları
- Üst kademe yöneticilerinin yüksek öğrenim görmüş ve fiilen 20 yıl kamu hizmetinde bulunmuş olmak
- 1. sınıf hakim ve savcılar adaylık dahil 20 yıl çalışmış olmak
- Anayasa mahkemesi raportörleri arasından seçilebilmek için en az 5 yıl bu görevi sürdürmüş olmak.

BAŞKAN VE 2 BAŞKAN VEKİLİ

- ✓ Anayasa mahkemesi üyeleri arasından gizli oyla , üye tam sayısının salt çoğunluğu ile 4 yıl için seçilirler. Süresi biten yeniden seçilebilir.
- ✓ Üyelerin görev süresi 12 yıldır.
- ✓ 65 yaşını dolduran üye emekliye ayrılır.

ÜYELİĞİN SONA ERMESİ

- ✓ Hakimlikten çıkarılmayı gerektiren bir suçtan hüküm giyme durumunda kendiliğinden
- ✓ Göreve devam edemeyecek derece bir sağlık problemi durumunda üye tam sayısının salt çoğunluğu ile üyelik sonlandırılabilir.

ANAYASA MAHKEMESİNİN GÖREVLERİ

- Kanun , KHK ve Meclis İçtüzüğü'nün şekil ve esas bakımından denetlemek
- Anayasa değişikliklerini şekil bakımından denetlemek
- Siyasi partilerin kapatılmasına ilişkin davayı karara bağlamak
- Siyasi partilerin mali denetimini yapmak
- Dokunulmazlığı kaldırılan vekilin veya milletvekilliği düşürülen vekilin yada bir başka vekilin itirazını karar bağlamak
- Bireysel başvuruları karara bağlamak
- Belli kişileri yüce divan sıfatıyla yargılamak

DENETİME TABİ OLAN NÖRMLAR	DENETİME TABİ OLMAYANLAR
• KANUNLAR • OLAĞAN KHK'LAR • ANAYASA DEĞİŞİKLİKLERİ (ŞEKİL BAKIMINDAN) • TBMM İÇTÜZÜĞÜ • YASAMA DOKUNULMAZLIĞININ KALDIRILMASI • TBMM ÜYELİĞİNİN DÜŞÜRÜLMESİ	• MİLLETLERARASI ANT. • OHAL VE SIKIYÖNETİM KHK'LARI • İNKİLAP KANUNLARI • 3 İSTİSNA DIŞINDAKİ PARLAMENTO KARARLARI

- Anayasa mahkemesi kararlarını üye tam sayısının salt çoğunluğu ile alır

İSTİSNA:

- SİYASİ PARTİLERİN KAPATILMASI
 - DEVLET YARDIMINDAN YOKSUN BIRAKMA
 - ANAYASA DEĞİŞİKLİKLERİ
-
- ÜYE TAM SAYISININ 2/3 ÇOĞUNLUĞU İLE KARARA BAĞLANIR. (2010)
 - ❖ Şekil bozukluğuna ilişkin iptal davaları öncelikli olarak karara bağlanır.
 - ❖ Anayasa Mahkemesi 2 bölüm ve 1 genel kuruldan oluşur. Genel Kurul başkan veya başkan vekili başkanlığında en az 12 üye ile toplanır.

SOMUT NORM DENETİMİ

- Görülmekte olan bir dava olmalı
- Bu davaya bakmakta olan bir mahkeme olmalı
- İtiraz konusu olan hüküm o davada uygulanacak olmalı
- İtiraz konusu kanun veya KHK olmalı
- Davaya bakan mahkeme hükmün anayasaya aykırı olduğuna resen kanaat getirmeli veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık hususu mahkemece ciddi bulunmalı
- Bu yolla şekle aykırılık ileri sürülemez
- Anayasa Mahkemesi 5 ay içinde karar vermelidir. Bu süreye kadar davayı görmekte olan mahkeme bu hususu bekletici mesele yapar. Karar gelince bu karara uyar. Anayasa Mahkemesi 5 ay içinde kararını vermezse yürürlükteki hükme göre dava çözülür.

SOYUT NORM DENETİMİ

	ŞEKİL	ESAS
ANAYASA DEĞİŞİKLİĞİ	CB VE 1/5 MVK 10 GÜN İÇİNDE	DAVA AÇILAMAZ
KANUN	CB VE 1/5 MVK 10 GÜN İÇİNDE	CB – 1/5 MVK İKTİDAR VE ANA MUHALEFET PATİSİ 60 GÜN İÇİNDE
KHK VE MECLİS İÇTÜZÜĞÜ	CB – 1/5 MVK İKTİDAR VE ANA MUHALEFET PATİSİ 60 GÜN İÇİNDE	CB – 1/5 MVK İKTİDAR VE ANA MUHALEFET PATİSİ 60 GÜN İÇİNDE

- ✓ Kanunların şekli denetiminde sadece son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığına bakılır.
- ✓ Anayasa değişikliğinin şekil denetiminde teklif , oylama ve ivedilikle görüşülme şartına uyulup uyulmadığına bakılır.

ANAYASA MAHKEMESİNİN KARARLARININ NİTELİĞİ

- Kararları kesindir
- İptal kararları gerekçesiz açıklanamaz
- Yeni bir uygulamaya yol açacak şekilde hüküm tesis edilemez
- Kanun ,KHK veya İktüzük yada bunların hükümleri iptal kararının resmi gazetede yayımlandığı gün yürürlükten kalkar. Ancak mahkeme iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi yayımdan itibaren en çok 1 yıl olmak üzere erteleyebilir.
- İptal kararı geriye yürümez
- (anayasada yer almamakla beraber) kanunun yürürlüğünü durdurabilir.
- Yüce divan sıfatıyla verdiği kararlara karşı yeniden inceleme başvurusu yapılabilir.(2010)
- Görüşmeler gizlidir, yargılamanın aleniliği ilkesi geçerli değildir.
- Kendi içtüzüğünü kendisi belirler.

BİREYSEL BAŞVURU (2010)

- ŞARTLARI ;
 - ✓ Anayasa'da güvence altına alınan temel hak ve hürriyetlerden , Avrupa İnsan Hakları sözleşmesi kapsamındaki herhangi biri ihlal edilmiş olmalı
 - ✓ İhlal bir kamu gücü tarafından yapılmış olmalı
 - ✓ Olağan kanun yolları tüketilmiş olmalı
 - ✓ Kişinin güncel ve kişisel bir hakkı doğrudan doğruya ihlal edilmiş olmalı
 - ✓ Başvuru belli bir süre içinde yapılmış olmalı
- Bireysel başvuruda duruşma yapılmasına karar verilebilir.
- Bölümler inceler genel kurul incelemmez

- ✓ Adli mahkemelerce verilen kararların son inceleme merciisidir.
- ✓ Belli davalarda ilk ve son derece mahkemesi olarak bakar.
- ✓ Üyeleri HSYK seçer.
- ✓ Başkanı Yargıtay genel kurulu salt çoğunlukla gizli oyla seçer
- ✓ Cumhuriyet başsavcısı ve vekilini Yargıtay Genel kurul üyeleri arasından Cumhurbaşkanı seçer.

- İdare ve vergi mahkemelerince verilen kararların son inceleme mercisidir.
- Belli davalara ilk ve son derece mahkemesi olarak bakar.
- Kanun tasarıları hakkında görüş bildirir.
- Tüzük tasarılarını inceler
- İdari uyuşmazlıkları çözer.
- Kamu hizmetleri ile ilgili imtiyaz şartlaşma ve sözleşmeleri hakkında 2 ay içinde görüş bildirir.
- Üyelerinin 3/4 ünü HSYK 1/4 ünün Cumhurbaşkanı seçer.
- Başkanı , başsavcısı , başkan vekili : Danıştay genel kurulu seçer.

ASKERİ YARGITAY

- Askeri mahkemelerce verilen kararların son inceleme mercidir.
- Belli davalara ilk ve son derece mahkemesi olarak bakar.
- Üyelerini Cumhurbaşkanı seçer.

ASKERİ YÜKSEK İDARE MAHKEMESİ

- Askeri olmayan makamlarca verilmiş olsa da asker kişileri ilgilendiren ve askeri hizmete ilişkin idari işlem ve eylemlerin ilk ve son derece mercisidir.
- Üyeleri Cumhurbaşkanı seçer.
- Hakim olmayan üyeler 4 yıl görev yapar.

UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ

- Adli , idari , askeri yargının görev ve hüküm uyuşmazlıklarını çözer.
- 1 Başkan , 12 asil 12 yedek üyeden oluşur.
- 5 asil 5 yedek Yargıtay
- 3 asil 3 yedek Askeri Yargıtay
- 2 asil 2 yedek Danıştay
- 2 asil 2 yedek AYİM
- Başkanını Anayasa Mahkemesi seçer.

HAKİMLER SAVCILAR YÜKSEK KURULU

22 ASİL 12 YEDEK ÜYESİ VARDIR.

- 4 asil 3 yedek CB
- 3 asil 3 yedek Yargıtay
- 2 asil 2 yedek Danıştay
- 1 asil 1 yedek Adalet Akademisi
- 7 asil 4 yedek Adli yargı hakim ve savcılar arasında
- 3 asil 2 yedek İdari yargı hakim ve savcılar arasında

ÜYE SEÇİMİ

- Boşalma olursa
Cumhurbaşkanının seçtikleri arasından boşalma olursa boşalmadan itibaren 60 gün içinde seçilir.
Diğerlerinde bir boşalma olursa süreyi yedek üye tamamlar.
- Boşalma olmazsa görev süresi dolmadan önceki 60 gün içinde yapılır.

- Başkanı adalet bakanıdır.
- Adalet Bakanlığı müsteşarı tabii üyedir.
- Üyeler 4 yıl için seçilirler.
- Başkan dairelerin çalışmasına katılamaz.
- Adli, idari hakim ve savcılarını mesleğe kabul etme , atama , nakil , geçici yetki verme , yükselme 1. sınıfa ayırma , disiplin cezası verme gibi işlemleri yapar.
- Görevle ilgili inceleme ve soruşturma işlemlerini yapar.(müfettişler aracılığıyla)
- Kararlarına karşı yargı yolu kapalıdır.(meslekten ihraç hariç)
- Kurula bağlı genel sekreterlik bulunur. Genel sekreter kurul başkanınca seçilir.
- 1 genel kurul 3 daire ve genel sekreterlikten oluşur.

- Yüksek mahkeme değildir.
- Merkezi yönetim bütçesi kapsamındaki kamu idarelerinin
- Sosyal Güvenlik kuruluşlarının (SGK , Türkiye İş Kurumu)
- Mahalli idarelerin mali denetimini yapar.
- 2010 Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulunun tüzel kişiliğinin sona erdiği için artık ; Anayasa Mahkemesi , Yargıtay , Danıştay , Milli Savunma Bakanlığı , DSİ , Diyanet İşleri Başkanlığı , YÖK , Üniversiteler , TÜBİTAK ... da görev alanına tabidir.
- Başkan ve üyelerini TBMM seçer.
- Danıştay ve Sayıştay kararları çatışırsa Danıştay kararları esas alınır.
- Kararlarına karşı bir defaya mahsus karar düzeltme yoluna gidilebilir. İlgili yazılı bildirimden itibaren 15 gün içinde karar düzeltme talebinde bulunur.